

SZOLGALAT

„NE URALKODJÉK TESTETEKEN A BŰN!”

A tartalomról:

Testben való létünk

A szenvedélyek megtapasztalása

Kóros szenvedélyeink

Önmegtagadás a lélektan tükrében

Üdvösséges böjt

Mondd el, mi történt veled?

TARTALOM

"Ne uralkodjék testeteken a bűn!"	3
-----------------------------------	---

TANULMÁNYOK

Szabó Ferenc : Testben való létünk	5
Heinrich Rothaus: A szenvedélyek megtapasztalása	15
Benkő Antal: Kóros szenvedélyeink	20
Szentmártoni Mihály: Önmegtágadás a lélektan tükrében	29
Hegy György – Dicenti Gyula: Üdvösséges böjt	37
Harald N. – G. Sporschil: Mondd el, mi történt veled?	44

AZ EGYHÁZ SZAVA

II. János Pál: A toxikománia lelkibetegség	48
Körlevél húsvét előkészítéséről és megünnepléséről	51

ESZMÉK ÉS ESEMÉNYEK

Igent modani a hitre – Igent az életre (R.)	57
Msrgr. Lefebvre skizmája	60
"Il est vivant!" – Jézus él! (Szabó Tamás)	67
Jézus Krisztus gazdagsága (Adalbertus)	69
Szent István király emlékei Ausztriában – II. (Cser-Palkovits István)	71
Levelesládánkból	76
A Fatimai Közlöny jubileumi éve	79
Levelek a missziókból	80

Püspöki kinevezés – Papi jubileumok	83
-------------------------------------	----

KÖNYVSZEMLE

Két könyv a szenvedélybetegségekről (Benkő Antal)	84
H. Schwan – W. Filmer: Verzichten lernen (Baranyi Imre)	85
Heidi és Jörg Zink: És lesz a kutyáknak szárnyuk a mennyországban? (Teleki Béla)	87
Küldetésben (Péteri András)	87
Szebeni András – Lukács László: Boldogok, akik házadban laknak (Hegy György)	88

HALOTTAINK

Dr. Timkó Imre, hajdúdorogi megyéspüspök	89
Tüll Alajos S.J. (Rendtársa)	90
Borostyán József C.M (Ruzsik Vilmos)	91
Kühár János (Bíró Mihály)	93
Szedák Gyula S.V.D. (Domonkos László)	93
id. Sedon László (Sindel Ferenc)	94
Felnémeti Ferenc (M.M.)	94
Patonyi Rudolf O.F.M.Cap. (Lelkigyermeke)	95
Nagy György (Ny. Á.)	96

NE URALKODJÉK TESTETEKEN A BŰN!

"Ne uralkodjék tehát halandó testeteken a bűn, és ne engedelmeskedjete kívánságainak", inti Szent Pál a római híveket (Róm 6,12). S folytatja: "Adjátok magatokat Isten szolgálatára" (uo. 13). Minden korra érvényes keresztény életelv. A cél pozitív: Isten és az emberek szeretetteljes szolgálata, a bőségesebb élet (Jn 10,10). Az ember szíve azonban könnyen a földhöz ragad, s ezért: "Ami belőle származik, az teszi ... tisztátalanná" (Mk 7,15).

Ha kicsit is nyílt szemmel nézzük környezetünket és saját életünket, őszintén meg kell állapítanunk: Szent Pál sürgetése ma sem vesztett jelentőségéből. Ellenkezőleg, minden arra mutat, hogy kívánságaink egyre inkább eluralkodnak rajunk. A fogyasztásra berendezkedett társadalom kínálatai, hirdetései elemi erővel zúdulnak ránk. Szinte állandó harcot szítanak jobbak énünkkel és közvetlen hozzátartozóinkkal, hogy mégis vegyük meg azt, "ami nélkül már senki sem élhet". A rideg munkahely, a szűkös lakásviszonyok nagy fokban kielégületlenül hagyják alapvető s jogos emberi igényeinket. A közfelfogás egyre kevésbé magasztalja az igazi értékeket; csak a látszat csillog, a mulandó tündököl. Milliók pedig még azt sem tudják, hol találhatnának eligazítást, biztosabb utat. Az eredmény megdöbbentő: Egyre több ember nyúl a különböző kábítószeres után, hogy "legalább így lehessen boldog."

Első pillanatra egyes olvasóink azt gondolhatnák: Hála Istennek, ez a kérdés nem érint engem, én szabad vagyok pszichikailag, lelkileg. Ezért legfeljebb szánakozva tekint azokra, akik rabjai lettek szenvedélyeiknek. Heinrich Rothaus tanulmánya azonban gondolkodásra ösztönöz mindannyiunkat: A szenvedélybetegségek az idők jelei. Vagyis Isten ezeken keresztül is szól hozzánk. Fel kell tehát tennünk a kérdést: Miért szaporodik egyre inkább azok száma, akik nem képesek uralkodni szenvedélyeiken? Mi a kötelességünk velük szemben? Mit tanulhatunk azoktól, akiknek sikerült megtérniük, kiszabadulni a szenvedélyek karmaiból?

Benkő Antal cikke két lépéssel tovább vezet. Utal arra, hogy nemcsak a szorosan vett drogosok vagy alkoholisták a szenvedélyek rabjai, hanem a nikotin, a munka, a tévé stb. is gúzsba köthet. Amikor pedig vázolja azokat a mechanizmusokat, amelyek a "pótlékok" kereséséhez vezetnek, figyelmet arra is, hogy mindannyiunkat fenyeget a szenvedélyek rabságának veszedelme.

A skolasztikus filozófia szóhasználata szerint a szenvedélyeket (passiones) jóra is használhatjuk: testünk különböző energiák forrása. Döntő, hogy a négy sarkalatos erény: az okosság, igazságosság, erősség és

mértékletesség vezetése alatt élünk velük. Az egyensúlyt azonban főleg akkor találjuk meg ha helyesen értékeljük testünket. Erre emlékeztet Szabó Ferenc értékezése. Testi létünket a földi valóságok teológiájának szemszögéből értékeli. Dialektikus feszültségben élünk, mivel evilágban, s mégsem evilágba temetkezve kell építenünk az Isten országát.

Az Egyháznak, a keresztényeknek a világ felé való megnyílása azonban mintha elhomályosította volna az utóbbi két évtizedben a bennünk burjánzó rossz elleni küzdelem szükségességét. A szeretet elsőbbségét hirdetjük – ami nagyon is helyénvaló. De Krisztusnak az önmegtágadásra (Mt 16,24; Lk 9,23), a böjtre (Mk 9,29) vonatkozó intelmeiről nem igen esik szó. Középkori maradványnak tekintjük? Szent Pál tanításától eltérően (vö. 1Tim 6,12; Zsid 12,4) azt hisszük, hogy harc nélkül is elnyerhetjük az örök élet koronáját? Szentmártoni Mihály az önmegtágadás pozitív oldaláról indul ki, amikor az aszkézis lélektanát elemzi. De felsorakoztatja a "negatív", indirekt gyakorlatokat is. Ezek nélkül üres szó marad az önzetlen szeretetre való törekvés és a világ szelleme elleni küzdelem. Hegyi György és Dicenti Gyula pedig a már-már – a keresztények között is – veszendőbe ment böjt bibliai értelmét és értékét emelik ki, megtoldva néhány gyakorlati útmutatással.

Mint minden emberi választás, a hitből fakadó, a reménytől éltetett, szeretetben kiteljesedő döntés is a jóra irányul, jóllehet egyszersmind – legalább is viszonylagos – lemondás azokról a javokról, amelyeket nem helyeztünk értékrendünk központjába. Evvel azonban nem oltottuk ki testi szükségleteink, anyagi és társadalmi biztonságigényünk szavát, a másokból felénk áradó magatartások jelentőségét. Állandóan küzdenünk kell tehát, hogy el ne térjünk kezdeti szeretetünktől (Jel 2,4). "Mert akik a világ romlottságából kimenekültek az Úrnak és Megváltónak, Jézus Krisztusnak megismerése útján, aztán újra belemerültek és hatalmába estek, azoknak ez az utóbbi állapotuk rosszabb, mint az azelőtti volt. ... Illik rájuk, amit a közmondás mond: 'Visszatért a kutya a hányadékához' és: 'A megfürdött disznó pocsolyában fetreng'" (2Pét 2,20-22).

Ha pedig valaki úgy látná, hogy rabja lett valamelyik káros szenvedélynek, vagy rossz szokás rögződött meg szívében, ne essék kétségbe. Erőt meríthet Harald N. és G. Sporschil elmélgéséből. Paradox módon egyrészt el kell ismernie, hogy csupán önerejéből nem képes megszabadulni bajától, másrészt teljes erővel el kell döntenie, hogy absztinens lesz: minden körülmények között tartózkodik attól, ami eddig rabságban tartotta. Ugyanakkor forduljon segítségért megfelelő szakemberhez. Legfőképp azonban Szent Pállal mondja: "Én boldogtalan! Ki vált meg e halálra szánt testtől? Hála Istennek, Jézus Krisztus által!" (Róm 7,24-25).

Szabó Ferenc

TESTBEN VALÓ LÉTÜNK

Szemponatok a földi valóságok teológiájához

Az a tény, hogy az isteni Ige felvette az emberi testet és közöttünk lakozott, új jelentést adott testben való egzisztenciánknak. Szépen tanítja ezt a Zsinat: "Az ember misztériuma csak a megtestesült Ige misztériumában világosodik meg igazán. ... Ő 'a láthatatlan Isten képmása' (Kol 1,15), ő a tökéletes ember, aki visszaadta Ádám leszármazottainak az első bűn óta eltorzult Isten-képmásoknak Istenhez való hasonlóságukat. Az emberi természet bennünk is roppant méltóságra emelkedett azzal, hogy Krisztus azt magára öltötte, anélkül, hogy megsemmisítette volna. Igen, ő az Isten Fia, valamiképpen minden emberrel egyesült, amikor testté lett. Emberi kézzel dolgozott, emberi értelemmel gondolkodott, emberi akarattal cselekedett, és emberi szívvel szeretett. Ő zűz Máriától született, így valóban egy lett közülünk: mindenben hasonló lett hozzánk, a bűnt kivéve" (Gaudium et Spes 22; vö. II. János Pál, *Redemptor hominis* 13.).

Caro: cardo salutis (= a hús az üdvösség sarkpontja), mondták az egyházatyák, hangoztatva a Megtestesülés valóságát. Érvelésükben az a meggondolás is szerepelt, hogy amit a megtestesült Ige nem vett fel, nincs megváltva. Az emberi test iránti keresztény tisztelet első forrása tehát a Megtestesülés misztériuma. De az egyházatyák – Szent Pál nyomán – hivatkoznak még a test feltámadása és az eukarisztia misztériumára is. Ugyanakkor – és ebben főleg a manicheizmusból megtért Szent Ágoston a felelős! – a testiség-szexualitás és a bűn között olyan kapcsolatot teremtenek, ami az antik (görög-római) filozófusoknál még ismeretlen volt. Michel Foucault monográfiái a szexualitás történetéről megmutatták, hogy a pogányoknál is szerepet játszott egy bizonyos fegyelem, önuralom, de az élvezet, még a magányos szexuális gyönyör is csak a keresztény érában lett erkölcsi gond. Foucault formulája szerint: a pogány *souci de soi* (önmaga gondja) helyét a keresztényeknél elfoglalta a *soupcion de soi* (önmaga gyanúsítása). Vagyis a szexualitás gyanúsá lett. Krisztus tanítványai számára egészen csak az tiszta, akinek szándéka, szíve is tiszta. A keresztény, mint mindenben, itt is Isten akaratát keresi, Isten jelenlétében jár el, a lélek szerint él. A testet a Szentlélek templomának tekinti; a szexualitást relativizálja, miként minden más földi valóságot. Várja a test feltámadását és az örök életet. A keresztény tehát nem bálványozza a testi élvezeteket: nem istene a has vagy a szex; hiszen:

"Isten országa ... igazságosság, béke és öröm a Szentlélekben" (Róm 14,17).

"Megtetesült szellem"

Az ember hominizációval minőségi változást hozott az állatvilággal szemben: a gondolkodó és szabad lény a fejlődés virága, a föld gyümölcse, ugyanakkor túlszárnyalja az anyagi mindenséget, s nyitott a Végtelenre. Isten önmagához hasonlóan teremtette, ezért a személy minden teremtményhez viszonyítva öncél. Isten öröktől fogva szeret engem és örök életre szánt, ezért vagyok egyedülálló, megismételhetetlen misztérium.

Szüleim révén, származásomban, génjeimben benne van a korábbi fejlődés eredménye, az első nemzedékek tulajdonsága. Amikor öntudatra ébredtem, már ott voltam az adott világ ölén. Természetemet tekintve tehát magam is adottság vagyok. A hit szemével: adomány, Isten ajándéka. Ugyanakkor el kell fogadnom, szentesítenem kell, amit a léttel együtt látszólag rámkényszerített egy külső hatalom, illetve bele kell egyeznem teremtembe és be kell fejeznem ezt a teremtest szabad közreműködéssel, élve a sajátos hivatással kapott kegyelmekkel. A hominizációt tehát humanizációval teljesíti be az ember, és pedig másokkal párbeszédet folytatva, velük együttműködve a társadalomban, családban, különféle környezetben. Az ember ugyanis, jóllehet egyedülálló és megismételhetetlen, nem zárt világ. Sőt azt kell mondanunk: éppen, mivel személy, azért interszubsjektivitás, nyitott más személyek felé, és személyesedése csakis az emberekkel való közösségben (szerelemben), szolidaritásban bontakozhat ki igazán. Testem is a másokkal való kommunikáció eszköze, közvetítője. A másikkal való viszony sajátos kifejezést nyer a szexualitásban: a szerelemben, házassági-családi kapcsolatokban, de az élet egyéb (a munka, a művészi alkotás, a szórakozás, sport stb.) területein is.

Az ember tehát "megtetesült szellem". A test nem pusztán a lélek "eszköze" vagy "kalitkája", vagy "csónakja", hanem (szimbolikus és valóságos) közvetítő az én és a világ, az én és mások között. Az emberi lény kezdettől fogva test és lélek lényegi egysége: sohasem tiszta anyag vagy tiszta szellem. A lélek kezdettől "informálja", áthatja a testet, miként a mosoly az arcot, nem lehet elválasztani a kettőt. Ezért azt mondhatom, hogy nem "birtokolom" testemet, mint valami tárgyat, hanem én magam a testem (is) vagyok. Ezt a perszonalizmus és egzisztencializmus (Marcel, Mounier, Merleau-Ponty) nagyon hangsúlyozza. Feladatomban az, hogy egyre inkább átszellemítsem testemet, vagyis szabadságom kifejezőjévé, nyelvezetévé tegyem, hogy ne akadály, hanem lehetőségeim kiszélesítésévé legyen hivatásom, Isten akarata teljesítésében. Ez tökéletesen csak a test feltámadásakor valósul meg a Lélek hatalma révén.

A test tehát a világgal és másokkal való kapcsolatteremtésünk "nyelvezete". Ugyanakkor bizonyos szempontból korlátozza is a személyt: ösztönei, heves indulatai, egészsége és betegsége, fogyatékoságai, gyönyörei és fájdalmai mélyen érintik: én örülök és szenvedek, én öregszem, én halok meg... A szexualitás még csak megkettőzi a végesség, korlátoltság tudatát: én, a férfi nem vagyok nő, és megfordítva. A férfi-nő "hasadás" megjelöli az emberi állapotot. Valamennyien mint férfiak vagy mint nők éljük meg helyzetünket. És ez a tény meghatározza a másokhoz és Istenhez való viszonyunkat is. A szexualitás jelentőségét nem szemlélhetjük tehát kizárólag a személynek tett szolgálatokban vagy utódok nemzésében. A nemiség – amely mindig mindenkit meghatároz – vagy inkább: a nemileg meghatározott test a személy kifejezése a világban, a "nyelvezet" a másokkal való kapcsolatban: az arc, a testmozgás, a férfi és a nő megjelenése "beszéd", nem is szólva a szerelem különböző, komplementáris nyelvezetéről. Nem pusztán a szexuális kapcsolatok (szerelemházasság) illetve a családi és rokonsági viszonyok, hanem egyáltalán pszichénk, magatartásunk, örömeink és fájdalmaink, az életkorok, az öregedés, a társadalmi élet számos szokása és "rituálja", "szimbolizmusa" mind-mind különböző a férfi, illetve női egzisztenciában. Természetesen ez áll a cölibátusban élőkre is, hiszen a szexuális kapcsolatokon túl (ami itt hiányzik), a nemiség szinte minden mozzanatban és síkon megnyilatkozik, az ösztönös vágyaktól, a szerelmi vágyakon keresztül, az elfojtott vagy kielégített gyönyörig, a tekintettől és kézfogástól, a flört ezer változatán át, a szublimált szexualitásig vagy az elfojtásból eredő neurózisokig, illetve a kiegyensúlyozott barátságig, a szolgáló szeretetig vagy a kreatív és termékeny, boldogító (házastársi) szerelemig.

Ezeknek a "hálózatoknak" rácsa mögött húzódik meg és "érvényesül" a személyi szabadság. Világos, hogy a – valláserkölcsi meg gondolásoktól eltekintve is – az ember a társadalomban számtalan szokáshoz, írott és íratlan törvényhez alkalmazkodik, tabuk és elfojtások korlátozzák szabadságát, még az öröklött hajlamok, a kényszerű helyzetek többé-kevésbé determináló hatásain túl is. Az igazi szabadság a szeretetből fakad és a szeretet felé tendál; de lendületét számtalan tényező fékezi. Ezt tudatosítanunk kell, ha realisták akarunk lenni. Valaki szellemesen így jellemezte a modern ember irrealizmusát, aki nem akarja elfogadni korlátait (végességét), és nem akar áldozatot hozni a nagyobb lelki szabadságért: keres, anélkül, hogy találni akarna; fogyni akar, anélkül, hogy lemondana a jó ételekről; szeretkezni akar, de gyermeket nemzeni nem; társadalomban akar élni surlódások nélkül; atyának nevezi magát, anélkül, hogy valakinek fia lenne; próféta akar lenni minden kellemetlenség nélkül. A "koffeinmentes kávé" lehetne a jelképe.

Mindez nem idegen témánktól, hiszen az igazi realizmus, vagyis a valódi emberi állapot felmérése elengedhetetlen, amikor az Isten és ember közötti kapcsolatokról, illetve az emberi erőfeszítés megszenteléséről van szó. A hívő állapota nem tiszta szabadság, éppen mivel testben

él; a végesség és a bűn korlátai között tevékenykedik (Félreértés ne essék: a test nem azonos a bűn forrásával!). Mint már mondtuk, vállalnunk kell az emberi állapotot, testünket, természetünket, végességünket, mindazt, amit a születéssel (teremtéssel) kaptunk, és szabadon befejezve teremtésünket kell megvalósítanunk: emberi és keresztény hivatásunkat. Az isteni Ige, aki a megtestesüléssel magára vette az emberi állapotot minden korlátozottságával együtt (a bűnt kivéve), példát mutat arra, hogyan szenteljük meg a világot. "Voluit mundum consecrare..."; meg akarta szentelni a világot, olvassuk a régi karácsonyi martirológiában.

A világ megszentelése

Ma, a szekularizálódás idején anakronisztikusnak hangzik, ha valaki a világ megszenteléséről, vagy a földi valóságok – a test, a szerelem, a játék, a sport, a szórakozás, a szabadidő, a technika, a munka stb. – megszenteléséről beszél. Pedig ez a feladatunk, csak helyesen kell értenünk a megszentelést. Nem szakralizálásról van szó, ami azt jelentené, hogy a lét és az élet bizonyos területeit kivonjuk a "profán" használatból, hogy Istennek szenteljük. A Zsinat elismerte a világ, a természet és általában az evilági valóságok (tudomány, gazdaság, kultúra) jogos autonómiáját. A "világi" világ követelése jogos, hiszen a Teremtő, amikor létrehozta a világot és a dolgokat, illetve megadta mindennek a saját törvényszerűségét, azt akarta, hogy ezek a valóságok önállóak legyenek. A transzcendens (= teremtő) okság nem azt jelenti, hogy Isten állandóan belenyúl a világ folyásába, hanem a "felfejlődő" és önmagát állandóan túlszárnyaló világ és benne az ember, Istentől függve (a létben, tehát a Létforrásból merítve az állandó teremtés folyamán) önnönmaga teszi magát önmagává. Teilhard de Chardin tömör kifejezése szerint: "Dieu fait se faire les choses", Isten "teremtökké", cselekvökké teszi a dolgokat és az embert.

A filozófia (teremtésből folyó) megfontolásait ki kell egészítenünk a krisztusi megváltás (üdvösség) távlatával. Az új teológia és nyomában a Zsinat elutasítja az ún. "tisztá természet" (natura pura) hipotézisét. De facto, ténylegesen olyan világban élünk, amelyet Isten Krisztusért és a mi megistenülésünkért teremtett: minden Krisztushoz van rendelve, a bűnbeesés után is minden az üdvösség "szférájába" tartozik, – rendeltetésénél fogva. A világ az üdvösség drámájának színtere, s majd követi az embert a megdicsőülésben, ahogy Szent Pál hirdeti a Római levél 8. és a Korintusi levél 15. fejezetében. A Gaudium et Spes kezdetű zsinati konstitúció leszögezi: "A keresztények ne gondolják azt, hogy az emberek leleményességéből és erejéből született alkotások szemben állnak Isten hatalmával, vagy azt, hogy az eszes teremtmény mintegy vetélytársa a Teremtőnek. Éppen ellenkezőleg: meggyőződésünk, hogy az emberiség sikere Isten nagyságát mutatja és az ő titokzatos elgondolásainak a gyümölcse. Minél nagyobbra nő azonban az ember hatalma, annál szélesebb körre terjed ki az egyének és közösségek felelőssége. Kitűnik

mindebből, hogy a krisztusi üzenet nem vonja el az embereket a világ építésétől, nem teszi őket közönyösekké sorstársaik iránt, éppen ellenkezőleg: még szigorúbban kötelezi őket, hogy a világ javára munkálkodjanak."

A keresztény ember evilági tevékenységét dialektikus feszültség jellemzi. A hívő tudja, hogy Isten országának uralma csak a világ végén valósul meg teljesen, és az új világ Isten ajándéka, a teremtő Lélek műve lesz. Ugyanakkor azt is tudja, hogy Jézus Krisztussal, a megtestesült Igével, már megkezdődött az Ország, "Isten uralma": Krisztus feltámadása után Lelkével ebben a világban működik, összegyűjti a kiválasztottakat, tehát az emberek "spiritualizálásával", az igazság, igazságosság és szeretet birodalmának kiterjedésével már kibontakozóban van az Ország. Ennek "helye", "környezete" az Egyház. Ez az "isteni milió", vagyis az Istennek önmagukat átadó és testvéreiket szerető hívők közössége. Szent Pál szerint ez Krisztus Teste. Az Egyház – látható és misztikus valósággal – nem azonos Isten országával; annak csak csírája. Gratia est semen gloriae, a kegyelmi élet a dicsőség magva, ismételtették az egyházatyák.

A hívő ember ennek az Orzágnak a kibontakozását készíti elő a teremtés befejezésével, a világ humanizálásával: tehát azzal, hogy a testet és a szexualitást a szeretet kifejezésévé teszi: igyekszik gyógyítani a betegséget, enyhíteni a nyomort, előmozdítani az igazságosságot és szolidaritást. Mindezt az ítélő Krisztus szavaira gondolva teszi: "Amit e legkisebb testvéreim közül egynek is tettetek, nekem tettétek." (Mt 25-40). A fejlődés előmozdítása elválaszthatatlan az evangélizálástól, hirdetik újabban a pápák; a szeretet gyakorlati kifejezése a szolgálat, a szolidaritás és az igazság előmozdítása. Istenre hagyatkozunk, de nem hagyjuk fatálisan a világot saját folyására. Ha már mindent megtettünk a betegség kiküszöbölésére, az igazságtalanság megszüntetésére, akkor – erőfeszítésünk maximumán – Istenre hagyatkozunk: Nélküle semmit sem tehetünk; Ő adja a növekedést, Ő alakítja át, "konszekrálja" az általunk előkészített ostyát.

Isten országának transzcendenciája relativizálja evilági életünket és tevékenységünket, és ugyanakkor radikálissá teszi az országért vállalt elkötelezettségünket. A relativizálás tehát nem jelenti a világból való elmenekülést (amint ezt bizonyos keleti vallásoknál megfigyelhetjük): a hívő azért tekint mindent viszonylagosnak, mivel "ez a világ elmúlik" (1Kor 7,31). Az eszkatológikus reménységből fakad a már és a még nem dialektikus feszültsége: meg vagyunk ugyan váltva, de még reménységben élünk (Róm 8,24); emberi egzisztenciánk csak a halál után, a végső feltámadáskor teljeseedik be. Akkor majd megnyilvánul az, hogy már Isten gyermekei vagyunk, már a megkezdett örök életet éljük (vö. 1Jn 3,1-3). Akkor majd a hit látássá tökéletesül, a remény birtoklássá válik, de megmarad a szeretet (vö. 1Kor 13,12-13).

Mi hát a keresztények feladata a világban, mit jelent a világ megszentelése? A Zsinat a *Lumen gentium* 34. pontjában ezt tanítja: "Jézus Krisztus, az örök Főpap, a világiak által is folytatni akarja tanúbizonyságtételét és szolgálatát. Evégett megeleveníti őket Lelkével, és szüntelenül ösztönzi őket minden jó és tökéletes munkára... A világiak – minthogy Krisztusnak vannak elkötelezve, (*Christo dicati: kereszttség*) és a Szentlélek fölkenete őket (bérmálás) – fölséges hivatást és készséget ("fölszerelést", képesítést) kaptak arra, hogy egyre gazdagabban teremjék a lélek gyümölcseit. Mert minden munkájuk, imájuk, apostoli kezdeményezésük, hitvestársi és családi életük, mindennapi munkájuk, testi-lelki pihenésük, ha a Lélekben viszik végbe, sőt az élet terhei is, ha türelmesen hordozzák azokat, Jézus Krisztus által Istennek kedves lelki áldozattá válnak (vö. 1Pét 2,5). Mindezeket a szentmisében az Úr testének felajánlásával együtt ajánlják fel készséges szeretettel az Atyának. Így a világiak, imádkozva és dolgozva, Istennek szentelik a világot: *qua adoratores ubique sancte agentes ipsum mundum Deo consecrant.*"

Ez a "konszekráció" tehát: 1) felajánlás Istennek (Krisztus áldozatával a szentmisében önmagukat, munkájukat, örömeiket és szenvedéseiket is felajánlják); 2) Istenre irányulva rendezik az evilági dolgokat, keresik Isten országát és 3) mintegy kovászként hatva át a világot, hozzájárulnak ahhoz, hogy minden Isten üdvösségterve és a Lélek szerint történjék a Teremtő és a Megváltó dicséretére. Mindezt szépen összefoglalja a *Lumen gentium* 31. pontja, amikor leírja a világiak sajátos hivatását, megkülönböztetve azt a papokétól és a szerzetesekétől. A keresztények hitükkel, reményükkel és szeretetükkel tanúságot tesznek arról, hogy csakis az evangélium, a nyolc boldogság szelleme szerint alakulhat át és ajánlható Istennek a világ.

Testi egzisztenciánk a hit fényében

Mindezt alkalmazhatjuk a testben való egzisztenciára, a munka és pihenés, a sport és az egészségvédelem, a szexuális és a házasság élet különböző szempontjaira, egyszerűen mindarra, ami emberibbé, szabadabbá, Isten kegyelmével szemben nyitottabbá teszi az embert. Az ember Isten képmása, ezért képes Istenre: képes párbeszédet folytatni Vele, vagyis hittel válaszolni Szavára (amely kinyilatkoztatásban fejeződik ki, de a lelkiismeret szaván keresztül is hívja); képes befogadni a feltámadt Krisztus Lelkét.

A katolikus tanítás szerint az ember belső egyensúlya az ősbűnnel megromlott: az értelem elhomályosult, az akarat rosszra hajló lett, amint a katekizmusban tanultuk. Bármint legyen is az "eredeti" (vagy áteredő) vétek teológiai értelmezése, azt hinnünk kell, hogy a belső meghasonlottság gyökere valami ősi katasztrófa (Róm 5). Az egyensúlyt Krisztus Lelke erejében állíthatjuk helyre: a Lélek az igazság, a Lélek a szabadság

és a szeretet, a belső béke és öröm forrása. A Lélek világában (emberekben) való működése révén bontakozik ki Isten országa.

A keresztség bekapcsol bennünket Krisztus Testébe (az Egyházba); a bérálásban a Szentlélek felken bennünket, hogy tanúságot tegyünk a kibontakozó isteni életről. A házasság szentségében maga a szexuális kapcsolat, a házastársi aktus lesz a kölcsönös önátadás jele, a hívők számára pedig Krisztus és az Egyház szeretetkapcsolatát jeleníti meg (vö. Ef 4,21-33; Mt 1,1-12). Az Istennek szentelt szüzesség vagy megtartóztatás (cölibátus) viszont arról tanuskodik, hogy "ez a világ elmúlik" (1Kor 7,31), tehát relativizálja a szexualitást, amelynek a végső időkben, a feltámadás után már nem lesz meg a mostani közvetítő szerepe (vö. Mt 22,29-33).

Testi létünket a teremtés és a megváltás fényében kell szemlélnünk, hogy ez az új látás segítsen bennünket a helyes cselekvésben, a világ humanizálásában, a test "perszonalizálásában". Mert a kegyelem az emberi személyen (a szellemi-testi lényen) keresztül hat a világra, amely az üdvösség drámájának színtere. Testemet – jó és fogyatékos "adottságaival" – elfogadom mint a Teremtő ajándékát. Szüleimet, természetemet nem én választottam, kaptam; de az adottságot a hitben Isten ajándékának tekinthetem és világban való jelenlétem, a másokkal és Istennel való kapcsolatomban "kifejezésévé", szabadságom közvetítőjévé tehetem.

A keresztesny aszkézishez tartozik tehát először is, hogy elfogadjuk testünket /nemünket!). Testünk a gyönyör (évezet) és a fájdalom forrása. A gyönyörkeresés (evés-ivás, szexuális élvezetek) terén igen gyakori a szélsőségség, mértéktelenség. Természetesen szükségünk van önfegyelemre, az ösztönök fékezésére, a szenvedélyek "kanalizálására", mederbe terelésére. A libido (tágabb értelemben vett szexualitás) elsőrendű energia, de nehéz "féken tartani"; aki nem hivatott a házassá életre, szublimálhatja, vagyis beállíthatja szellemi célokra, tehát mások, ill. Isten szolgálatának mozgatójává, – az önátadás és a szeretet kifejezésévé avathatja. Az emberben folyton ösztönös erők, vágyak, félelmek, elfojtott agresszivitások dolgoznak. A keresztesny aszkézis célja az, hogy az ember eljusson a szabadságra és egy bizonyos egyensúlyra a "szex" és a "szív" közötti feszültségben is, hogy megtehesse Isten akaratát. Az újpogány hedonizmus és szex-örület, illetve a másik oldalon egy bizonyos manicheizmus és janzenizmus képviselik a végleteket. "Ni ange, ni bête", hangoztatta Pascal az angyal és az állat között vergődő emberről. Kétségtelen, hogy a janzenista Pascalt és már korábban egy bizonyos (puritán) protestantizmust erősen befolyásolta a meglehetősen pesszimista Szent Ágoston.

A janzenista és puritán nevelés hatásait pl. Lisieux-i Szent Teréz életében is megfigyelhetjük. Jellemző az a bizalmas közlés, amelyet betegágyán tett nővérének: "Testem mindig zavart engem, nem jól éreztem

magam benne..., egészen kis koromban már szégyenkeztem miatta..." Természetesen, ez a vallomás nem vet árnyat a fiatal kármelita hősies életszentségére, aki nemcsak a tüdőbaj miatti "kisebbedést" vállalta nagy türelemmel, hanem átélte a hitellenes kísértés éjszakáját is: a "bűnösök asztalához" ült, hogy engeszteljen a hitetlenekért.

A keresztény aszkézis nem pusztá tréning, merő voluntarizmus, hanem a hit, a remény és a szeretet gyakorlása is egyben. Az "ingyenesség idején" – az eszmélődés, az ima, a barátság, a pihenés alkalmával – igyekszünk jobban megismerni önmagunkat, elfogadni "adottságainkat" (jó és kedvezőtlen jellembeli tulajdonságainkat egyaránt), vállalni az örömeket és szenvedéseket úgy, hogy egyre nagyobb szabadsággal, Isten akaratát keresve, hivatásunkat teljesítve "testet adunk hűségünknek". Vagyis naponta megküzdünk azért, hogy egy kicsit humanizáljuk önmagunkat és a világot. Ne a "test", hanem a Lélek szerint járjunk, reménykedve várva "testünk megváltását", a végső megdicsőülést (Róm 8).

"Testvérek, a meghívásotok szabadságra szól, csak ne éljete vissza a szabadsággal a test javára, hanem szeretettel szolgáljatok egymásnak. Mert az egész törvény ebben a mondatban teljesedik be: Szeresd ember társadat, mint saját magadat" (Gal 5,13k) Szent Pál itt a galatáknak a krisztusi szabadságról beszél, vagyis a mózesi törvény alóli felszabadulásról. Isten most már nem kötáblákra vési a tízparancsolatot, hanem az emberi szívekbe árasztja a szeretetet a Szentlélek által. Erről szól Pál már a Római levél 5. fejezetében is; a 7-8. fejezetekben pedig a belső meghasonlottságról, a "test" – vagyis a "hús", a bűnös kívánságok és szenvedélyek székhelye – és a Szentléleknek engedelmeskedő szellem belső küzdelméről.

De a feltámadt Krisztus Lelke újjáteremti a hívőt, ezért tud a Lélek szerint járni és gyümölcsöt hozni. Olvassuk tovább a Galata-levelet: "Kérlek tehát benneteket, hogy lélek szerint éljete, s akkor majd nem teljesítitek a test kívánságait. A test ugyanis a lélek ellen tusakodik, a lélek meg a test ellen. Ellentétben állnak egymással, s így nem azt teszitek, amit szeretnétek. Vezessen benneteket a lélek, akkor nem vagytok alávetve a törvénynek. A test cselekedetei nyilvánvalók: kicsapongás, tisztátalanság, fajtalanság, bálványimádás, babonáság, ellenségeskedés, viszálykodás, vetélkedés, harag, veszekedés, szakadás, pártoskodás, irigykedés, gyilkosság, részegeskedés, tobzódás és ezekhez hasonlók. Mint már előbb mondtam, most ismét kijelentem: Akik ilyeneket művelnek, nem öröklék Isten országát. A Lélek gyümölcsei viszont: szeretet, öröm, békesség, türelem, kedvesség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás. Ezek ellen nincs törvény. Akik Krisztus Jézushoz tartoznak, keresztre feszítették testüket szenvedélyeikkel és kívánságaikkal együtt. Ha a Lélek szerint élünk, viselkedjünk is a Léleknek megfelelően" (Gal 5,16-25).

A két "lista" tehát szembeállítja a "test" szerinti és a "Lélek" szerinti élet jellemzőit. A Lélekben való új élet "mortifikációt", "kis halált" (Babits), lemondást követel. De a keresztyény ezt a több, szabadabb, teljesebb életért teszi. Az aszkézisnek nincs értéke, ha nem szeretetből és a szeretetért történik. "Odaadhatom a testemet is égőáldozatul, ha szeretet nincs bennem, mit sem használ nekem" (1Kor 13,3).

A Szentlélek jelenléte miatt lesz a test szent (1Kor 6,12-20). Az eukarisztiaiban, az Úr szentségi Testében részesedve a hívők Krisztus Testét, az Egyházat építik. Az egy Kenyérből részesedve, az egy Lélektől alakítva (1Kor 12 és 13; Ef 2,13-21) növekszenek a végső teljesség felé, reménykedve várják a test megváltását (Róm 8), amikor majd a teremtő Lélek Krisztus egyetlen Testévé változtatja a választottakat.

Heinrich Rothaus

A SZENVEDÉLYEK MEGTAPASZTALÁSA

Betegség ellenére új életet kezdeni

A würzburgi egyházmegye szinódusának "A jelen szükségletei" című dokumentuma utal arra, hogy társadalmunkban több millió ember nyomorog anélkül, hogy tudomást szereznének róluk. Ilyenek pl. azok, akik társadalmi segélyből élnek; elnyomott és megfélemlített gyermekek, a hajléktalanok, sérültek, ideg- és érzelembetegek, drogosok, öregek. "A szükség, szenvedés és a tőlünk való különbözőség nem ritkán szorongást, félelmet és undort kelt bennünk. A szükségét szenvedő vonásaiban mindegyikünk az ember arcát fedezi fel: arc, amely sajátom is, vagy legalább is az lehetne. A szükségét szenvedő pedig az egészségesben, a normálisban, a sikeresben azt az emberi arcot látja, amely már övé is volt, sőt ma is övé lehetne. S éppen ez jelent számára kihívást: Miért éppen én vagyok ilyen, és nem a másik? Aki mindezt nem képes belátni, az menekülni próbál. Ez legkönnyebben akkor sikerül, ha száműzzük tudatunkból vagy annak peremére szorítjuk a szükségét szenvedőket, akikből a fenyegetés árad felénk. Ezzel a folyamattal azonban csak új szenvedés születik."

A szükség, szenvedés vagy tőlünk való különbözőség elfojtásának és kizárásának mechanizmusa mindig is működött, ahol emberek éltek együtt. Az ószövetségi Izrael és a középkori városok számára alig is nyílt más lehetőség a leprásokkal és hasonló betegekkel szemben, minthogy messzemenően kizárják őket az emberi közösségből. De ott és akkor is kizárjuk a betegeket, "anormálisokat" és a kényelmetleneket, ahol erre nincs szükség. Sőt, egész jóléti társadalmunkat, és vele az egyesek maga-

tartását is jellemzi a törekvés, hogy elfojtsa vagy elrejtse a szenvedést, betegséget és halált. Mivel saját gyengeségeinket és szenvedéseinket nem akarjuk észrevenni és elfogadni, a "leprásokra" és "bűnbakokra" rakjuk rá, s ennek következtében szakemberek és megfelelő intézmények kezelésére utaljuk ezeket. Ez újabb szenvedés a szenvedő számára, másrészt elszegényedik és beszűkül az "egészségesek" tapasztalata önmagukról. Hol és hogyan akarjuk megtanulni, mi a szenvedés és az együttérzés, ha nem a szenvedőkkel való találkozásban. Azt se felejtjük: "Aki nem akar szenvedni, az gyűlölni fog. Aki nem képes saját gyengeségeit elviselni, annak meg kell osztania ezeket másokkal, akik olyan külsődleges dologként állítják majd eléje, mint amit semmi módon sem akar önmagában vagy önmagának elismerni.

Mind a betegek, mind az egészségesek számára szükséges és hasznos, ha megtanulnak "én-tudatból", szolidárisan és közösségileg gondolkodni és cselekedni. Csak akkor igazán átfogó és teljes egy emberi közösség (család, csoport, társaság), ha helyet találnak benne a szenvedők és gyengék is. Csak akkor lesznek én is ember, ha elfogadom és elismerem korlátaimat, tökéletlenségeimet és szenvedéseimet; röviden: teremtményi voltomat.

Nekünk, keresztényeknek még fontosabb, hogy igazi kapcsolatot tartsunk a betegekkel és szegényekkel: üdvösségünk, istenképünk forog kockán. Ha a betegeket és a szegényeket kizárjuk, Krisztust zártuk ki, aki azonosítja magát velük. Ha tehát megvonjuk testvériségünket a szegényektől, vagy közösségünkéből kizárjuk őket, nem vagyunk többé mennyei atyánk leányai és fiai. A szegényeknek ugyanis Istentől kapott méltóságuk van: Isten szerettei és kiváltságosai. "A „méltatlanok” méltósága nem választható szét a többiekétől, anélkül, hogy ezek csorbát ne szenvednének" (McDonagh, Die Würde Gottes und die Würde der Nichtgewürdigten. In: Concilium 15 [1979] 686–692).

Nem arról van szó természetesen, hogy a szenvedéstől való menekülést és annak elfojtását szembeállítsuk a szenvedés dicsőítésével. Életképességünknek kell magába zárnia a szenvedésre való képességet. Emberségünk és üdvösségünk kérdése: bensőséges-e a viszonyunk a szenvedéshez és a szenvedőkhöz. Röviden: a szenvedők és szegények tanítóink, teológusaink és gyógyítóink – emmauszi útítársaink.

Kóros szenvedélyek: az idők jelei

Föltételezhető, hogy a Német Szövetségi Köztársaságban a népesség 4-7%-a kóros szenvedélyek (alkohol és/vagy kábítószer) rabja. Sokkal több szenvedélybeteggel élünk, dolgozunk, ünneplünk és imádkozunk, mint ahogy gondoljuk vagy tudomásul akarjuk venni. Kétségtelenül szükséges, hogy a tudomány különböző oldalakról megvizsgálja, milyen körülmények között lépnek föl a szenvedélybetegségek. Nélkülözhetetlen,

hogy működjenek különféle modellek és intézmények gyógyításukra, valamint legyen fedezet a kezelésükre. Sok szenvedélybeteg életében fontos szerepet töltenek be a önszegélyező csoportok, amelyek megduplázódta az utóbbi öt évben. Mindezen erőfeszítések ellenére még mindig nem tapasztalunk megkönnyebbülést a szenvedélybetegségek terén. Nem clég, hogy a szenvedélybetegeket önmagukra vagy szakemberekre bízzuk.

A szenvedélybetegeknek és közvetlenül érintettjeiknek fontos, hogy ma a toxikomániát betegségnek, nem pedig örökölt fogyatékoságnak vagy saját felelősséggel előidézett véteknak tekintsük. Ebből következik, hogy mint minden egyéb betegségnél, megkülönböztethetjük, ki egészséges (azaz még nem beteg) illetve beteg, "normális" illetve "kóros" (vagyis: "anormális"), jóllehet iszik. A gyakorlatban megkísérélhető tehát, hogy a szenvedélybetegek környezetében élő személyek megállapíthatassák a problémát és kezelhessék. Minthogy azonban ők maguk nem betegek, s nem is akarnak azok lenni, hanem bizonyos fokig kívül állnak, kiolthatják annak tudatát, hogy mi az ő részük a másik megbetegedésében valamint saját hajlamukat a szenvedélyre.

A kóros szenvedély azonban nem csupán az egyén betegsége és csődje. "A toxikománia sok emberre jellemző olyan korban, amelyben a rend felismerhetetlen." Nem elegendő ugyanis, hogy ne éhezünk, ne szomjazzunk és legyen nyugodt álmunk. Az ember lelki és szellemi egészségéhez "nélkülözhetetlen az is, hogy kielégíthesse azokat a sajátosan emberi igényeit és szenvedélyeit, amelyek emberi voltából erednek: igénye van a kapcsolatra, a transzcendenciára, meggyökerezésre, öntudatának megélésére és olyan keretre, amelyben irányt és tárgyat talál önmaga átadására" (E. Fromm). Ha viszont a mai embernek olyan körülmények között kell élnie, amelyek ellentétesek természetével és növekedésének valamint lelki egészségének alapigényeivel, akkor mégis csak reagálnia kell azokra. A lehetséges reakciók egyike az, hogy pótlékokon keresztül keres kielégülést, s ennek következményeként nyúl kábítószer után. A pótmegoldások lényegéhez tartozik ugyanis, hogy kezdetben úgy lépnek fel az élet színpadán, mintha kiteljesedést és gazdagságot hoznának. Később mutatják csak, hogy kakukktojások, amelyek félretolják a törvényes testvéreket és minden energiát kisajátítanak. Akkor alakul ki tehát kóros szenvedély, amikor az ember mereven valami pótlékra szűkítette le magát.

A kóros szenvedély korunk egyik jele. Sőt párhuzam létezik a "privát" és a "nyilvános" szenvedély között. "Az alkoholista személyéhez hasonlóan a társadalom is becsapja önmagát kilátástalanságát illetően, amennyiben látszattmegoldásokat keres, amelyek egyre inkább maguk is problémává válnak" (K. A. Geck). Társadalmi rendszerünkhöz hasonlóan a szenvedélybeteg életét is a pillanatnyi haszon, önérdék és gyors eredmény határozzák meg. Akárcsak a társadalom, a szenvedélybeteg is vegyi anyagokkal mérgezi és rombolja magát, hogy élvezetet, szerencsét, kényel-

mességet és haladást birtokolhasson. Az ígéretek azonban nem teljesedtek be; nem elégültek ki a sajtó vágyak, nem sikerült megoldani minden problémát, a haladás sem korlátlan, vagyis nem értük el a lehető legnagyobb mértékben a lehető legnagyobb boldogságot. A részegeshez hasonlóan tántorog világunk az egyik válságból a másikba. Egyre több ember polgár érzi, "hogyan – mint az egyes szenvedélybetegnél – eljutottunk a fausti szerződésnek ahhoz a pontjához, ahol közeleg a fizetés órája" (E. Fromm).

Hogy vége a korlátlan haladás illúziójának, nem új meglátás. Már évekkel ezelőtt tudtunk erről. "Nagyböjti prédikációt" is kaptunk erről, "az egész emberiséghez intézett fölszólítást a bűnbánatra és megtérésre" (K. Lorenz: Die acht Todsünden der zivilisierten Menschheit, München 1973). Hasonló nagyböjti prédikációkat egyre gyakrabban tartanak, jöllehet "többé nem a templomban, hanem a vélemények piacán, és rendszerint nem vallásos, hanem egészen profán tartalommal" (Herderkorrespondenz 1979, 165.o.). S valóban a gyökeres megtérés nem csupán vallásos vagy etikai követelmény, hanem lényeges föltétele annak, hogy az ember életben maradjon. Bár szaporodik a "nagyböjti prédikátorok" száma, csak vonakodva találnak követőkre.

Tanuljunk megtérést a szenvedélybetegektől

Aki saját tapasztalatából vagy együttéléseiből ismeri a szenvedélybetegséget, tudja, hogy milyen nehéz és "feszült" a gyógyulás folyamata. Ez természetesen nem abban áll, hogy olyanok legyünk, mint mielőtt a kór elkezdődött. Az alkoholista viszonya az alkoholhoz egész életére beteges marad. Az allergiához hasonlóan teljes kizárólagossággal kell kerülnie "a dolgot".

A szenvedélybeteg tudja, hogy végérvényesen el kell szakadnia a kórokozó szertől. Át kell törnie az ördögi kört, amely tönkre teszi. Kóros szenvedélyének börtöne egyre szűkebbé válik, másrészt azonban védelmet nyújt neki. Ennélfogva a szenvedélybeteg belső szakadást tapasztal, amely ismét csak megbénítja. A segítőnek számolnia kell avval, hogy a szenvedélybeteg a Szentírásban említett gerazai megszállóhoz hasonlóan viselkedik. A névtelen ember (mint ahogy a szenvedélybeteg is egyre inkább elveszti személyiségét) sírgödrökben (a halottak között) él, ott kiabál és dühöng. "Amikor meglátta Jézust, odafutott hozzá, a földre vetette magát előtte és ilyeneket kiabált: „Mi közöm hozzád, Jézus, a magasságos Istennek Fia? Az Istenre kérlek, ne gyötörj!” (Mk 5,7-8) A szenvedélybeteg is szeretne megszabadulni, de ez egyúttal gyötördés is számára.

A kóros szenvedélytől való szabadulás lényegében megtérés. Ezt a megtérést – fordulópontot – így írja le egy szenvedélybeteg: "Tehetlenségem föltétel nélküli beismerésével egyidejűleg mindennemű

irreális igényt, elvárást, vádat, föltételt és önsajnálkozást tapasztaltam. Végül is én mondtam le arról, ami eddig megakadályozott abban, hogy egészséges (felnőtt) legyek. Készen álltam, hogy lemondjak mindarról a „nyereményről”, amit ezidáig betegségemből merítettem – és pedig első esetben, anélkül, hogy tudtam volna, milyen következményei lesznek.” A megtérés és a kiszabadulás csak magában az érintett személyben jöhet létre. Átalakulás, ez, halál és föltámadás. Ezért beszélnek az absztinenssé lett szenvedélybetegek új születésről, új létről.

Amit a szenvedélybeteg megtérésének tulajdonképpeni fordulópontján átél, érvényes más életkörülményekre is, mint például ha valaki túlél egy gyógyíthatatlannak hitt betegséget, újjászületik a hitben, vagy amikor már nem birtokolni, hanem lenni akar. Mindenesetre a szenvedélybeteg megtérésénél átélhetjük azt, amit a Biblia tanít: csak ott születet új élet, ahol előbb már megjelent a halál és végső búcsút intettünk – például az állandó fejlődés gondolatának, végső soron az öndicsőítésnek.

A szenvedélybeteg nem olyan értelemben gyógyul meg, hogy ismét "normálisan" ihasson. Arra kényszerül, hogy absztinens legyen egész életére. A gyógyulás azonban történhet úgy, hogy ezt a megtartóztatást nyereségként éli át: "Nincs szükségem kábítószerre, hogy vidám legyek vagy hogy feloldjam gátlásaimat". Főleg a szenvedélybetegre érvényes az, amit a logoterápia fölsímt az utóbbi években: a gyógyulás az élet értelmének megtalálása, segítség keresésében; egészségesnek lenni anyai, mint értelmes összefüggésben élni másokkal. Tehát akkor is beszélhetünk gyógyulásról, ha a csorba (sérülés) fennmarad. A gyógyulás fájdalmas áttörés új életlehetőségek, magatartások és viselkedések irányába; új rend megtalálása és elfogadása. Ezt az új rendet nevezhetjük egyaránt isteninek, természetesnek, kozmikusnak vagy biológiaiainak. Mindenesetre nem emberek alkották, hanem eleve adva van. Vállalása s következtetés-képpen az üdvösség a hit gyümölcse. A gyógyulás folyamatában pedig a hit "készség és akarat, hogy vállaljuk az üdvösséget, s ezzel együtt rendjének elveit is. Szorosan véve ennek tekinthetjük az előírt terápiát és az alkalmazkodást a kórházi rendhez. Annak, aki hisz mindebben és az őt kezelő orvos megbízhatóságában, ez elegendő is. Tágabb értelemben azonban ez az üdvösség, gyógyulás egy rendezett életösszefüggés újraelnyerésének is tekinthető" (W. Böckmann: Psychologie des Heilens, Freiburg 1982).

Nekünk, keresztényeknek, akik Krisztus megváltó halála utáni korban élünk, az üdvösség vállalása a feltámadás igazsága: az Isten országa. Ránk érvényes, hogy a szenvedés és a halál vállalása átváltozást eredményez. Pusztán reflexióval nem ismerhetjük föl ezt az igazságot. Éppen a szenvedélybetegek mesélhetnek erről. Hiteles tanúi annak az igazságnak, hogy a szenvedés vállalása által újjá válhatunk, újjá születhetünk. Ezt az igazságot csak a hit kockázatában tapasztalhatjuk meg, vagyis ha ugrani merészelünk. A ma absztinens szenvedélybetegekben jó tanítómesterekre

találunk, amikor arról van szó, hogy miképpen térhet meg az ember. Az önszegélyező csoportoktól pedig a keresztény közösség kaphat útmutatást a megtérésre.

Gyógyulás és üdvösség a közösségben

Ritkán volt olyan idő, amikor az ember annyira tudatában volt mint ma, hogy szinte mindent megtehet, elérhet, előállíthat. Az a tudat, hogy "mindenre képes vagyok", a megtérés és gyógyulás legnagyobb akadálya. A megtérés ugyanis – amint a szenvedélybetegeknél szerzett tapasztalat mutatja – végső soron nem áll "hatalmunkban". Se pedagógiai vagy erkölcsi felhívás, se szenvedésből eredő nyomás nem valósítja meg a megtérést és a szabadulást. Lényege a találkozás, amelyben a beteg, a rab vagy a bűnös átéli, hogy elfogadják. "A megtérést (minden formájában) az ember mozdíthatja elő, válthatja ki, viheti előbbre, és ilyen értelemben lehetővé is teheti" (P. M. Zulehner: Umkehr, Frankfurt 1979). A barát, házastárs, segítő, terapeuta, pap az, aki a találkozás és az úton való kíséret által megnyithatja az ember lelkét és bátoríthatja, hogy megtérjen. Mint keresztények pedig mondhatjuk: a megtérés tulajdonképpeni hordozója és végrehajtója Isten Lelke, aki feloldja azt, ami megkeményedett, gyógyítja és egészségessé teszi azt, ami beteg és zavart, s vezeti azt, aki eltévesztette útját.

A szenvedés nyomása mellett ("ez nem mehet így tovább") döntő annak a megtapasztalása, hogy elfogad a személy vagy a csoport, akihez illetve amihez tartozom. Ez teszi lehetővé a beteg számára azt az igen fontos lépést, hogy elfogadja önmagát, így képes legyen szembenézni saját magával, s megváltozhassék. Természetesen minden jóakarat ellenére korlátainkat is megtapasztaljuk, amikor arról van szó hogy a másikat (pl. egy büzlő iszákost) valóban elfogadjunk. Mint keresztények meg vagyunk győződve arról – s ezt modhatjuk is a másiknak –, hogy "amikor feléd fordulok, Isten fordul feléd". Ezáltal segítői (papi, terapeutikus...) munkánkhoz lelki nyugalmat kapunk. Az a tény pedig, hogy Isten nevében fordulunk a másikhöz, megvédi őt a függés veszélyétől. Amikor segítünk a betegeknek és szenvedőknek, hogy alázatosan fogadják el magukat mint teremtményeket és mint Isten gyermekeit, abban is segítségükre lettünk, hogy nagyobb biztonsággal fogadják el saját magukat és másokat is, s kereshessék a kapcsolatot velünk, anélkül, hogy függővé váljanak tőlünk.

Az érdekeltek – bénák, rabok és függőségben élők – számára felszabadító kegyelmet jelent, ha Isten nevében s üdvözítő erejében bizakodva fordulunk feléjük. Isten azonban csak a mi kezünket, lábunkat, szemünket, fülünket és szánkat használja sajátjaként. Az üdvösséggel (az absztinens étellel, őszinteséggel...) való illetén találkozás üdvös szembenézést eredményezhet, ami válsághoz vezethet. Igen, a kegyelem

válság, amikor az embert arra "kényszeríti", hogy válasszon. Egyúttal azonban ez a kegyelem-válság nagy lehetőség is számára, hogy növekedhessék, életének új irányt adhasson, vagy megbizonyosodhassék arról, hogy a már megkezdett utat el kell mélyítenie.

A szenvedélybetegekkel végzett munkából tudjuk azt is, hogy milyen életbevágóan fontosak az önszegélyező csoportok. Az absztinensek csoportja lehetőséget nyújt annak, aki még szenvedélybeteg, hogy az elfogadottság és egy megszabadító élet megtapasztalása által merjen a megtérés útjára lépni. Áll ez más megtérőkre is: "Ha azt akarjuk, hogy az új valóság életben maradjon, gondoznunk kell ... Amint az új élet kapcsolatra épül, úgy kell kapcsolattal éltetnünk" (P.M. Zulehner).

A mondottak megkövetelik a társadalomtól, főleg azonban az egyháztól, hogy teremtsen meg a szabadság és remény oázisait. Szükségünk van csoportokra, ahol az emberek nyugodtan és szabadon beszélgethetnek egymással, útítársakra találnak. Ezekben sarjadhathat és fejlődhet ki a megtért új élet. Az egyházban főleg a szerzetes közösségekre hárul ez az új feladat. Régebben is ők választottak koruk kérdéseire és problémáira. Ma gyakran az önszegélyező és kezdeményező csoportok, bázis- és lakóközösségek töltik be ezt a szerepet, főleg korunk társadalmi és egészségügyi szükségleteiben és nehézségeiben. Világosan látható tehát, hogy az egészség/üdvösség utáni vágy nem pusztán vallási térre szorítkozik. Ránk, keresztényekre hárul a feladat, hogy ezeknek a kérdező és küszködő embereknek a jelzéseit felismerjük és velük szolidaritást vállaljunk. Mindez a gyakorlatban megkívánja, hogy az önszegélyező csoportok és szerzetes közösségek kölcsönösen hassanak egymásra és együttműködjenek. Fontos, hogy felismerjük az idők jeleit.

Ilyen jel az "alternatív mozgalom" az "egyéni" és "nyilvános" kóros szenvedélyek mellett. Tagadhatatlan, hogy ez egy nagyon tarka mozgalom. Sok csoportjukban azonban megtalálható a közös vonás: "nem hiszik, hogy a forradalmak képesek megváltoztatni a társadalom egészét, s azt sem, hogy az intézményeken átgázolva eljuthatunk a társadalmak titkos kapcsolóközpontjaihoz, s onnét az egészet újjá szervezhetjük. Mindkét út gyakran bizonyult sikertelennek. Az a meggyőződés kezd elterjedni, hogy bölcebb dolog, ha kicsi, de azonos gondolkodású csoportban egyszerűen élni kezdjük – anélkül, hogy sokat beszéljünk – az új társadalmi formákat; a világ "többi problémáival" inkább csak a tudat peremén foglalkozunk. Ha így valami jó kihajt és életképesnek bizonyul, az vonzóerőt fog gyakorolni az egész régi társadalomra is" (N. Lohfink: Kirchenträume, Freiburg 1982).

A keresztények, de főként a szerzetesek számára kihívás az alternatív mozgalom és elsősorban a társadalom és egészségügy terén működő önszegélyező csoportok. "A keresztények a világ legősibb alternatív társadalma. Az egyetlen alternatív csoport, amely lényegében valóban alkalmas arra, hogy az igazságosság, öröm és boldogság kulcsa legyen.

Föltéve, ha ez a tény számunkra valóban világossá válik" (N. Lohfink: Kirchenträume, Freiburg 1982).

(Forrás: Geist und Leben, Januar/Februar 1988, 14-23.).

Benkő Antal

KÓROS SZENVEDÉLYEINK

A becslések szerint a Német Szövetségi Köztársaságban kb. 2 millió ember (a lakosság 5 százaléka) szorul orvosi kezelésre alkoholizmus miatt. Azonban az átlagos szeszfogyasztást véve mércének, a férfiaknak 14, a nőknek pedig 5 százaléka kritikus helyzetben van: komolyan fenyegeti őket az alkoholizmus veszélye, mert még nem értek el az utolsó stádiumba, de veszedelmesen közel állanak hozzá. Több mint fél millióra becsülik azok számát, akik kóros mértékben szednek orvosságot. Csaknem százezer személy pedig a szorosan vett kábítószeres rabja. Azt viszont még pontosan felbecsülni is nehéz, hogy hányan mérgezik magukat mértéktelen dohányzással vagy túltápláltsággal. Túlzásnak tűnhet, de valószínűleg nincs messze az igazságtól a megállapítás, hogy a fejlettebb társadalmak népességének egyötöde kóros szenvedély rabja. Az is vitathatatlan, hogy midannyiunkat környékez a kóros szenvedélyek veszedelme.

Pár sorban ismertetni szeretnénk a kóros szenvedélyek gyakoribb formáit, rámutatunk gyökereikre, kialakulásuk fontosabb tényezőire. Evvel fény derül arra is, hogyan előzhetjük meg azt, hogy ne váljunk kóros szenvedélyek rabjaivá, illetve hogyan menekülhetünk meg karjaikból.

A toxikománia

A kóros szenvedélyek legkirívóbb fajtáit a toxikománia, vagy narkománia neve alatt szokták összefoglalni. A szó egyrészt arra utal, hogy patológiás, "mániás" állapottal állunk szemben; másrészt mérgező, toxikus anyagok idézik elő. Az egyén olyan helyzetbe került, hogy mértéktelenül és kontroll nélkül fogyaszt mérgező anyagokat, s saját erejéből képtelen leszokni használatukról. A mérgező anyag itt nemcsak a szorosan vett s illegálisan használt drogok különböző fajtáit (kokain, heroin, LSD stb.) jelenti. Vagyis nem pusztán a szoros értelemben vett kábítószeresek tartoznak a toxikomániások közé. Van, aki orvostól előírt gyógyszerek (pl. altatók, fájdalom csillapítók) rabja lesz, mivel egyre nagyobb mértékben és görcsös módon ragaszkodik ezekhez. Ide sorolandó az alkoholizmus is, mivel szintén megmérgezi a szervezetet s függőséget teremt fogyasztójában. Ugyanezt mondhatjuk a nikotin szélsőséges élvezetéről is.

Ezek a szerek különböző mértékben s különböző gyorsasággal mérgezik meg a szervezetet. Legtragikusabb formáját a szorosan vett kábítószerknél láthatjuk. A drog fajtájától függően alig pár hónap leforgása alatt súlyos elváltozások állnak be a szervezetben, amelyeknek a nyomai akkor sem tűnnek el, ha a drogosnak sikerült kiszabadulni a kábítószer karmaiból.

A vegyi hatásra testi, fizikai függőség jön létre a szervezetben. Ez főként akkor nyilvánul meg elemi erővel, amikor a drogosnak valamilyen okból nem áll rendelkezésére a mérgező anyag. Szervezete követeli a megszokott adagot, s ha nem kapja meg, egész testében szenved: hányás környékezi, hideg rázza, fizikai-fájdalmai vannak... A toxikomániásban kialakul azonban egy lelki, pszichikai függőség is. Csak újabb s egyre nagyobb adagok árán képes úgy-ahogy biztosítani egyre labilisabb pszichikai egyensúlyát. A drogok hiányában komoly veszély fenyegeti, hogy ezt még jobban elveszti: félelem, depresszió uralkodik el rajta, s olyan cselekedeteket is képes végrehajtani (erőszak, öngyilkosság ...), amelyeket egyébként nem vállalna.

A függőség előhaladottabb fokán a toxikomániás valóban képtelen mérge nélkül élni, egyedül nem tud kiszabadulni szerencsétlen helyzetéből. S ebben áll igazi tragédiája: nem rendelkezik kellő szabadsággal életvitele fölött, rabbá lett.

Van tévészenvedély is?

Napjainkban egyre világosabbá válik, hogy a kóros szenvedélyek ára a függőség, a rabság. Kétségtelen, hogy leginkább akkor döbbenünk rá, mennyire rabjai lettünk valamilyen méregnek, ha nélkülözése esetén orvosi kezelésre van szükségünk, hogy áthidalhassuk az elvonással, hiánnyal fellépő zavarokat. Kicsit figyelmesebben szemlélve azonban hamar észrevehetjük – főleg másoknál! –, hogy veszedelmes függés alakulhat ki nem anyagi, külső tényezőktől is. Ezekben az esetekben a testi, fizikai függés jelei alig, vagy csak burkoltan jelentkeznek. Ilyen helyzetben van a legtöbb dohányos: ha nincs cigarettája, legfeljebb "ideges lesz, de kibírja". Az alkoholizmus kezdeti stádiumaiban is ritkábban mutatkozik meg a testi függés.

Egyes káros szenvedélyeknél belső, pszichikai elemek a "kórokozók". Az ember testi-lelki egységéből következően a pszichikai elhajlás kihat a szervezetre is, de mégsem oly nagy mértékben mint a toxikomániáknál.

A pszichikai eredetű kóros szenvedélyek ismertebb fajtái a játékszenvedély, a munkaszenvedély és – napjainkban egyre inkább – a tévészenvedély.

A játékszenvedélynél főként a rizikó, a bírvágy és sikerélmény igénye keríti hatalmába az embert. Régen a kártya- és szerencsejáték rabjai

fizettek szenvedélyükért családjuk békéjével, vagyonukkal s nem egyszer életükkel. Fogyasztásra berendezkedő társadalmunk újabb módokat talált ki. Fiatalok, de néha idősebbek is a szó szorosan vett értelmében éjt és napot töltenek el a játékautomaták előtt, vagy nyomogatják a komputerjátékok gombjait... – A kóros munkaszendvélyre az amerikaiak új szót teremtettek: workaholizmus. A munka (work) az alkoholhoz hasonlóan (alko-holizmus) annyira megrészegeítheti az embert, hogy már nem igazi életcéljának eszköze, hanem család pótléka. Klasszikusan szomorú példái ennek azok a nyugdíjasok, akik életüket "teljesen üresnek, céltalannak" tartják, amikor többé nem mehetnek be eddigi munkahelyükre. – S ki ne találkozott volna olyan ismerősökkel, akik nem tudnak meglenni esti tévénovellájuk vagy egyéb programjuk nélkül? Holt fáradtan érkeznek haza a munkából, de még fáradtabban indulnak másnap a műhelybe, irodába, mert órákat "kell" tölteniük a képernyő előtt. A tévénél akarják kipihenni magukat, mondják. De igazában egy valótlán világ rabjai lettek. A tévéernyőre vetítik ki vágyaikat, és egyre inkább elsáncolják magukat a valós emberi kapcsolatoktól, saját benső világuktól.

A játék, a munka, a tévé és sok minden más is lehet tehát "kábitószer": feledteti a problémákat, bevezet egy "gőzös" világba, ugyanakkor – egyre növekvő spirálban – ellenállhatatlanul szítja-csítítja valamelyik be nem teljesült vágyunkat. Végül csaknem annyira gúzsba köt mint a toxikus anyagok, hiszen nem vagyunk képesek szétszakítani "az aranyláncát".

A szenvedélyek mechanizmusa

Mindannyian a boldogságot keressük. Bizonyos fokára el is jutunk, amikor sikerül elegendő mértékben kielégíteni testi s pszichikai szükségleteinket és igényeinket. A tapasztalat hamar megtanít arra, hogy milyen úton s módon biztosíthatunk vagy remélhetünk egyre tartósabb és átfogóbb megelégedettséget. Ösztönszerűen vissza-viszatérünk azokhoz az eszközökhöz, helyzetekhez, amelyek a boldogság pillanatait jelentették, s kerüljük a fájdalmasakat, üreseket. Aki úgy érzi, hogy eddig nem sok boldogságban volt része, az könnyen nyúl pótlékok után, feledni akarja keserűségeit. A szorosan vett kábitószerük pedig éppen egy soha nem tapasztalt boldogságnak látszatát keltik – legalábbis kezdetben.

Szükségleteink és igényeink fokát részben örökölt adottságaink szabják meg, részben környezetünk: kielégíti-e vagy sem szükségleteinket; esetleg pedig újabb igényeket támaszt bennünk. Minél felnőttebb az ember, annál inkább törekszik saját kezébe venni élete irányítását: új s megfelelőbbnek látszó eszközöket keres, hogy boldogságát biztosítsa. Ebben az összefüggésben érthetjük meg, hogy milyen szerepet tölthetnek be életünkben a toxikus anyagok. Azt a csalóka benyomást keltik, hogy bennük rejlik a boldogság kulcsa. Néha úgy tűnik (gondoljunk az ún. tudatot kiszélesítő drogokra), hogy az ember segítségével növelheti a

boldogságát. Máskor pedig, legalábbis azt ígérik, hogy távol tarthatják tőlünk szenvedéseinket. Az alkoholisták nagy része nem próbálja borba fojtani bánatát? A szorosan vett toxikomániások szerencsétlensége főleg abból ered, hogy nem veszik észre, milyen ördögi körbe lépnek be. Az első "szippantásoknál", "szúrásoknál", "bogyóknál" új s eddig nem tapasztalt érzelmek és fantáziaképek merülhetnek fel, ezért egyre többet kívánnak belőlük. Legtöbbször eszükbe sem jut, hogy a mérge biokémiai hatása folytán szervezetük rabja lehet annak, aminek segítségével a megkönnyebbülést, boldogságot keresik. A "törököt fogtam, de nem enged el" csapdájába esnek.

Gyakran "véletlenül" tapasztalja meg valaki, hogy az alkohol, a cigarettá "megnyugvást", "új erőt" jelenthet. Fáradt volt, nyugtalanság gyötörte, képtelennek érezte magát, hogy szabadon forduljon partnéréhez stb., s ekkor a "kábitószer" (tágabb értelemben véve) megkönnyebbülést hozott, vidám hangulatot teremtett, bátorságot adott. A következő alkalommal tehát ösztönszerűen keresi ezt a "csodás szert".

János 16 éves volt, amikor diákkiránduláson először ivott pár kupica pálinkát. Kollégái csempészték be a táborba, s az ő unszolásukra kóstolgatta. Hamarosan mint a köd tűnt el félszége, jókedve lett, s maga is csodálkozott, milyen bátran kezdte dirigálni a többieket. A lányokkal szemben is megszűntek gátlásai. Erősnek, biztosnak érezte magát. Másnap reggel hosszabban aludt, de nagyobb problémát nem tapasztalt. Amikor legközelebb társaságba készült, már otthon ivott pár kortyot, hogy feszitelenül viselkedjék. Munkahelyén is úgy látta kezdetben, hogy az alkohol lendítőkerék: határozottan, ügyesen oldotta meg a problémákat. Ezért később már munka közben is fel-felhajtott egy üveg sört vagy pohár bort. Az ivás üteme egyre erősödött. Kezde ugyan észrevenni, hogy reggelenként néha fáj a feje, kábult, munka közben pedig ideges. De ekkor már képtelen volt nemet mondani. Alig volt 28 éves, amikor főnöke nyomására először ment elvonókúrára.

Legtöbb ember, amikor látja a drog "mellékhatásait" (reggeli kábult ébredés, üresség stb.), megáll, s megkérdezi magától, hogy valóban ez-e a boldogság útja. Hála Istennek, a válasz gyakran egy kategorikus nem; vagyis elhagyja a toxikus anyagot. Sokan azonban nem látják kiutat helyzetükből. Avval kezdik hitegetni magukat, hogy bármelyik pillanatban lesz elég erejük a "mankó" elhajtására. S evvel, az ún. harmadik fázissal tulajdonképpen már a szenvedély rabjai is lettek, bár a fizikai függés jelei még csak lappanganak. Egy ideig az a látszat is kialakulhat – főként az alkoholisták körében –, hogy "kezdi jobban bírni" a bort, az orvosságot stb. Nem látja, hogy minél inkább nyúl a pohár vagy a kábitószer után, annál nyugtalanabb lesz, ha késik a "csillapító". Hamarosan már nemcsak azt akarja kendőzni maga és mások előtt, ami miatt igényli a drogot, hanem magát a tényt, hogy enélkül nem képes élni. A lélektanban nagyon is ismert védekezési mechanizmusokat alkalmazza: kimagyarázza magát, másokat vádol helyzete miatt, tagadja, hogy nehézsége lenne... Nem is

veszi – s védekezési mechanizmusai miatt nem is veheti – észre, hogy környezete már tisztán látja: "Valami baj van az illetővel".

Hogy az említett "harmadik fázisban" miért lesz az egyik emberből a szenvedélyek rabja s miért nem a másiktól, erre még ma sincs egyértelmű válaszunk. A legveszedelmesebb drogoknál előfordul, hogy a fiatalokor csupán ki akarja egyszer próbálni azt, amiről annyit beszélnek. Nem voltak sem rendkívüli pszichikai problémái, sem súlyos biológiai öröksége. Maga a kábítószer roncsolja le személyiségét. Az alkoholistákra nézve egyes szakemberek említik az örökölt tulajdonságok befolyását. Főleg az ikrekkel végzett kutatások igazolták az öröklés szerepét. Amennyiben ez fenn is áll, nem jelenti, hogy mindenki, aki ilyen biológiai adottságokkal születik, szükségképpen alkoholista lesz. Az ismert magyar pszichiáter, Szondi Lipót elmélete jól szemlélteti, hogyan kell értelmeznünk az örökölt adottságok jelentőségét. Szerinte ugyanazoknak a géneknek hatására egyik személy pl. kiváló sebészorvos, a másik mészáros, a harmadik pedig gyilkos lehet, aszerint, hogy énje miként élt biológiai adottságaival. Az ún. pszichikai eredetű szenvedélybetegségeknel pedig még döntőbb a személyes állásfoglalás, a szabadakarat hatása. Ennek helyes befolyására kell törekednünk, annál is inkább, mert a biológiai adottságokon vajmi keveset tudunk változtatni.

Jóllehet találunk közös vonásokat a különböző szenvedélyek rabjainál, nem mindenki egyformán veszélyeztetett abban, hogy alkoholista, drogos vagy "csak" erős dohányos stb. legyen. A magányosság, a sikertelenség, a tehetetlenség érzete, az aggodalom és félelem mindannyiunk osztályrésze. Mindannyiunknak szüntelenül törekedni kell tehát a lelki egyensúly megőrzésére és helyreállítására. Nehezebben sikerül ez azoknak, akik labilisabb, "érzékenyebb" vegetatív idegrendszerrel örököltek; akik érzelmeiket nem könnyen tudják összhangba hozni vagy szokatlanul erős érzelmi töltéssel reagálnak a kívülről eredő ingerekre. Az ilyenek gyakran túl magas elvárásokat táplálnak maguk és környezetük iránt, és nehézséget tapasztalnak érett kapcsolatok teremtésére embertársaikkal szemben. Jobban kell vigyázniuk arra, hogy – bármekkora reménnyel is kecsegtesse őket a különböző kábítószeres lidércfénye – ne nyúljanak utánuk. Éppen mert labilisabbak, nagyobb szükségét érzik valamilyen külső támasznak, erősítőnek, felejtetőnek. Viszont éppen emiatt szervezetük élesebben reagál ezekre a szerekre.

Mindezek alapján nem felelhetünk kategorikus igennel vagy nemmel a kérdésre, hogy örökölt hajlamok miatt lett-e valaki egyik vagy másik szenvedély rabja. Hajlamaink, mégpedig beteges hajlamaink is, mindannyiunknak vannak. Roppant hatást gyakorol ránk a környezet. De van bennünk egy szikra szabad akarat is, amellyel mindezt kiértékelhetjük, alakíthatjuk és célszerűen (vagy kevésbé célszerűen) irányíthatjuk. Természetesen, éppen mivel test, anyag is vagyunk, szabadságunkat akadályozhatjuk. A szorosan vett kábítószeres ezen a lejtőn hihetetlen, s bizonyos fokon túl szinte kivédhetetlen nehezéket jelentenek.

Távlatok

Hogy könnyebben megfelelhessünk a kérdésre: miként menekülhet ki az ember a szenvedélyek szorító karmaiból, vessünk egy pillantást azokra, akik úgy érzik, hogy még biztosan nem rabjai a szorosan vett kóros szenvedélyeknek.

A mondottakból valószínűleg világossá vált már, hogy bármilyen legyen a korunk, képzsünk, állásunk és állapotunk (pap, szerzetes vagy világi) soha se bízzuk el magunkat, mintha nem is válhatnánk a kóros szenvedélyek rabjaivá. Érhetnek minket is olyan nagy csalódások, hogy egész belsők megremeg; kerülhetünk olyan kilátástalannak tűnő helyzetbe (súlyos betegség, szeretteink halála, munkanélküliség, rágalom, megvetettség stb.), amelyből egyedül nem találunk kiutat s vigaszra, támaszra szorulunk. Fennforog a lehetőség, hogy ilyen esetekben nem merünk szembenézni a valósággal. Ehelyett "elkábítjuk" magunkat, mert ez pillanatnyilag célravezetőbbnek látszik. Az elfojtott kazán azonban hamarosan felrobban. Ezért a kóros szenvedélyek elleni küzdelem első lépése: Tanuljuk meg elfogadni önmagunkat és helyzetünket Isten előtt, úgy ahogy most vagyunk. Látva, átélve az ő irántunk való szeretetét, kialakulhat az a bensőséges légkör, amelyben mindenkor szembezetünk értékeinkkel és nyomorúságainkkal. Így többé már nem teljesen vakon hadonászunk, hanem elég világosan észleljük fájó pontjainkat, kielégületlen igényeinket, tehetetlenségünket, talentumainkkal, karizmáinkkal együtt. Ilyen módon a súlyos helyzetekben sem talál könnyen talajt a zavaros nyugtalanság, amely bénítólag hat s amely melegágy arra, hogy valami "pótlékot" keressünk.

Lehet, hogy már ennél a lépésnél támogatásra, erősítésre szorulunk. Senki se képzelje magát oly erősnek, hogy minden helyzetben teljesen egyedül képes meglátni az összes lehetőségeket s megtalálni a legjobb megoldást. A végső felelősséget ugyan nem vehetik le a vállunkról, de Isten azért teremtett minket embernek, hogy közösségben, testvérien éljünk egymással, egymás terhét hordozva. Azt, aki meg mer nyílni a másoknak, kevésbé veszélyeztetik a kóros szenvedélyek. Ezért oly fontos tisztán látni, hogy hol, miben és kinél, illetve miben és minél keresünk támaszt, vigaszt a nehéz percekben, órákban. Hiszen a "kábitószeretek" is kínálnak, mégpedig gyors és olcsó megoldást. Azok segítő jelenléte viszont, akik mellénk állnak, hogy merjünk nyíltan szembevetekinteni belső világunkkal és külső helyzetünkkel, rendszerint több időt igényel s ára is nagyobb. Legtöbbünk nem könnyen nyitja fel lelke ablakát, hogy más ember is láthassa, milyen problémák gyötrik. A kérdés tehát az, hogy merünk e tartós és értékesebb gyümölcsre várni.

Még két fontos preventív lépésre kell ügyelnünk. A kóros szenvedélyek kialakulásában központi helyet foglalnak el a védekezési mechanizmusok. Hatásukra szembevetődöt játszunk, hogy mondhassuk:

Nálam minden rendben van. Sajnos – erről is igyekezzünk meggyőzni magunkat – hibáink, nehézségeink tagadása, kivetítése, kimagyarázása és elferdítése mindennapi kenyerünk. Ha teljesen tudatosan használnánk ezeket a mechanizmusokat, akkor talán egyedül is megbírákózhathnánk velük. Bár ekkor már nem is neveznénk őket védekezési mechanizmusoknak. Hiszen éppen azért kapták ezt a nevet a pszichológiában, mert félig vagy teljesen a tudat alatról befolyásolják magatartásunkat. Beállítottágok, amelyekkel már ösztönös spontaneitással próbáljuk megvédeni integritásunkat, éniüket a támadások ellen, vagy az ellen, amit ilyennek érzünk. A bökkenő tehát éppen ott van, hogy legtöbbször nem is sejtjük, mennyire torzítják látásunkat és befolyásolják viselkedésünket. Amikor pedig szorult helyzetben vagyunk, egyenesen végzetesek lehetnek: ösztönösen arra készítetnek, hogy már "eleve tudjuk" mi az igaz, ki volt a bűnös, mit kell tenni stb.

Amikor a társadalmilag megtűrt (cigaretta, tévészenvedély stb.) vagy elítélt (ópium, heroin) kábítószeres kerítenek valakit uralmukba, szinte biztosak lehetünk, hogy az illető védekezési mechanizmusai a kellenél jobban működtek. Legtöbbször rá sem döbbsent, hogy mitől is próbált menekülni (sőt sokszor arra sem, hogy egyáltalában "menekült"), milyen kielégítetlen vágyait akarta kielégíteni. Ha el akarjuk kerülni ezt a veszélyt, komolyan kérjük azok segítségét, akikben megbízunk: Mondják meg – megfelelő hangon és körülmények között – ha védekező mechanizmusaink uralmát veszik észre rajtunk. Természetesen igen könnyen védekezni próbálunk majd az ellen is, amit a másik közölt. De ha valóban hisszük, hogy azért nekünk is vannak védekezési mechanizmusaink, s hogy a másik valóban értékel, szeret bennünket, akkor reménykedhetünk, hogy mégiscsak "igazat merünk adni" neki, s így egy lépéssel tovább jutottunk önmagunk ismeretében, elfogadásában, s távolabb kerülünk a kóros szenvedélyek birodalmától.

Az élet céltalansága miatt keresi a legtöbb ember a különböző pótlékokat, kábítószereseket. Ezért hallhatjuk gyakran a megjegyzést: Ugyan, ne irigyeld tőlem ezt a kis italt; legalább most legyen valami vigasztalásom, így találjak örömet az életben. A céltalanság bizonytalanságot szül, amit sokáig senki sem képes elviselni. Ha tehát nem kívánunk pótlékok után nyúlni, mélyítsük és erősítsük magunkban életünk céljának tudatát és tényleges befolyását cselekedeteinkre, munkánkhoz és embertársainkhoz való viszonyunkra. Így teremtünk szilárd alapot életünknek. A Krisztusba vetett hit ezen a téren hihetetlen távlatokat nyit meg. Csak legyen élő és tevékeny valóság számunkra.

Helyzetfelmérés

Nem elég azonban csak a lelki szabadság távlatait kirajzolni, megte-remteni. Időnként meg kell vizsgálnunk, hogy nem kezdünk-e rabjai lenni

valamilyen kóros szenvedélynek. H. Harsch igen egyszerű módszert ajánl arra, hogy valaki megítélhesse, nem függ-e már az alkoholtól. Módszere alkalmazható más szenvedélyekre is, ezért megjegyzéseit bővített formában közöljük.

Néhány hétig tartózkodjunk minden csepp alkoholtól, (illetve cigarettától, tévétől stb.); minden fajtájától és minden körülmények között. Azaz ne engedjünk semmiféle unszolásnak: Csak az én kedvemért igyál egy kortyot; Ne légy ünneprontó, legalább ma este örülj velünk; A hét végén senki nincs itthon, tehát tehetek kivételt, de holnap azután valóban nem nézem meg kedvenc tévé-programomat stb. Közben tegyük fel a következő kérdéseket:

– Fel tudnék hagyni az ivással (cigarettával, játékautomatával...) bármelyik percben, különös erőfeszítés nélkül? – Próbáljam ki ezt, s ne csak mondjam magamnak. Értékeljem is ki őszintén belső állapotomat, amikor a próbát végzem.

– Fizikai rosszullét jelei mutatkoztak, amikor felhagytam az ivással (kábitószerekkel, "orvosságaimmal" stb)? – Vagyis szervezetem már annyira követelte a megszokott alkoholmennyiséget illetve egyéb mérget, hogy testi, fizikai hatása is volt a "száraz" szakasznak? A cigarettázásnál pl. érdekes megfigyelni, hogy többet "rágok-e" (cukrot szopogatok, eszek stb.) mióta nem dohányzom?

– Idegesebb: levert és rosszkedvű lettem azóta, hogy nem iszom (nem cigarettázom stb.)? – A pszichikai függés létrejöttét vizsgálhatjuk így meg. A belső nyugtalanságtól akartunk megszabadulni "mérgeünkkel"; most hogy nem áll rendelkezésünkre, a feszültség erősebben mutatkozik.

– Gondolatvilágom, fantáziám gyakran kalandozik az alkohol (cigaretta, tévé stb.) körül? – A lelki függés második csálhatatlan jelét fantáziaképeink szolgáltatják. Ha pl. azt tűztük ki magunknak, hogy négy héten keresztül tartózkodunk minden alkoholtól, de szinte minden percben azt várjuk már, hogy mikor telik le a kiszabott idő, a börtönben sínylődő rabhoz hasonlítunk: egyedüli mentségünk a szabadulás órája!

– El tudom képzelni az életemet alkohol (cigaretta, tévé, kártya stb.) nélkül? Boldognak érezném magamat ekkor is? – Az ideiglenes, még pár hetes megtartóztatás sem döntő bizonyíték amellett, hogy nem vagyunk rabjai az alkoholnak. Igen sok alkoholista – főként amikor még csak lappang benne az alkoholtól való függés – minden erejét összeszedve meg tudja állni, hogy pár napig, hétig ne igyék s így családja szemrehányását kivédje. Ezért a kérdésre adott válasznál fontos figyelembe venni a próbaidő alatti test-lelki állapotunkat, amelyről a megelőző három pontban kaphattunk felvilágosítást.

– Jól érezték magukat hozzám tartozóim ezekben a hetekben, amikor tartózkodtam az ivástól (cigarettától, tévétől)? – Sajnos nem egyszer

hallani a család tagjaitól: Mióta felhagytál a cigarettával (ivással stb), kiállhatatlan lettél! Az ilyen megjegyzések, természetesen, komoly próbatételek a kóros szenvedélyektől szabadulni akaró családtagoknak. Jelentik azt is, hogy a szenvedély rabja előbb észre sem vette, mennyire függött a mankóktól, s csak ezek segítségével volt úgy-ahogy képes egyensúlyban tartani életét. Most, hogy nem használja őket, csetlik-botlik, mások terhére van. Fényt vetnek azonban arra is, hogy a szenvedélyekbe való menekülésnél gyakran belejátszik a családtagok magatartása. Avval, hogy nem törekszenek (vagy saját erejükből ők sem képesek!?) helyesen állást foglalni azokkal a nehézségekkel szemben, amelyek most, az új utak keresésekor lépnek fel családjuk tagjánál, tudatják azt is, hogy valószínűleg akkor sem volt elég erejük elviselni problematikusabb tagjuk vergődéseit, amikor "mérgei" után kezdett nyúlni.

A kiút

Bármennyire is rabja legyen valaki a kóros szenvedélyeknek, elszakíthatja béklyóit. Ehhez azonban több feltételt kell teljesítenie.

Az első: valami módon ismerje be, hogy rab, s akarjon kiszabadulni helyzetéből. Sejthetjük, hogy micsoda nehézségekbe ütközhet az ember ennél a pontnál. Ki meri magának is bevallani, hogy élete csődbe jutott, hogy beteg, s saját erejéből nem képes igazán rendet teremteni önmagában? Honnét merítse a reményt, hogy valóban sikerülni fog erőfeszítése s új életet kezdhet? Megél-e majd eddigi mankói nélkül? Pedig amíg rá nem döbben, hogy "elveszett", nem kap mentődeszka után.

Teljes elszántsággal vállalnia kell, hogy soha többet nem nyúl "kábítószere" után. Vagyis, ha pl. eddig ivott, de igazán meg akar szabadulni, akkor örökre absztinensnek kell lennie. Ez annyira lényegbevágó feltétel, hogy azoknak a papoknak a részére, akik az alkohol rabjai voltak, rendkívüli eljárást kellett kidolgozni, hogy misézhessenek.

Károly, 39 éves pap naponta 25-30 cigarettát szívott. Többször gondolt arra, hogy jó lenne felhagyni a cigarettával, mert évről-évre növekedett a napi adag. Nagypénteken, lelkigyakorlat folyamán sikerült azért megtartóztatni magát. Egyik lelkigyakorlata végén elhatározta, hogy ha egy nap sikerült nem dohányoznia, akkor másnap is képesnek kell lennie erre. Két évig nem is cigarettázott. Egy baráti találkozón azonban addig noszogatták, hogy rágyújtott "csak egy cigarettára". Három nap múlva viszont már a régi adagot fogyasztotta. Ismét beletelt két év, míg a lelkigyakorlat alatt végleg szakított a cigarettával. Rájött, hogy ő nem képes keveset szívni. Kollégái között volt olyan, aki csak néha napján gyújtott rá, de ő ezt nem tudta megtenni. Az egyetlen kiút számára a teljes szakítás volt.

A nem kifejezetten toxikus anyagokhoz kapcsolódó beteges szenvedélyeknél könnyebb középmezőnyt kidolgozni.

A toxikomániás nem kerülheti ki az elvonókúrát. Orvosi segítségre van szüksége, hogy szervezete egyensúlyra találhasson a mérgezés nélkül. Azonban az is világos, hogy az elvonókúra egyedül nem elegendő a gyógyuláshoz. Fel kell fedeznie, hogy miért is nyúlt a bor, a mérgezés után. Mindenekelőtt pedig rá kell döbbernie védekezési mechanizmusaira. Meg kell tanulnia, hogy őszintén szembenézzen életének problémáival. Ezen az úton állnak segítségére a különböző terápiák, főleg csoportterápiás módszerek.

Végül pedig el kell ismernie, hogy gyenge, mint minden ember: önmagától nem képes minden kísértésen uralkodni. A drog nagyobb erőnek bizonyult nála. Ha tehát új életet akar kezdeni, olyan társat kell keresnie, aki még a drognál is hatalmasabb: Isten megbocsátó és gyógyító ereje. Alázatosan ebben kell bízni.

Szentmártoni Mihály

ÖNMEGTAGADÁS A LÉLEKTAN TÜKRÉBEN

Hála Istennek, a "mítosztalanítás" korának vége! Sajnos a következmények még érezhetők. Mert mindaz, vagy majdnem mindaz, amit "mítosztalanítottunk", az el is tűnt. Amióta mítosztalanítottuk a szentáldozást, azóta aligha lehet hallani "szentségtörésről", méltatlan áldozásról. Amióta mítosztalanítottuk a csendet, azóta nem igen esik szó "szent hallgatásról". Mítosztalanítottuk a szexet, azóta alig tudjuk, mit is kellene tulajdonképpen meggyónnunk. Azt mondják, Nyugaton már alig gyóntatnak a papok. Nincs kit, vagy nincs miért? De érdekes, valahogy hirtelen "divattá" vált a vallásosság! Csakhogy milyen vallásosság? P. Veyno a Collège de France professzora, bizony sötét színekkel festi meg a kialakult helyzetet: "Határozottan állítom, hogy nemsokára a vallásosság divatosabbá válik, mint a nemiség, azzal a feltétellel, hogy továbbra is Isten és Egyház nélküli vallásosságot hirdetünk, olyat, amelyben a nemiség ártatlan dolog, a halál pedig szépséghiba. Csakhogy ez nem keresztény hit, hanem hobbiból űzött vallásosság." (idézi H. Carrier, 1985).

Az önmegtagadást ill. aszkézist is eléggé "mítosztalanítottuk" ahhoz, hogy kihulljon a tudatunkból, s egyenesen negatív előjelet vegyen fel, már-már az önkínzás, vagy szebb nevén "mazochizmus" címszó alá kerüljön. Ha most ehhez még hozzáfűzünk egy "tudós" értekezést, miszerint az aszkézis nem más, mint az ember "természetes" önnevelési törekvése, akkor – attól tartok – még csak hozzáadunk egy cseppet ehhez a mítosz-

talánítási tengerhez és nemhogy nem tesszük vonzóbbá az aszkézist, hanem még jobban elsüllyesztjük a negatívumok mélyvizében.

A baj ugyanis ott kezdődik, hogy túl sokat hivatkozunk az emberi természetre anélkül, hogy vennénk a fáradságot és bátorságot, s utánagondolnánk: mi is tulajdonképpen ez a természet? Vagy még pontosabban: eleve kifelejtiük belőle a transzcendens elemet, teremtményi mivoltunkat, az áteredő bűn ejtette sebet, a rossz (tetszik vagy nemetszik: a Sátán!) jelenlétét és tevékeny hatását stb.

Mert ha megragadunk a pszichológiai humanizmus szintjén, miszerint az emberi természet magában hordozza önmaga megváltását, akkor tényleg nem igen tudunk mit kezdeni a lemondással, önsanyargatással, aszkézissel.

Még egy nehézségre kell utalnunk e nyitányban: bizonyos keresztény alapfogalmakat elfelejtettünk megfogalmazni pozitív formában, csak negatív vetületei maradtak meg. A negatívum pedig sohasem vonzó erő, nem is lehet az, hiszen csak értékek felé feszül neki az akarat.

A főnti megfontolásokkal egyben jeleztük eszmefuttatásunk kettős vonalát: szeretnénk felhívni a figyelmet az aszkézis szükségszerű voltára és megpróbálnánk pozitív megfogalmazásban feltüntetni néhány alapvető keresztény (asketikus) gyakorlat értékét.

A keresztény aszkézis kettős forrása

Mit is jelent az aszkézis? A görög "askéo" szó kitaró munka, gyakorlás, begyakorlás; ma azt mondanánk: tréning. A keresztény hagyományban pedig a tökéletességre való törekvés. A legegyszerűbben talán úgy mondhatnánk: az aszkézis az isteni kegyelemmel való közreműködésünk. Az aszkézis célja nem más, mint növekedni Isten iránti szeretetünkben. Mindaz, ami ezt elősegíti, eszközli.

A Szentírásban nem találkozunk az aszkézis szóval, de megtaláljuk a lelki élethez szükséges fáradság eszméjét. Szent Pál többször is beszél harcról, küzdelemről: "Nem tudjátok, hogy a pályán küzdők mind futnak ugyan, de a díjat csak egy nyeri el? Úgy fussatok, hogy elnyerjétek. A versenyzők valamennyien megtartóztató életet élnek, minden tekintetben. Ők hervadó koszorúért, mi pedig hervadhatatlanért. Én is futok, de nem céltalanul, az öklölvívásban nem a levegőt csapkodom, hanem megzabolázom és rabságba vetem testemet, hogy míg másokat tanítok, magam méltatlanná ne váljak" (1Kor 9,24-27). Másutt arra buzdítja tanítványát Timóteust, hogy legyen mint a jó katona: "Légy hát, fiam, Jézus Krisztus kegyelméből erős, s amit tőlem számos tanú jelenlétében hallottál, azt közöld megbízható emberekkel, akik alkalmasak rá, hogy másokat tanítsanak. Vállald velem együtt a nehézségeket, mint Jézus Krisztus hí katonája" (2Tim 2,1-3). Idézhetnénk még más helyeket, de már ezek is

figyelmeztetnek arra, hogy mindez tulajdonképpen Jézus szavainak a visszhangja: "Aki követni akar, tagadja meg magát, vegye vállára keresztjét és kövessen" (Mt 16,24). Amikor tehát Jézus tanítványa az aszkézis szót hallja, akkor tudatában mindenekelőtt három fogalom társul: önmegtagadás, lemondás és szenvedés-vállalás. Mindennek pedig lélektani síkon kettős forrása, éltető ereje van: Isten szentségének megélése és saját bűnösségünk megtapasztalása.

1. Isten szentségének megélése

Az Istennel való találkozás az emberben kettős folyamatot indít el. Először rádöbben, mennyire nem méltó Isten szentségére s ez félelemmel tölti el. Majd pedig, mivel magunkban hordozzuk a hozzá való vonzalmat, megindul a vágy, hogy minél hasonlóbbakká váljunk hozzá, szentségéhez. A példa Mózes az égő csipkebokor előtt, amikor rádöbben: szent ez a hely, mert Isten van itt jelen. Előbb el akar menekülni, aztán sarutlanul mind közelebb indul az Úr felé. Ugyanakkor feldereng az emberben az is, hogy mennyire kevés a teremtett érték, hogy megalapozza életének értelmét. Ez a belső tapasztalat szüli a keresztény aszkézis jellegzetes irányvonalait: (1) odafordulás a lelki értékek felé; (2) hősiesség, vagyis magas ideálok, eszmények utáni vágy; (3) önmagunk kiüresítése, hogy egyre Krisztus-központúbbakká válhassunk; (4) érdemszerzés a lemondás révén; (5) Krisztus követése a szenvedések vállalása által.

Ilyen szemszögből vizsgálva, az aszkézis alkotóerő, alkotásra serkentő ihlet. Célja a lelki tisztaság, a szentség, az anyagi kötöttségtől való minél teljesebb szabadság. Ez különben érvényes minden alkotásra: feltételezi azt a képességet, hogy az ember elszakadjon az adottól és az eljövendő felé forduljon. Ilyen értelemben elfogadhatjuk azt, amitől kissé ünnepélyes hangnemben igyekeztünk elzárkózni eszmefuttatásunk elején: az aszkézis tulajdonképpen természetes igény, vagyis természetünkben fakadó törekvés. A magasabb, lelki értékek megvalósítása érdekében az ember próbálja ellökni magát a megkötöttség talajától, hogy elérhesse azt, ami nem közvetlenül adotttság.

Úgy is mondhatnánk, hogy az aszkézis az adott világ tökéletlenségének és elégtelenségének észleléséből táplálkozik. És nem egyedül a kereszténység hangoztatja a jelen világ tökéletlenségét: minden vallás hirdeti, különösen a buddhizmus és brahmanizmus. De míg ezek és a többiek a megváltást csupán az emberi törekvéstől várják, a kereszténység elismeri a kegyelem segítő jelenlétét, amely az emberi akarat és megismerés számára elérhetetlen valóságokba emeli a lelket. Ebből kifolyólag jelentkezik az aszkézis két lényeges mozzanata:

a) Az askétikus igyekezet a lélek pozitív, alkotó törekvése. Abból a tudatból, biztos meggyőződésből táplálkozik, hogy valóban létezik a természetfeletti rend. Mit akarunk ezzel hangsúlyozni? Azt, hogy a

transzcendencia, azaz a szentség hívásából fakad az askétikus magatartás az adott világgal szemben, nem pedig fordítva.

b) Az egészséges lélek jellemzője a lényegre törekvés, nem pedig a meglévő világ tagadása. A hívó lelkében ott él a meggyőződés, hogy léteznek értékek és ezek a Teremtőtől erednek. Ennek az a következménye, hogy az askézis relativizálódik: nem cél, hanem csak eszköz.

2. Saját bűnösségünk megtapasztalása

A bűn általános jelenség, ugyanígy a bűnösség megtapasztalása is. A vallásos élmény elválaszthatatlan egy másik világ megsejtésétől, amely tiszta, eszményi, szent. Ezzel szemben, ebben a világunkban mindenütt a bűn árnya homályosít.

A bűntudatról már rengeteget írtak. Szép a magyar kifejezés: bűntudat. Mert tényleg nemcsak érzelemtől van itt szó, hanem egy tényleges megismerésről, állandó észlelésről, miszerint a világ és Teremtője között megszakadt az eredeti kapcsolat. Egyéni síkon ez, mint tőlünk független erőknél való kiszolgáltatottság tudatosul. Mellékes most, hogy ki miként észleli ill. minek nevezi ezeket az erőket: indulatok, ösztönök, rossz, vagy éppenséggel Sátán. A lényeges az, hogy mindez arra ösztönzi a gondolkozó embert: tegyen meg mindent, hogy minél kevésbé függjön ezektől az erőktől.

A bűntudat ősélmény, úgy hogy hiábavaló minden olyan magyarázat, amely azt pusztán valamilyen hiányra akarja visszavezetni. Egész sor elmélet próbálja úgy értelmezni a bűntudatot, mintha az elkerülhető jelenség lenne. A biológiai elmélet szerint az ösztönök kielégíthetetlen mivolta szüli azt a rossz érzést, amelyet jobb híján a vallások bűntudatnak neveznek. Az intellektualista elméletek tudatlanságra vezetnek vissza, a modern magatartáspszichológia pedig – a társadalom szemszögéből – elfogadhatatlan viselkedésformának tekinti. Nos, egy valami világos a józan ész előtt: kevésbé beteg a bűntudattól terhelt lélek, mint az, amely egyáltalán nem ismeri.

A bűntudat – pontosabban: a világban és saját magunkban állandóan jelenlévő bűnösség megtapasztalása – az askézis másik immanens, azaz saját pszichénkbeli fakadó forrása. Lelki mivoltunk nem talál teljes boldogságot az anyagi világ kebelén, ezért arra fordul, amerre a tiszta, büntelen világot sejtí. Két jellegzetes kifejezésformában jelentkezik ez a vágy: bűnbánat és magány. A bűnbánatban az ember ismételt nemet mond saját múltjára, elhibázott tetteire; elhatárolja magát ezektől; ugyanakkor a jövőbe néz és ismét tájolja életének iránytűjét. Így a bűnbánat az egyik legalkotóbb motívum. Azt hiszem, nem szükséges egyéb példák után kutatnunk; elég a jól ismert evangéliumi bűnbánókra gondolni: Mária Magdolna kétségtelenül az egyik legbátrabb, hogy ne mondjuk legrámenősebb húsvéti tanú; Péter a legmegátoríthatatlanabb szónok.

A magányról ritkábban elmélkedünk, talán azért, mert ma mindenki a magányosságtól retteg. Csakhogy ez a két élmény nem azonos. A magányosság tényleg negatív érzés, a "nincs emberem" réme. Ezzel szemben a magány önként vállalt állapot, amelyben az ember megéli, hogy Isten előtt és lelkiismerete előtt már nincs helye a másokra való hivatkozásnak: miként mindenki egyedül születik és egyedül magában hal meg, úgy bűnösségünk megélésében is csak egyedül állhatunk Isten előtt. Valahogy úgy, mint a házasságtörésen ért nő: maga maradt vádlói közepette az Úr Jézus előtt a porban. Nem vádol senkit, pedig valószínűleg cinkosai is ott hangoskodtak vádlói között; nem hivatkozott sem elhibázott gyermekkorára, sem a szülői szeretet hiányára, amint ezt sok mai ember szívesen teszi. És éppen ebben a magányban hallja a felszabadító szót: "Én sem ítélek el!" Nincs szándékunk moralizálni, de idekívánczok a kérdés: Talán azért nincs bennünk több életkedv, mert elfelejtettük a magány értékét?

Ezek után nem is annyira intellektuális, hanem ösztönös szinten (létezik vallásos intuíció is!) akaratlanul is megfogalmazódik bennünk a szeptáli kérdés: "Mit kell tennem?" – Íme a válasz:

Pozitív gyakorlatok

Pozitívoknak nevezzük őket, nem tartalmuk, hanem irányvételük kapcsán. Közvetlen gyakorlatoknak is nevezhetnénk őket, mert céljuk az, hogy egyszerűen növeljék bennünk az Isten iránti szeretetet. Egyik közös vonásuk pedig az, hogy a szeretet gyarapítását a megismerés útján viszik előre.

1. *Az elmélkedés és szemlélődés célja, hogy minél jobban megismerjük Istent és Jézus Krisztust. Alapvető lélektani igazság, hogy minél jobban ismerünk egy szeretett lényt, annál jobban szívünkbe zárjuk. Így vagyunk a lelki élettel is: minél jobban belemélyedünk Jézus Krisztus titkába, életébe, lelkivilágába, annál jobban szeretjük őt. Van ennek a megismerésnek még egy aszkétikus szerepe: életben tartja a Krisztus-követés vágyát. Hogy miről is van szó, azt talán könnyebben megértjük egy evangéliumi példán. A tanítványok egy alkalommal arra kérték Jézust, tanítsa meg őket imádkozni. Ekkor oktatta őket a Miatyánkra. Mi késettette az apostolokat arra, hogy ilyen kéréssel forduljanak Jézushoz? Érdekes körülményre figyelhetünk fel néhány sorral az esemény leírása előtt: Jézus az éjt imában töltötte, mondja Szt. Lukács. A tanítványok figyelték, és megszületett bennük a vágy, bárcsak ők is így tudnának imádkozni. Hasznos tehát elmélkedve olvasni az evangéliumot oly módon, hogy egyenként megfigyeljük Jézus erényeit: hogyan bocsátott meg, hogyan vállalta a keresztet, hogyan szerette övéit stb. Mindaddig, amíg bennünk is föl nem ébred a vágy: bárcsak mi is így tudnánk szeretni,*

megbocsátani, kitartani. Rendszeres elmélkedés nélkül nincs haladás a lelki életben; a rendszeresség pedig önfegyelmet, aszkézist kíván.

2. *A lelki beszélgetés és lelki vezetés.* A lelki élet és növekedés elengedhetetlen eszköz a keresztény hagyományban. Ha az elmélkedés gyarapítja Jézus-ismeretünket, akkor a lelki beszélgetés ill. lelki vezetés növeli bennünk a szubjektív készséget, hogy tényleg kövessük őt; komolyan vegyük hívását és állandóan nemesítsük Krisztus-követésünk indítékait. Tudjuk ugyanis az evangéliumból, hogy nem mindenki kereste vagy követte Jézust egyértelműen tiszta indítékból. Voltak akik a politikai vezért keresték benne: mások, hogy ingyen kenyeret kapjanak. A Zebedeus-fiúk anyja pedig azért, hogy protekciót szerezzen csemetéinek. A mi lelki életünket is terhelhetik nem éppen nemes motívumok: biztonság keresés, önző nyugalom, menekülés a felelősségtől stb. Mindez apránként előbújik az őszinte lelki beszélgetés során, ami pedig önmagunk feltárását, kiüresítését kívánja.

3. *Prédikációk és buzdítások hallgatása* fontos, mert az evangélium, vagyis az örömhír elsősorban nem írott könyv, hanem élő hirdetés. Az, amit mi ma az evangéliumban olvasunk, az eredetileg az apostolok tudósítása volt. Jézus nem azt hagyta rájuk, hogy menjenek és írjanak könyveket, hanem, hogy hirdessék az örömhírt. Az Egyház sohasem mondhat le erről a küldetésről. Semmiféle lelki olvasmány nem helyettesítheti az élő szóban történő hithirdetést. Amikor tehát nyílt lélekkel hallgatjuk az Úr igéjének közlését, akkor tulajdonképpen az apostoli tanúságtétel részeseivé válunk. Érdekes jelenség, amiről talán minden szónoknak van személyes tapasztalata, hogy néha milyen különös hatást vált ki egy-egy véletlenül odavetett kép, mellékes gondolat. Bizonyíték arra, hogy a Lélek az emberi ékesszólás mellőzésével is képes a lelkekhez szólni. – Isten igéjének az emberi tekintet mellőzésével történő bátor hirdetése nem egyszer még élete feláldozását is követelheti a prédikátortól. A hallgatóságtól pedig nyílt és készséges, az igazságnak megnyíló szívét. Vagyis az önmeztagadás útját.

4. *A lelki olvasmány* szintén kimagasló helyet foglal el a hagyományos aszketikus eszközök között. A lelki olvasmányainkban veszünk részt a szentek és más nagy keresztények lelki tapasztalatában. Amikor egy könyvet olvasunk, akkor tulajdonképpen az íróval vagy a szereplővel "beszélgetünk", gondolatainak tükrében felülvizsgáljuk magunkat. Egy-egy gondolatnál, ötletnél megállunk, hagyjuk, hogy átjárjon bennünket. Tudjuk, milyen döntő fordulatot jelentett a lelki olvasmány egyik-másik szent életében. Loyolai Szent Ignác megtérését a szentek életének olvasása készítette elő, Ágoston szintén a szentek életét tanulmányozva "izmosodott" meg hitében: merte vállalni a szeretet keskeny ösvényét.

5. *Lelkigyakorlat és rekollekció* a lelki élet ritmusai: napi, heti, havi, évi szükségletei. A vasárnap biztosítja a heti megújulást, a rekollekció a havi lelki felfrissülést, a lelkigyakorlat az évi megpihenést az Úrban. Fontos az,

hogy ne kényszerként éljük meg ezeket a napokat, hanem az Istennel való találkozás előjogaként. Jó tudni, hogy napjainkban tényleg egyre erősebben jelentkeznek annak igénye, hogy az emberek eltöltsenek néhány napot csendben és imában. Olvasom, hogy Olaszország-szerte, akárcsak Németországban, a kontemplatív szerzetesek kolostorai hónapokra előre le vannak foglalva ilyen célokra.

Negatív aszketikus gyakorlatok

Inkább közvetett gyakorlatoknak kellene őket neveznünk, mert a "negatív" nem jól hangzik. Nemcsak azért negatívak, mert mindig valamiféle lemondást kívánnak, hanem azért, mert az életszentségnek mindig csak eszközei, mégpedig közvetett, indirekt eszközei. Amikor pedig lemondásról szövelünk, akkor nem a bűnös hajlamok és tettek kiiktatására gondolunk – ez magától értetődik –, hanem értékekre, amelyeket elhagyunk nagyobb értékek érdekében. Az egészséges aszkézis két alapszabályát érintettük ezzel az állítással: a lemondás sohasem történhet "légüres" térben, hanem mindig valamilyen nagyobb értékért. Az aszkézis (itt: lemondás) sohasem cél, hanem csak eszköz. Alapjában véve tehát meg kell tanulnunk pozitívan gondolkodni: a lemondás csak eszköz ahhoz, hogy növekedhessünk Isten iránti szeretetünkben. Korábban megvizsgáltuk azokat az eszközöket, amelyek ezt a célt egyenesen követik. Most azokat vesszük szemügyre, amelyek azáltal növelik bennünk a szeretet képességét, hogy eltávolítják az akadályokat. Három ilyen akadályt lebontó gyakorlatot szeretnénk előtérbe helyezni: hallgatás, önfegyelmzés és áldozat.

1. A kommunikáció hiteles emberi érték. A *hallgatás* lemondás erről a kincsről egy nagyobb *értékért*: találkozás önmagunkkal és Istennel. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a hallgatásnak csak akkor van értéke és értelme, ha az ember gazdag belső világgal rendelkezik, különben szorongás forrása. Gyakran panaszkodunk arra, hogy sok körülöttünk a zaj, ezért nem tudunk csöndet teremteni magunkban. Anthony de Mello, tavaly hirtelen elhunyt indiai jezsuita, a lelki élet egyik modern mestere, így ír erről: "Szemlélődő csoportjaim panaszkodni szoktak a szomszédból jövő hangok miatt: az utca forgalma, üvöltő rádió, ajtócsapkodás, telefoncsörgés... Leszámítva azt a hangos zajt, amely már kárt okoz dobhártyánknak, nincs olyan hang, amelynek meg kellene zavarnia csendünket. Íme egy gyakorlat, amely segíteni fog abban, hogy a hangot csenddé változtassuk: Hallgassuk a minket körülvevő hangokat. Figyeljük meg a leghalkabb hangot is. Figyeljük meg, hányféle árnyalatot tudunk megkülönböztetni. Fontoljuk meg, hogy minden hangot Isten mindenhatósa hoz létre és tart fenn. Isten 'hangzik' körülöttünk. Pihenünk meg a hangok e világában. Pihenünk meg Istenben" (A. de Mello, 1987). Pontosan ez a hallgatás aszketikus értéke: figyelmessé tesz bennünket Isten jelenlétére.

2. Meg sem próbáljuk felsorolni az *önfegyelmzés* minden egyes formáját, számuk úgyszólván meghatározhatatlan. Fontos azt tudatosítani, hogy sohasem válhat öncélú gyakorlattá; pusztán eszköz ahhoz, hogy jelképesen is bizonyítsuk készségünket a kegyelemmel való közreműködésre. Közvetlen hatását tekintve pedig azt kell mondanunk, hogy erősíti az akaratot és az önellenőrzést. Ez pedig közvetve növeli bennünk az Isten iránti szeretetet. Ha a lemondás öncélúvá válik, az ember könnyen a hiúság kísértésének áldozata lesz. Bizonyítják ezt a pusztai atyák példái, akik közül egyesek, nagy önsanyargatásuk ellenére még a hittől is elszakadtak.

A testi önfegyelmzés terén négy formát külön kiemelnek a lelki írók: virrasztás, ima, böjt és alamizsna. Ma ezek a vezeklési formák nagyon távolinak tűnnek, az imán kívül alig jut eszünkbe gyakorolni valamelyiket. Az érdekes csak az, hogy pontosan ezeket az önfegyelmzési gyakorlatokat fedezi fel ismét a lélektan és alkalmazza terápiás célokra. A böjtölésnek és alamizsnaosztásnak egyre több híve akad a nyugati társadalomban, különösen fiatal keresztények körében, csak hogy más néven vált ismét embert és jellemet formáló gyakorlattá: a fogyasztói mentalitás megfékezése a szegények iránti szolidaritásból. Egytányéros-ebédnapokat tartanak és az így megspórolt pénzt a szűkölködők javára adják. A virrasztás is új ruhában jelent meg a pszichoterápiában: a depressziósok kezelésénél alkalmazzák. Közismert ugyanis, hogy a depressziósok gyakran szenvednek álmatlanságban és éppen ilyenkor, este az ágyban gyöttrik őket sötét gondolatok. Ezeknek ajánlják: az ágy alvásra szolgál, ha egy idő után nem tudsz elaludni, kelj fel és foglalkozz valami mással. Persze, ha azt akarjuk, hogy ezek a gyakorlatok ismét vallásos erejű eszközökké váljanak, akkor úgy kell azokat motiválni.

3. Mindenekelőtt azok az *áldozatok* jutnak eszünkbe, amelyeket az élet sodor utunkba. Minden döntés lemondás is. A közösségi és családi élet pedig sok lemondást és áldozatvállalást követel meg.

Milyen értékük van azoknak az áldozatoknak amelyeket másokért hozunk? Elsősorban nemesítenek. Van azonban a másokért vállalt áldozatnak még egy arculata, amely hiteles imává vagy változtatni: fel lehet ajánlani másokért, nagy szándékokra. Valamiért vagy valakiért áldozatot hozni mindig nagylelkűséggel és örömmel tölt el bennünket. A mások életét áldozattal kísérő személyek csodálatos nagylelkűséget árasztanak magukból.

Pavao Hnilica püspök egy megrendítő tanúsága talán még közelebb hozhatja hozzánk az áldozatvállalás emberi és keresztény nagyságát: "Hazámban él egy püspöktársam, akit én szenteltem fel. Előbb sofőrként ill. utcaseprőként kereste meg kenyerét, aztán 12 évet börtönben töltött; most gyárban dolgozik. Már harminc éve püspök. Munkahelyén nagy hordókat kellett átgurítania az udvarból a csarnokba. Kint mínusz 20 fok hideg, bent pokoli hőség. Karácsony is munkanap. Megfázott, tüdő-

gyulladást kapott. Így biztatta magát: a munkanap első óráját felajánlom a Szentatyáért, a másodikat a világ püspökeiért, a harmadikat a papokért, a negyediket hazámért... és így tovább. Később maga mesélte: már nem érezte azt a gyilkos fáradságot..."

Jézus gyakran mondta példabeszédei után: "Menj, és tégy hasonlóképpen!" Valószínűleg ezúttal is ilyesmit mondana. Mert a keresztény lemondás, áldozatvállalás, s mindenfajta önmegtagadás, aszkézis titokzatos ereje: nagy és nemes szándékért hordozni a keresztet Jézussal.

Zárószó

Az aszkézis olyan lelki tapasztalat, amelyet nem lehet kiiktatni a keresztény életszentségből. Egyszerűen azért, mert nem csupán pszichés erőgyakorlásról van szó, hanem tudatos közreműködésről a mindig és mindenkit hívó kegyelemmel. Ennek a készségnek külső formái, megnyilvánulásai változtak a történelem folyamán. A Lélek azonban minden időben megsejteni azokat a célokat, amelyeket az adott kor megkövetel a hívótól. Ma az Egyház a keresztény nagykorúságot állítja szemünk elé, mint a lelki élet célját. Ennek az érettségnek ára van: csakis lemondással és áldozatvállalással lehet elérni. Ha ezt megértettük, akkor felfogtuk az aszkézis fontosságát is.

Felhasznált irodalom: G. PESENTI, L'asceti cristiana a servizio della personalita; in: E. ANCILLI (Ed.), Temi di antropologia teologica, Teresianum, Roma, 1981; H. CARRIER, Formation for Education Today, in: "Review for Religious", Sept.-Oct. 1985, 723-737.

Hegy György – Dicenti Gyula

ÜDVÖSSÉGES BÖJT

Érdemes böjtölni? Hogyne, mondják azok, akik vonalaikat féltik. Talán igennel felelnének azok is, akiknek az orvos "szigorúan" meghagyta, hogy föltétlenül adjanak le néhány kilót, ha el akarják kerülni a gutaütést. De mit felelünk mi, keresztények? Talán egy vállrándítással egybekötött "Ugyan, a középkorba képzel magát?" lesz a válasz? Megszűnt a nagyböjti negyven kemény nap kötelező ereje, s kinek jut eszébe, hogy pénteken ne egyék húst, vagy legalábbis más bűnbánati cselekedetet végezzen? S mintha a lelkipásztorok se tartanák oly fontosnak ezt a pontot. Ritkán tárgya a prédikációknak.

A kép azonban nem lenne teljes, ha megfeledeznénk a "családi böjti napokról" (Familienfasttag), az "összük meg testvériesen" (Brüderlich teilen) felszólításokról, az észak-amerikai "rizstányér-akcióról" és sok dél-amerikai egyházmegeve nagyböjti programjáról. Lényeges jegyük: Böj-

töljünk eze(ke)n a napo(ko)n s a megtakarított pénzt adjuk az éhezőknek. A befutott tetemes összegek tanúszkodnak arról, hogy a mai keresztények is képesek és készek böjtölni, ha... Igen, ennél a ha-nál kell megállnunk. Mielőtt a böjt gyakorlatát sürgetnénk, el kell mélyítenünk magunkban és a ránk bízottakban a megfelelő indítékokat, motívumokat.

Bibliai képek – örök igazságok

1. Nem érdektelen elgondolkozni azon, hogy amikor Isten valamiképpen rá akart világítani az embernek hozzá való viszonyára, első rendelkezése éppen az evésre vonatkozott. "A kert minden fájáról ehetsz. De a jó és rossz tudás fájáról ne egyél, mert amely napon eszel róla, meghalsz" (Ter 2,16-17). A történet olvasásakor eszünkbe jut az újszülött fejlődésének első szakasza. Az anyai emléhöz való viszonya veti meg minden későbbi emberi kapcsolatának alapjait. Ott találja meg az életet biztosító élelmet, ott éli meg a biztonságot, szeretetet, s élvezi a "jó-létet". De felnőtté válásának egyik első fájdalmas pontját is ott tapasztalja meg, amikor elválasztják ettől a mindent kielégítő forrástól, s meg kell tanulnia, hogy vannak szilárd, kemény ételek is, amelyek később nélkülözhetetlenek lesznek.

Az ember mindent megkap Istentől, aki a föld urává teszi. De el kell sajátítania az igazságot, hogy mindaz, ami rendelkezésére áll, az Úr ajándéka. Bár hatalmat kapott a föld javai felett, mégsem ő a mindenható, s ezért szabadsága sem abszolút. A mindentudás és a teljes szabadság egyedül Isten birtoka. Amikor tehát arra kap felszólítást, hogy ne egyék a jó és rossz tudás fájáról, üdvös alapmagatartását kell kialakítania – életre illetve halálra szólóan. Emlékezetébe kell vésnie, hogy Istentől függ is. A szeretet az első szó Isten részéről, ezért hívta létre az embert. Ezért az ember szívéből is a szeretet-válasznak kell feltörnie első helyen. De illuzórikus lenne szeretete Isten felé, ha nem kapcsolódna egybe az alázatos engedelmességgel. Vagyis annak elismerésével, hogy nem telhet be se önmagával, se a többi teremtménnyel.

A böjt, a készség és akarat, hogy lemondjunk valamiről – ha Isten így rendeli –, ami szem s száznak kellemes, alapszükséglet az ember boldogságához, az embernek Istenhez való viszonyában. Elismerése annak, hogy nem ő a végső törvényhozó, hanem a mindenség Teremtője s Úra. Akkor ismeri el ténylegesen Istentől való függőségét, ha képes uralkodni önfenntartási ösztönén is: megvonja még a falatot is a szájától, ha Ő kívánja. Hiszen Ő az Úr, aki szeretetből teremtette. Ha feléje, nem pedig ösztönös igényei kielégítése felé irányítja tekintetét, nem fog csalatkozni az isteni szeretetben.

Az ősevangélium arra is emlékeztet, hogy mi történik, ha az ember nem tartóztatja meg magát, s mértéktelenül nyúl minden gyümölcs, étel s ital után. Szája íze keserűvé válik, mert keserves lesz az élete. Pusztán a

földre szegezte tekintetét, úgy járt el, mintha Isten csupán egy lenne a földi dolgok közül, ezért kemény verejétkkel kell megkeresnie a mindennapi betevő falatot. Még a tilosat is féktelenül akarta habzsolni, gyomrát mindenképpen meg akarta tölteni, s ezzel megbontotta boldog kapcsolatát a teremtet világgal szemben is, beleértve élettársát. Vádaszkodás üti fel a fejét közöttük (Ter 3,12-13).

Ábel és Kain története új oldalról világítja meg ezt az igazságot. Mindketten áldozatot mutatnak be az Úrnak: "Kain a föld terméséből... Ábel nyája zsenge bárányaiból, azok zsírjából" (Ter 4,3-4). A rabbinikus hagyomány hangsúlyozza, hogy Ábel a termés zsengejét áldozta fel Istennek, Kain pedig csak azt adta az Úrnak, ami neki megmaradt, ami neki már nem kellett, mert jóllakott.

A termés zsengejéről számos helyen történik említés a Szentírásban. Sőt magát Izraelt is az Isten zsengejének mondja Jeremiás: "Izrael akkor az Úr szent tulajdona volt, az ő aratásának első termése" (Jer 2,3).

Hosszú tél után élvezzük igazán az első friss zöldséget, gyümölcsöt. Az új búza különös melegséggel tölti el a gazda szívét: érdemes volt küzdeni, lesz betevő falat az egész évre. A lelke mélyén azonban azt is tudja: Isten adománya, kegyelme, hogy kezében tarthatja a termés zsengejét. Ezért, ősi szokás szerint, az első kicsépelet szemeket sokszor szét is szórja a madaraknak, az első korty bort pedig kilötytenti – ahogy már a görög mitológia is ismerte ezt a szokást –, hadd igya meg a föld! Szimbolikus gesztussal kívánja leróni háláját Teremtőjének: visszaadta neki a zsenget, a legértékesebbet, ami után annyira kívánkozott. Persze, hogy jó lett volna azonnal megkóstolni. De valami azt súgja neki: éppen erről mondj le, ettől foszd meg magadat.

A keresztény böjt is ebben találja egyik szilárd gyökerét: önként, szabadon s örömmel adni a legkívánatosabból az Úrnak. Lemondani a legzsírosabb falatokról, hiszen tőle kaptunk s kapunk minden jót, mindazt, ami szükséges életünk fenntartásához. Így válik a böjt a hit jelévé: "Ábel a hittől vezetettve mutatott be értékesebb áldozatot, mint Kain, és kapott bizonyosságot igaz voltáról, mert az Isten maga tett áldozati ajándékairól tanúságot. Hite által még holtában is beszél" (Zsid 11,4). A böjt tehát nem csupán "aszketikus gyakorlat", hanem Istennek tetsző hódolat. Azért imádkozza az Egyház az első misekánonban, hogy Isten úgy fogadja el az eukarisztikus áldozatot, mint "Ábelnek ajándékát".

Az ilyen lelkületből fakadó böjt nem méricskélés, hanem a zsenge, a legértékesebbnek feláldozása, mert visszaadjuk az Atyának, amit tőle kaptunk. A szeretet válasza.

2. – Mózesről (MTörv 9,9) és Illésről (1Kir 19,8) mondja az írás, hogy 40 napig böjtöltek. A számoknak lehet szimbolikus jelentése is, de a mondanivalóhoz nem fér kétség. Amikor az ember az Istennel akar találkozni, üresítenie kell magát, meg kell tisztulnia testében, lelkében. Törvényeit csak akkor képes igazán befogadni, ha nincs tele saját magával, ha

mindent megtesz, hogy ösztönei ne homályosítsák el látását, ne keményítsék meg szívét. Aki hasát teletömte, az nem igen törődik mással, nem szívesen áll a másik rendelkezésére, pihenni akar. *Plenus venter non laborat libenter* (teli hassal nem dolgozik szívesen az ember), mondta a latin közmondás. Evés-ivásban elnehezül az ember, érdemes megfigyelnünk magunkat.

Pedig Isten ki akarja magát nyilatkoztatni nekünk, bennünk akar lakni (Jn 14,21.23). Annak tehát, aki Istent közelebről akarja megismerni, függetlenül kell magát ételtől s italtól. Ezt tanítja Illés böjtje. Ahhoz, hogy eljuthasson Hóreb hegyéhez, s ott megtapasztalhassa, hogy Isten az "enyhe szellőben" közeledik hozzá (vö. 1Kir 19,12), az Úr erejéből indult útnak, az ő erejéből vándorolt "negyven nap és negyven éjjel".

Az Isten törvényére vágyódó, az ő szeretete után sóvárgó lélek nem mellőzheti tehát a böjtöt: ez készíti fel az Úr tanításának befogadására.

De nemcsak a hívő zsidó imádkozott és böjtölt, mint Anna próféta asszony (Lk 2,36). Az első keresztények is érezték: fontos döntéseik előtt böjtöt kell fűzni az imához. Amikor Barnabást és Saulat a Szentlélek sugallatára kiválasztották apostoli munkákra, az antióchiai egyház hívei "böjtöt tartottak, majd rájuk tették kezüket" (ApCsel 13,3). Ők pedig később "az egyházak élére előljárókat rendeltek és imádkozva, böjtölve az Úr oltalmába ajánlották (ApCsel 14,23).

Ima és böjt együttjárnak. Aki könnyű lélekkel akarja Istent dicsérni, szavát meghallgatni és lelkesen szolgálni, annak el kell távolítani mindent, ami a földre húzza. Meg kell tisztítania magát minden testi-lelki salaktól. A böjt az egyik leghatékonyabb lelki sauna. Megértették a böjt fontosságát az Istenhez vezető úton a szentek és a keresztény írók, pl. Loyolai Szent Ignác. Mivel rendje tagjainál fontosnak tartotta az apostoli működést, nem kötelezte őket szoros szabályokkal a böjtölésre. A lelkigyakorlatok alatt azonban sürgeti, hogy a lelkigyakorlatozó minél többet vonjon meg a táplálékból – anélkül, hogy betegségbe esnék –, mert így készül fel arra, hogy jobban észrevehesse a benső megvilágosításokat és isteni sugallatokat. S talán kissé furcsa, de érdekes dicséretet találunk a böjtről korunk egyik "modern prófétájánál", Hamvas Bélánál is. (Lásd: Egy csepp a kárhozatból – in: *Silentium*, Titkos jegyzőkönyv, Unicornis. Vigilia, Budapest 1987).

A böjt nem cél, hanem út, eszköz. Valamikor egyes katolikusok talán azért böjtöltek, mert kötelező volt, az Egyház előírta. Amikor megszűnt a külső nyomás, hamar túladtak a gyakorlaton. Hiányzott a lendítőerő. Eltűnt a tudatukból, hogy a jó Isten felé törekednünk kell. Újra és újra fel kell keltnünk, hogy 40 napot vándorolhassunk a pusztában a vele való találkozásra vagy 40 napot tölthessünk szavának felfogására. Ez keresztény hivatásunkhoz tartozik. Üres és hiú ábrándozások áldozataivá leszünk, ha nem akarunk Mózeszel és Illéssel felkészülni az Úr fogadására.

3. Első pillanatra Jézus 40 napos böjtjének sincs más jelentősége, mint Mózesnél vagy Illésnél. Ő is küldetésére akart illően felkészülni. A Lukács evangéliumában felvázolt keret azonban döntően új szempontokra hívja fel a figyelmet. Jézus a "Lélek ösztönzése" vonult a pusztába (Lk 4,1). A történetek végén pedig hozzáfűzi: "Miután a sátán ezekkel a kísértésekkel hiába próbálkozott, egy időre elhagyta Jézust" (Lk 3,13). Jézus negyvennapos böjtjének központi üzenete a sátán elleni küzdelme.

Krisztus nem "kívülről" akart megváltani bennünket. Nemcsak fennkölt szavakkal kívánta hirdetni, hogy mit és hogyan kell tennünk az üdvösség elnyerésére. Emberré lett, hogy kipróbálhasson mindent, a bűnt kivéve, amin nekünk végig kell vergődnünk. Jární akarta az utat, amit nekünk is járni kell, ha szeretetből vissza akarjuk adni az Atyának legne-mesebb emberi kincsünket: szabadságunkat. A térben és időben kiteljesedő emberi szabadsághoz hozzátartozik a kísértés. – A rosszat is választhatjuk, amint Ádám tette.

Jézus ezért mindenekelőtt az egyedüllétet, a magányt vállalta magára negyvennapos pusztai tartózkodásával. Ízlelni akarta azt a nehéz – ha nem a legnehezebb – emberi kísértést. A kigolyózottak, a társadalom megvetettjei, az évekig szigorú magánzárkában sínylődők tanúskodhatnak erről a kegyetlen kísértésről. Bőrükön tapasztalják, hogy "nem érezhetik, hogy szeretik őket". Jézus ki akarta üríteni ezt a poharat is. Színig megtelt a keresztfán, ahol ecettel itatták! De megkezdte már a pusztában, ahol – Mózes szerint – "vadállatok közt élt" (Mk 1,13).

Ilyen körülmények között még égetőbben tör fel a vágy: Legalább a fizikai életemet biztosítsam! Legalább a testem ne pusztuljon éhen, ha lelkileg el is vagyok vágva mindenkitől. Nem véletlen tehát, hogy Jézusnál – mint Ádámnál is – az első kísértés az éhség. Ezt használta ki a sátán: "Ha Isten fia vagy, mondd ennek a kőnek, váljék kenyérré" (Lk 4,3).

Jézus tudta, milyen jó a kenyér. Otthon is evett már friss, lágy kenyeret. S később is sokszor volt hivatalos vacsorára gazdagon terített asztalnál. Nem hiába választotta tehát szerető önatadásának jeléül és eszközüül a kenyeret: "Én vagyok az élet kenyere" (Jn 6,48). De azt is tudta, hogy aki minden áron akar kenyérhez vagy több kenyérhez jutni, az elveszett ember, mert képes lelkét, hitét, Istenét is odavetni annak, aki többet, földi paradicsomot ígér. Meg akarta tapasztalni a kenyér, az éhség kísértését, hogy odakiáltsa minden kor és rendszer emberének: "Nem csak kenyérral él az ember"! (Lk 4,5). Állj ellen a létfenntartásodat minden áron biztosítani ígérő calárd hitegetésnek, hiszen az élet fonálát végeredményben nem az emberek szövik! "Én vagyok a mennyből alászállott élő kenyér... a világ életéért" (Jn 6,51). "Csak az nem éhezik többé, aki hozzám jön (vö. Jn 6,37).

Megdöbbentő igazságok, felhívások rejtőznek Jézus böjtjében. Nincs mentség – üzeni –, ha nem állsz ellen az evés, a kenyér kísértésének. Ne feledd, első helyen a sátán a hasadon keresztül próbál hatalmába keríteni.

De ne félj, Isten képes megadni mindazt, ami életed fenntartásához szükséges. Hiszen ő táplálja az ég madarait, öltözteti a mezők liliomait (Lk 12,25-30), ameddig bölcs akarata életben akarja tartani őket.

A kenyér kísértése azonban csak az első lépés. Ha itt nem képes az ember ellenállni, hogy járja meg a Getszemáni kertet és a Golgota hegyét? Mert Jézus erre akar felkészíteni a böjt vállalásával, az ételről való lemondással. Saját életével s halálával igazolta, hogy akkor dicsőült meg végleg, amikor teljesen kiüresítette magát a kereszten. Ez az út áll nyitva követői előtt is. A böjt, az önmeztagadás, a minden éhségen uralkodni képes szeretet, a megdicsőülés felé vezető út első lépése. S aki nem teszi meg az elsőt, az soha nem érhet célba. – Ne álltassuk tehát magunkat, hogy a rossz elleni küzdelem a hitből vállalt böjt nélkül is lehetséges. A gonosz szellem "nem megy ki másként, csak az imádság és böjt hatására" (Mk 9,29).

Ne higgyük, hogy csak Jézust kísértette meg a sátán. "Ordító oroszlán módjára ott kószál mindenütt, és keresi (ma is), kit nyeljen el" (1Pt 5,8). S hogy milyen ravaszul dolgozik, szintén szemlélteti Jézus megkísértése. Amint már fentebb láttuk, a böjt Isten iránti hódolatunk, a vele való helyes találkozás és a gonosz elleni küzdelem döntőérvényű eszköze. S Jézusnál mégis pont ezt próbálta visszajárja fordítani a sátán. Mintha ezzel is tanítani akarta volna Krisztus: Ne felejtjük, a böjt hiúságra, képmutatásra is vezethet. Talán azt képzelhetjük, hogy már saját erőnk-ből teremtettünk rendet ösztöneink között, már erősek vagyunk a sátán elleni harcban, mivel böjtöltünk? Vigyázz, így gondolták a farizeusok! – A megoldás természetesen nem az, hogy ilyen kísértés után többé nem böjtölünk. Fogadjuk meg Krisztus szavát: Úgy tegyünk, hogy csak Atyánk lássa a rejtekben (Mt 6, 16-18). S emlékezzünk arra, hogy mindenekelőtt Isten szava legyen táplálékunk (Mt 4,4).

4. Az Írás azonban elének tárja annak helyzetét is, aki nem böjtöl. A dúsgazdag "mindennap nagy lakomát rendezett", míg a szegény Lázár még annak is "örült volna, ha jóllakhat abból, ami a gazdag ember asztaláról hulladékként lekerült". Allati sorban tengődött, a kutya között (Lk 19,19-21). A dőzsölőnek nincs mentsége.

A példabeszéd súlyát akkor fedezzük fel igazán, ha emlékezünk Jézusnak az utolsó ítéletre felállított mércéjére. Elvesztünk, ha nem adtunk neki enni, ha nem tápláltuk őt az éhezőkben. Elmarasztalja a dúsgazdagot, mert nem vette észre, hogy a nyomorult koldusban, Lázárban Jézus kopogtatott ajtaján élelemért.

Ha Jézus személyesen mondaná nekünk, hogy éhezik, bizonyára a falatot is megvonnánk a szánktól, hogy csillapítsuk éhségét. Miért nem tesszük meg azokkal, akikkel azonosítja magát? S ilyenek ezrével vannak nemcsak a harmadik-világban, hanem minden nagyobb városban.

Hospes venit, Christus venit (Vendég érkezett, akkor Krisztus jött hozzánk) hangzottatták a régi szerzetesek. Ma is eleven ez a meggyőződés

a bencés kolostorokban. S ezért adtak szállást a vándoroknak, míg tovább nem tudtak menni. A mai lakásínségben könnyen megtörténhet, hogy minden jóakarat mellett nem nyújthatunk fedélt a rászorulóknak. De ha kényerünket nem akarjuk megosztani az éhezőkkel, avval csak szívünk keménységét és hitünk gyümölcstelenségét áruljuk el. – A böjt illetve nem-böjt társadalmi dimenziója is fontos helyet kapott a Bibliában.

Gyakorlati szempontok

A böjt keresztény értékelését gyakorlati úton is előmozdíthatjuk. Most csak négy szempontra szeretnénk felhívni a figyelmet.

1. Jóléti társadalmunkat éppen a böjt szociális, humanista dimenziója képes elgondolkoztatni és cselekvésre indítani. A konkrét példák jobban vonzanak, mint a fennkölt értekezések. Fontos tehát, hogy ne felejtjük ezt az oldalt, amikor sürgetjük a böjtöt. Alkalmas kiindulópontnak ígérkezik, hogy a böjtöt újraértékeljük, megszeressük.

Egy kanadai szerzetes-közösség levelet kapott uruguayi seminarista ismerősüktől. A fiatalember sajnálkozva közölte, hogy bármennyire szeretne is pap lenni, úgy látja, nem lesz lehetséges. Édesapja váratlanul elhunyt, s ezért ráhárul a felelősség, gondoskodnia kell édesanyjáról és testvéreiről. Munkát fog keresni, nem tanulhat tovább. – A kanadai közösség nem volt nagy. De rövid érdeklődés után megállapította, hogy ha havonta egy napot vizen böjtölnek, a megtakarított összegből fenn tudja tartani magát az uruguayi család, s a fiatalember maradhat a szemináriumban. Képzeltük, mekkora volt örömük, amikor pár év múlva a teológust valóban pappá szentelték – böjti áldozatuk gyümölcseként. A közösség pedig azóta is tart közös böjti napot, bár változott formában: hetente egy nap csak egyszerű egytál ételt esznek.

Elgondolkozathat mindenkit, aki megfigyeli, milyen szigorúan tartják a mohamedánok a Ramadánt. Más vallások követői is hősiesen, mély hittel vállalják az előírt böjtöt. Ösztönözhet, hogy mi is merjünk áldozatot vállalni vallási meggyőződésünkért.

2. A kanadaiak segíthettek uruguayi barátukon, mert közösségileg vállalták a böjtöt. Könnyebb böjtölni, ha közeli hozzátartozóink, barátaink is végzik. Ez az ún. családi böjti napok titka is: az egész család együtt vállalja és minden tagja tartja. Ezt a szempontot kidomboríthatjuk a kisközösségekben, közös lelki gyakorlatokon stb. Főként a fiataloknak fontos, hogy ne egyedül koplaljanak.

3. A Bibliában a böjt a bűnbánat szerves részét is képezi: "Ninive lakói hittek az Istennek. Böjtöt hirdettek..." (Jón 3,5). Korunk embere is érzi, hogy a lemondás a bűnös szokások megtörését segítheti elő. Minden lelkiismeret vizsgálatnál meg kell tehát nézni, mennyire gyakoroltuk vagy hanyagoltuk el a böjtöt. A gyóntatótyúk segíthetik híveiket ezen a téren.

Az elégtétel megszabásánál nagyon üdvös, ha "testhezálló" böjtöt jelölünk ki. Aki gyakran nyalakodik, az egy-két napra mondjon le arról, hogy a fő étkezéseken kívül valamit is magához vegyen; aki naponta négy-öt csésze kávé is iszik, az legfeljebb reggelihez igyék; a dohányos egy napot, fél napot ne cigarettázzék; aki pedig gyakran iszogat, az két-három napot maradjon szárazon...

4. Jó az új egyházi rendelkezés a pénteki böjtről. Növeli a személyes felelősséget, s ki-ki azt választhatja magának, ami neki lemondás. Csak kis fantázia kell hozzá, amit a szeretet diktál.

Sok ember azonban egyszerűen megfélemedezik arról, hogy "ma péntek van". Ezt tudatosan is növelhetjük híveinkben, ha különböző módokon igyekszünk emlékezetükbe idézni, hogy míg vasárnap főként Jézus feltámadásának ünnepe, a péntek a kereszten értünk halt Üdvözítőé. Akit szeretünk, akinek hálásak vagyunk, arról nem feledkezünk meg olyan könnyen!

Sürgessük azt is, hogy már vasárnap, a szentmise bűnbánati szertartásában gondoljunk arra a böjtre, amit engesztelésül felajánlunk a hét folyamán. Így remélhetjük, hogy péntek reggel kifejezetten is a minket halálig szerető Jézusra vetjük majd tekintetünket. Ez ad erőt a dohányosnak, hogy amikor szinte ösztönösen nyúl cigarettája után, megálljt parancsoljon magának, s "zsengéjét" (ami a kávé után oly jól esik!), az Úrnak áldozza föl. Aki pedig ellenállhatatlan erővel éhezik esti tévéprogramjára, az pénteken ehelyett beszélgesen családjával, látogassa meg beteg ismerőseit stb. A hústól való tartózkodás komoly böjt lehet egyesek számára. De nem egy ember inkább akkor böjtöl, ha pénteken nem eszik finom halat, ha lemond az édességről, tésztáról stb.

Növeljük magunkban és híveinkben Jézus szeretetét, akkor megtaláljuk az üdvösséges böjt korszerű útjait és alkalmait.

Harald N. – G. Sporschill

MONDD EL, MI TÖRTÉNT VELED?

A bécsi Karitás jelenleg 5 intézményt (négyet férfiaknak, egyet pedig nőknek) tart fenn hajléktalanok számára, 400 férőhellyel. Ezeknek az intézményeknek egyik alapelve, hogy a gondozók (jelentős hányaduk önkéntes, aki egy éves szerződéssel kötelezi el magát erre a munkára) együtt laknak a gondozottakkal. Különböző eszközökkel igyekeznek beilleszteni a közösségi életbe a társadalmi élet mesgyéjére sodródottakat, főleg a fiatalabbakat. Többek között működik pl. egy liturgikus csoport és lehetőség nyílik az imaéletbe való bekapcsolódásra. Advent négy

vasárnapján az intézmények lakói (gondozottak és gondozók) és baráti körük a régi egyetemi templomban gyűlnek össze szentmisére. 1987-ben a "Mondd el, mi törént veled?" (Erzähle mir deine Geschichte) mottót választották az igeliturgia vezérfonalának. A negyedik vasárnap, amelyiken König kardinális volt a főcelebráns, az üdvözlő szavak után Harald lépett a zsúfolásig megtelt templom mikrofonjához, s röviden vázolta élete történetét. Ehhez fűzte P. Sporschill S.J., az intézményeknek a vezetője, elmékedését, prédikációját.

Haraldnak hívnak. Ma én szeretném elmondani nektek életem történetét, s arra is felhívni a figyelmet, hogy milyen fontos az, hogy éppen a karácsonyi időben összetartsunk.

Avval kezdeném, hogy édesanyám alkoholistához ment férjhez, aki reggeltől estig ivott. Egyébként ő már a hatodik ember volt anyám életében. Két év után azonban anyám többé nem bírta ki ezt az embert: szeret magának egy üveg vodkát és egy doboz altatót. Ez, természetesen, a halálát okozta. Csak három hozzátartozója maradt: két, már nagykorú testvérem és én. Volt férje csupán néhány nap mulva szerzett tudomást a történetekről. Engemet menhelybe küldtek, s ezzel mindenki meg is tette a magáét.

Később munkába álltam, ahol rengeteget kínlódtam. Főlrugtam tehát munkahelyemet, egy huligán csoporthoz csatlakoztam s betömi jártunk. Egyszer azonban mindenki horogra kerül. Négy hetet kaptam – feltételesen: három éves próbaidőre. Három nappal a tárgyalás után – december 20. volt – kórházba szállítottak, mivel nagy adag altatót és alkoholt vettem be. Ha azokban a napokban nem lettem volna teljesen magamra hagyva, bizonyára nem kíséreltem volna meg az öngyilkosságot.

Szentbeszéd a Lukács-evangélium első fejezetéhez (26-38 versek)

"Mondd el életed történetét" alkotja ez évi adventünk témáját. Harald elmondta az övét. Beszélt beteg apjáról, anyja haláláról, a menhelyről, a börtönről, az utcáról. Sötét történet. S mégis örömhírt hirdethetek ma is nektek: Harald élete történetével tanúságot tett a hitről. Hogyan? Élet-története sötét oldala mellett van ugyanis egy világos is.

Maga Harald fejtette ezt ki nekem a következő szavakkal: "Mindaz, amit eddig átéltem egy radikális teszt. Ki tudja, hátha Istennek egészen rendkívüli terve van velem. Talán azt akarja, hogy valami nagyon nehéz feladatra készüljek fel, s ehhez kellett kipróbálnia engem. Ma ismét jól vagyok. Megtanultam, hogy – bármi is történjék velünk – tovább kell élnünk. Látom, hogy mindabból, ami velem történt, valami jót és szépet alakíthatok ki. Mivel ennyi nehézségen mentem már keresztül életemben, tudom, hogy erős vagyok, nincs szükségem kábítószerekre." Haraldnak komoly tervei vannak. Fényképész akar lenni, meg akar házasodni, mivel szeretné, hogy gyermekei legyenek. Most kezd egy tanfolyamot, amelyik munkanélkülieket készít fel a megfelelő szakmára. – Láthatjuk tehát,

hogy Harald életének sötét oldala mellett van egy másik is. Erős hitre tett szert, nagy tervei vannak.

Harald élettörténete megvilágítja számomra a mai evangéliumot. Története kulcs Mária életének megértéséhez, akivel az evangéliumban hallott események akkor mentek végbe, amikor Haralddal egykorú volt. S Harald most 17 éves. – Mária életét erős árnyak és fények kísérik, annak megfelelően, hogy melyik oldalról nézzük. Így Máté evangéliuma a fiatal lány szorongását ecseteli, a most hallott Lukács részlet pedig az örömet és az angyalt, a fényt. A fény és árny közötti ellentét jellemzi a Szűz életét.

Egyik oldalon életének sötét oldalai tűnnek elő. Az a derék falusi, názareti leány gyereket vár. Érthető ha elrémül, hisz nincs megházasodva. Jegyese sem tud semmit az egésztől; illetve egyet tud: a gyerek nem tőlem van. Názáretben senki sem fogja tehát megérteni helyzetét. – Nem régiben egy Názáret közelében lakó plébános mesélte el, hogy hasonló esetekben nem egy leány hozzá menekül. Kéri: segítse, hogy minél megszébbre juthasson a környéktől, ha a házasságkötés előtt vár gyereket. Ha nem, kivetik és megkövezik. Mindez még ma is! – S Máriának hinnie kellett, hogy Isten ilyen körülmények között jön a világra! Ehhez járult teljes magányossága; mert az angyal csak neki jelent meg. Egyedül tudhatta tehát, hogy ebben a sötétségben közel van az Isten.

A másik oldalról Mária élettörténeténél nincs szebb és fényesebb: teljesen a hit fényében áll. Mária volt a világ legboldogabb asszonya, mert felismerte kiválasztottságát; mivel hitte, hogy kemény életútjának van értelme, még pedig mély értelme. Érezte, hogy minden rá nehezedő teher és nyomasztó súly szolgálat az emberiségnek. Ezért zárul az angyallal folytatott párbeszéd – jóllehet az elején vita jeleit tükrözi – megváltó szóval, Mária szavával: "Az Úr szolgálója vagyok, teljesedjenek hát be rajtam szavaid." Ezzel a kijelentésével, igenjével Mária életének terheit és sötét oldalát a lehető legnagyobb szolgálattá változtatta át, amit egy ember valaha is tehetett. Világra hozta a Megváltót, vele élt s kitartott mellette. Hű maradt hozzá egészen a keresztség, míg az Úr nem mondotta – értem és érted –: "Nézd, az anyád!"

Kedves Barátaim! Ebben a kijelentésben: "Teljesedjenek be rajtam szavaid", csodálatos és gyógyító erő rejlik, amely karácsonykor számunkra is megnyílhat. Nézzétek életetek történetét, nézzetek bele sötét oldalába: amikor hajléktalanok, elváltak, betegek voltatok – vagy talán még azok is vagytok. Nézzétek a börtönt, a magányt, a feszültséget és nyomást, a szorongást és gondokat, amelyek rátok nehezedtek, vagy még most is teherként húznak lefelé. De ne felejtsetd, hogy mindennek van egészen más oldala is, amely fényes és személyes: Kiválasztottságod! A sötétségben és terhek alatt rogyadozva az Isten valami rendkívüli választott ki téged: a megáltás szolgálatára. Harald szavaival úgy fejezhetük ki: "Mindaz a nehézség, amelyen keresztümentem, próba volt, vajon alkalmas vagyok-e valami egészen rendkívüliire."

Kedves Barátaim, a közelgő karácsonyra a következőket kívánom tehát nektek: Figyeljétek életetek történetére, mert ez nagy kincs számotokra. Ennek két oldala van, az egyik sötét, a másik fényes: a terhek sötétsége és a hit boldogító tapasztalata. Mindkettő arról tanúskodik, hogy Istennek és az embereknek szükségük van rád. Életed szolgálat, amelyik a Megváltó születését készíti elő. Tégy meg tehát mindent, hogy az emberek rajtad keresztül tanulják meg a régi egyházi himnusz "Aeternae lucis conditor (Fény alkotója, örök Úr)" második versszakának értelmét: Derengő hajnal jelzi már: az éjt újabb nap követi. Kihunynak mind a csillagok s megint a fénylő Nap ragyog."

A TOXIKOMÁNIA LELKI BETEGSÉG

II. János Pál pápa homíliája

1986. június 21-én a Szentatya felavatta a Don Mario Picchitól alapított s a kábítószeresek gyógyítását célzó közösség új, VI. Pál pápáról elnevezett központját. A szentmise keretében öt gyermeket keresztelt meg, s a következő szentbeszédet mondta:

"Aki követni akar, tagadja meg magát, vegye vállára keresztjét és úgy kövessen" (Lk 9,23).

1. Ezekkel, a Lukács evangéliumából vett szavakkal hirdeti az Egyház a tizenkettedik évközi vasárnapon az örömhírt azoknak, akik a hit és testvéri közösség jelében az Úr oltára köré összegyűlnek.

Krisztus keresztjének a tanítása

"Aki követni akar...". Krisztus követése a kereszt jelét viseli magán. Ezt az utat járta Jézus: megtapasztalta az ember viszontagságait, hogy kiválthassa a régi rabságból s megszabadíthassa a rossz tirannikus vonzásaitól. A kereszt ugyanis magába zárja Isten szeretetének titkát, amelyik a halál és a feltámadás hallatlan misztériumán keresztül hozza meg a megváltást. Már Zakariás próféta – tőle hallottuk az első olvasmányt (Zak 12,12) – élénk állította azt, "akit átszúrtak", s akire az egész nép bizalommal tekint fel. A kereszt rávetítette árnyékát azokra, akik könnyek között várták a "jóindulat és az imádság lelkét" (u.o.). Igen, mert a kereszt lényegénél fogva összekapcsolódik a vigasztalással és az örömmel.

A második olvasmányban Szent Pál bemutatta ennek az üdvözítő tervnek a megvalósulását: "Hiszen az Isten fiai vagytok a Jézus Krisztusba vetett hitben" (Gal 3,26). A keresztségben, a halál és feltámadás misztériumában a Keresztet ünnepeljük; azaz azt a drámai, de gyümölcsöző eseményt, hogy "aki elveszti életét, az megmenti" (Lk 9,24), s aki "megtagadja magát", megvalósíthatja élettervét az evangélium szerint – önmaga teljes átadásában, amelyet a döntő és hű szeretet éltet. A kereszt hordozása tehát merész kihívás a mindannyiunkban működő ellentétekkel szembeni harcra: mondjunk le a saját fejünk szerinti életmodellről, hogy Jézust kövessük, aki teljes értelmet adhat mind itteni, mind pedig jövőndő létünknek.

Ennek a terapeutikus központnak életkörülményeiben a kereszt hordozása azt is jelenti, hogy kilépünk az elszigeteltségből, feladjuk a szélsőségséget és "énünk" kétes s egoista keresését, és ezzel megnyílunk azok nagy családjá felé, akik "megkeresztelkedtek Krisztusban": mint kiváltottak részt vesznek a megváltásban, s lelkük mélyén megtapasztalják a feltámadás húsvéti örömét. Mert, nemde valóban feltámad az, aki

győzelmet arat a kábítószeresek rabságán, ezen a monstrumon, amely megmérgezi egész életét? Nem igazi feltámadás az, ha valaki kiszabadul egy lehetetlenné vált élet szorító karmaiból, hogy felemelkedjék azok méltóságára, "akik Krisztust öltötték" magukra? (Gal 3,27)

2. Örömmel fogadtam el a meghívást, melyet Don Mario Picchi, az olasz Szolidaritás-központ vezetője intézett hozzám, hogy veletek együtt ünnepeljem az eukarisztiát s felavassam ezt az új otthont, amelyikben már számos önkéntes nagylelkűen dolgozik – jó néhány hónapja – a toxikománok rehabilitálásán.

Üdvözlöm a jelenlevő hatóságokat. Közreműködésükkel vált lehetővé ez az új és jótékony intézmény, amelyre bizakodó reménnyel tekint számos, a kábítószer szomorú hatásától megviselt család. Nagybarátságomat szeretném kifejezni azok iránt, akik erkölcsileg és anyagilag támogatják – a Szeretetszolgálaton keresztül – azokat az erőfeszítéseket, amelyeket a római keresztény közösség kifejt, hogy fejleszthesse a "Cél az ember" nevű program különböző terápiás eljárásait.

A kábítószer veszélyezteti az embert

3. Igen, az ember! Az Egyház nem nyugodhat mindaddig, míg veszély fenyegeti az ember méltóságát, személyiségének kifejlődését és teljes megvalósulását. A kábítószeresek nagyon nyugtalanító veszélyt és szorongató drámát jelentenek napjainkban sok-sok család számára, mivel legszentebb értékeit rombolja ez a csapás. Főként a fiatalok között szedi áldozatait, akik nem veszik észre végzetes következményeit.

VI. Pál pápa, akiről elneveztétek ezt az új intézetet, szenvedélyes szavakkal szólta társadalmunknak erről az új csapásáról: "Nincs, aki ne látná, milyen alattomosan csalárd a kábítószeresekkel kapcsolatos önszuggesztió. Elég lenne arra hivatkozni, amit a tudomány állít a kábítószereseknek a szervezetre gyakorolt biokémiai hatásáról. Megállapították a tudósok, hogy az agy mintegy erőszakos megrázkódtatást szenved: a pszichikai élet rendszere kificamodik ezeknek a rendkívüli és zavaros izgatószereseknek a hatására." (Insegnamenti di Paolo VI, X, 1972, p. 1284).

Szükséges tehát, hogy azok, akik felelősek a közügyekért és törődnek az állampolgárok fizikai, erkölcsi, társadalmi és lelki fejlődésével, komoly felvilágosítást nyújtsanak arról, hogy milyen tragédiát jelent a kábítószeresek használata: elárasztja nyugtalan és gyenge erkölcsi lábakon álló – jöllehet anyagiakban egyre gazdagabb – társadalmunkat.

Foganatosítsunk tehát olyan intézkedéseket, amelyek támaszt nyújtanak a gyengéknek és védteleneknek. Terjesszenek a tömegtájékoztatói eszközök, az iskolák, a jótékonyági intézmények s főleg a családok olyan részletes és gyakorlati programokat, amelyek felvilágosítják és megerősítik az erőtlent és a közvetlen veszélyben forgó személyeket. Az ember szíve zavart keverék: tele van feszültségekkel és ellentmondásokkal. Már Szent Pál vizsgálta ezt a Rómaiakhoz írt levelében:

"Azt sem tudom, mit teszek, hiszen nem azt teszem, amit szeretnék, hanem amit gyűlölök. De ha azt teszem, amit nem akarok, elismerem a törvényről, hogy jó, és valójában nem is én cselekszem, hanem a bennem lakó bűn. Tudom ugyanis, hogy semmi jó nem lakik bennem, azaz a testemben, mert készen vagyok ugyan akarni a jót, de arra, hogy tegyem is, nem vagyok képes. Hiszen nem a jót teszem, amit akarok, hanem a rosszat, amit nem akarok. Ha pedig azt teszem, amit nem akarok, akkor nem is én cselekszem, hanem a bennem lakó bűn. ... Én boldogtalan! Ki vált meg e halálra szánt testtől?" (Róm 7,15-19.24). De Szent Pál nem áll meg nyomorúsága diagnózisánál; megoldást is felkínál. Ebben a könyörtelen harcban a győzelmet az ember Megváltójához való bizakodó hozzáfordulásban találja: "Hála Istennek Urunk, Jézus Krisztus..." fog megszüadítani a halálhozó testtől (Róm 7,25). Egy másik feszült helyzetben Szent Pál nem habozik és megmutatja, milyen kiutat jelölt meg számára az Úr. Bevallja ugyanis, hogy "töviset kaptam testembe, a sátán angyalát". De amikor segítséget kér, Jézus azt feleli: "Elég neked az én kegyelmem. Mert az erő a gyengeségben nyilvánul meg a maga teljességében" (2Kor 12,7-9).

Igen, kedves nővéreim és fivéreim, folyamodjatok az Úrhoz segítségért, aki nem tagadja meg támaszát annak, aki hozzá fordul. Isten kegyelme azonban megkívánja és feltételezi az emberi természet közreműködését, hogy gyümölcsöt teremhessen a lelkiismeretek mélyén.

A kábítószeres személyes felelőssége

4. Soha sem ajánlhatjuk eléggé mindazoknak a nagylelkű és szakszerű erőfeszítését, akik elkötelezték magukat a toxikománok gondozására és támogatására, hiszen valóban kényes területen működnek. A kábítószerek problémáját nem közelíthetjük meg csupán gyógyszeres kezeléssel, mert ez a betegség nem annyira a testé, mint a léleké. Nem elég tehát egy kevésbé veszélyes méreggel helyettesíteni a veszedelmesebbet. Magát az életminőséget kell megváltoztatni. Ez pedig mindannyiatok bevetését kívánja, akik szívügyeteknek tartjátok az igazi értékeket, amelyek ott rejtőznek minden, Isten képére és hasonlóságára teremtett emberben. Ebben az intézményben a "Cél az ember" programot akarjátok megvalósítani. Ezzel mindenekelőtt azt igyekeztek elérni, hogy segítsétek a kábítószerezest: ismerje fel és nézzen szembe problémáival – egy hosszabb és hatékonyabb közösségi tapasztalat keretében; így rendezheti újjá életét és térhet vissza mint tevékeny és szabad személy a társadalomba. Ez a program, amely egykori kábítószerezések és társadalomtudományi illetve pszichológiai kutatók közreműködésével alakult ki, a hangsúlyt a kábítószert fogyasztók személyes felelősségére helyezi, mert – végső soron – ők keresték ezeket a tapasztalatokat; mindenekelőtt nekik kell tehát elhatározni, hogy megálljt parancsoljanak ezen a úton, s elfogadják mások segítségét életük rendbehozásában. Kinek-kinek személyét érintően kell tehát bekapcsolódnia ebbe a programba, hogy

kiemelkedhessék a félelmetes gúzsból, és saját sorsának felelős irányítója lehessen. Senki sem nyújthat neki kezet ezen az úton, ha maga nem akarja, nem fogadja el s nem szorítja meg a feléje nyújtott jobbot, olyan erővel mint a fuldokló, aki meg akar menekülni.

Terapeutikus közösségi keretetek megfelelnek annak, aki valóban ki akar szabadulni szerencsétlen helyzetéből. Lehetőséget nyújt a fiataloknak arra, hogy visszaszerezhessék önbecsületüket, uralkodjanak érzelmeiken és vigasztaló tanúságot tehessenek saját maguknak, szeretteiknek és mindazoknak, akik törődnek a társadalom javával arról, hogy ezen – mint minden egyéb – téren is csodákat teremthet a jóakarát.

A "Cél az ember" program lelkes munkatársainak őszinte nagyra-becsülésemet fejezem ki. Keresztény szeretetből és közösségi felelősségtudatból választottátok munkátoknak ezt a sajátos területet. Hasonló tisztelettel adózom mindazoknak, akik – közvetlenül vagy közvetve – tanulmányaikkal, törvényjavaslataikkal és egyéb kezdeményezéseikkel arra törekcsenek, hogy győzelmet arathassunk ezen a drámai jelenségen. Az embert, a szenvedő embert szolgáljátok tevékenységekkel, aki várja, hogy elhaladjon mellette a jó szamaritánus, türelme olaját öntse sebeire, s nagylelkű készségének borával gondozza ezeket (vö. Lk 10,34).

5. Csak így válhatunk "Isten fiaivá Jézus Krisztusban" és benne szűnhet meg minden megkülönböztetés és gát, amely megakadályozza a megértést és kölcsönös felelősségvállalást. "Nincs többé zsidó vagy görög, rabszolga vagy szabad, férfi vagy nő, mert mindannyian egyik lettetek Krisztus Jézusban" (Gal 3,28). Ha, Szent Pál tanításának megfelelően, mind egyik lesztok Krisztusban, akkor ebben az intézményben kifejtett tevékenységek hamarosan meghozza a várt eredményeket.

Megszűnik az egoizmus, a szélsőséges magatartás, a magány, a feszültség és viszály. Mert egyedül csak Krisztus valósíthatja meg teljesen vágyaitokat s szabadíthat meg igazán. Ő, aki vállalva a keresztfrefeszítést új életre támadott fel s ebben mindazokat részesíti, akik hisznek őbenne és befogadják őt teljes szeretettel.

KÖRLEVÉL HÚSVÉT ELŐKÉSZÍTÉSÉRŐL ÉS MEGÜNNEPLÉSÉRŐL

Az Istentiszteleti Kongregáció 1988. január 16-i keltezéssel "Paschalis sollemnitatis" címen körlevelet bocsátott ki, hogy emlékeztesse a lelkipásztorokat és híveket a liturgikus reform nagybőjtje és húsvétra vonatkozó rendelkezéseinek megtartására. A több mint száz pontból álló és hét fő részre osztott dokumentum főbb gondolatait ismertetjük, hiszen a húsvéti triduum, az Úr szenvedésének és feltámadásának emlékeztete és ünneplése hitünk valamint a liturgikus év csúcspontja.

A bevezető hangsúlyozza nagybőjt és húsvét jelentőségét:

3. A keresztények sok helyen, lelkipásztoraikkal együtt, a legnagyobb jelentőséget tulajdonítanak ezeknek az ünnepeknek, szép számmal és nagy lelki haszonnal vesznek rajtuk részt.

Egyes vidékeken azonban kezd kihűlni az a buzgóság és lelkesedés, amellyel a húsvéti vigília reformját kezdetben fogadták. Néhol már a húsvéti vigília ünnepe is oly kevésbé ismert, hogy egyszerűen ünnepi előestésimésének tekintik; úgy ünneplik, mint a vasárnapot megelőző szombat esti miséket.

Másutt az ünnepek időpontjára vonatkozó rendelkezéseket nem tartják meg, a híveknek alkalmasabb időkből népi ájtatosságokat tartanak, s így ezeket jobban látogatják, mint a tulajdonképpeni liturgikus cselekményeket.

Kétségtelen, hogy ezeknek a nehézségeknek az egyik okát az magyarázza, hogy mind a papság, mind a hívek képzése hiányos arra vonatkozólag, milyen központi szerepet tölt be a húsvéti misztérium az egyházi évben és a keresztény életben.

I. A nagyböjt

6. A nagyböjt kegyelmi idő: elvezet húsvét ünnepének szent csúcsára.

"A nagyböjt kettős feladata, hogy előkészítse a katekumenokat és a híveket húsvét titkáinak ünneplésére. A hitujjoncokat az ünnepélyes elkötelezettség (beiratkozás), a bűnbánati ünnepek és az oktatás készíti elő arra, hogy a bevezető szentségek által Krisztus tagjaivá válhassanak; a hívek pedig készüljenek fel keresztségi ígéretük megújítására Isten szavának buzgóbb hallgatásával, imádsággal és bűnbánattal" (Püspöki szertartáskönyv, 249.).

8. Az egyházközségek, amelyekben nincsenek katekumenek, ne zárják ki imáikból azokat, akik húsvét éjszakáján az első szentségek által nyernek fölvetelt az egyházba.

9. Tartsunk katekizist a nagyböjt alatt azoknak a felnőtteknek, akik ugyan mint gyermekek nyerték el a keresztséget, de nem kaptak hitoktatást, s ezért nem járultak sem a bérnálásához, sem az eukarisztiához.

14. A húsvéti bűnbánati idő őrizze meg bűnbánati jellegét. "A katekizisek véssék a hívek lelkébe – egyidejűleg a bűnök szociális következményeivel – a bűnbánat tulajdonképpeni lényegét: a bűn megutalását, mivel az az Isten megbántása" (Püspöki szertartáskönyv, 251.).

A szív megtéréséből fakadjon a bűnbánat gyakorlása...; feleljen meg annak a lelkiületnek, amelyről világosan beszél az evangélium; felhasználható a szükségét szenvedő testvérek javára, de alkalmazzuk mindezt korunk körülményeihez és életföltételeihez.

A nagyböjti vasárnapokra vonatkozólag a 24. pontban a következőket olvashatjuk:

A számariai asszony, a vakonszületett és Lázár feltámasztásának evangéliuma – amelyek az A év 3., 4. és 5. nagyböjti vasárnapjaira vannak előírva – felhasználhatók a B és C években is, mivel ezek a szövegek jelentősek a keresztény életbe való beépülésre. Ez főleg ott érvényes, ahol katekumenek vannak.

26. Ha a püspöki kar úgy rendelkezik, megőrizhetjük azt a szokást, hogy a kereszteteket befödjük a templomban nagyböjt 5. vasárnapján. Ebben az esetben azonban maradjanak befödve a nagypénteki szertartás végéig, a képek pedig a húsvéti vigilia kezdetéig.

II. A nagyhét

27. A nagyhét napjai, hétfőtől csütörtökig is, előnyben részesülnek minden egyéb ünneppel szemben. Keresztséget és bérmálást se szolgáltassunk ki ezeken a napokon.

Virágvasárnap.

28. A virágvasárnap összeköti Krisztus királyi győzelmének elővételezett ünnepét szenvedésének meghirdetésével. A húsvéti misztérium ezen két szempontjának egybekapcsolása tűnjék ki világosan a liturgia ünneplésében és a katekézisben.

29. Minden templomban csak egy körmenetet szabad tartani, és pedig a hivatott leglátogatottabb szentmise előtt; ez azonban lehet a szombat illetve a vasárnap esti szentmise is.

A dokumentum sürgeti, hogy a körmenetre a misekönyvben előírt három lehetőség közül az elsőt kövessük. A másodikat, harmadikat "ne használjuk kényelmességből vagy azért, mert könnyebbek".

III. A húsvéti triduumról általában

38. Az egyház évenként a nagycsütörtök esti utolsó vacsora ünneplésétől a húsvét vasárnap első vecsernyéjéig tartó három napon ünnepli az ember megváltásának legnagyobb titkait. Ezt az időközt joggal nevezzük: "Krisztus keresztfeszítése, sírbahelyezése és feltámadása három napjának".

39. Nagypénteken mindenütt tartani kell a böjtöt és a hústól való megtartóztatást; ajánlatos, folytassuk ezt nagyszombaton is, úgy, hogy az egyház emelkedett és nyílt szívvel érkezzék az Úr feltámadásának örömehez.

40. Nagypénteken és nagyszombaton ünnepeljük nyilvánosan, a hívek közösségével az Olvasmányos órát és a Reggeli dicséretet.

41. A húsvéti triduum illő ünnepléséhez szükséges, hogy elegendő számú segédkező és ministráns működjék együtt.

42. A nagyhét ünneplésében, főként pedig a húsvéti triduumban külön jelentőséget nyer a népnek, a papnak és a segédkezőknek az éneke. ... A püspökkari konferenciák dolgozzák ki azoknak a részeknek dallamait, amelyeknél sohasem hiányozhat az ének. Ezek a következők: a, A nagypénteki egyetemes könyörgések; esetleg a diákónus felszólítása és a nép felelete; b, Énekek a szent kereszt előtti hódolatra; c, A húsvéti gyertya körmenetének akklamációi, a húsvéti örömeinek, a lecke utáni allelúja, a litánia és a keresztvíz megáldása utáni akklamációk.

43. Ajánlatos, hogy a kisebb szerzetesi – papi vagy nem papi – közösségek valamint egyéb társulatok a nagyobb templomokban vegyenek részt a húsvéti triduum ünnepein.

IV. A nagycsütörtöki esti mise az utolsó vacsora emlékére

45. Teljes figyelmünket fordítsuk azokra a titkokra, amelyeknek emlékeztétét ünnepeljük ebben a szentmisében: az eukarisztia és a papság elrendelését és a testvéri szeretet parancsát. Ezekről tartsuk a homíliát.

48. Az ünnep megkezdése előtt álljon teljesen üresen a tabernákulum, a hívek áldozásához szükséges ostyákat konszekráljuk az áldozatnak ezen az ünnepén. Az átváltoztatandó legyen elegendő a nagypénteki áldozásra is.

53. Nagycsütörtökön úgy áldozzanak a betegek közvetlen az oltártól, az áldozás percében, hogy diákónusok, akolitusok vagy áldoztatók vigyék az oltáriszentséget hozzájuk; ilyen módon mélyen összekapcsolódnak a betegek az ünneplő egyházzal.

55. A szentmise végén az oltáriszentséget a tabernákulumba helyezzük, amelyet bezárunk. Nincs megengedve a szentségkitétel monstanciával.

A szentség megőrzésére szolgáló hely ne öltse magára egy "szent sír" jellegét. Kerüljük magát a "szent sír" kifejezést. A megőrzés helye ne jelképezze az Úr temetésének helyét, hanem szolgálja az eukarisztikus kenyér megőrzését a nagypénteki áldozásra.

56. Szorgalmazzuk a híveknél, hogy tartsanak a nagycsütörtök esti szentmise után szentségimádást a templomban az oltáriszentség előtt. Eközben olvashatjuk a János evangélium egyes részeit (13-17. fejezetek). A szentségimádás azonban éjfél után történjék minden ünnepélyesség nélkül, mivel már megkezdődött az Úr szenvedésének napja.

V. Nagypéntek

59. Ősi hagyomány szerint az egyház ezen a napon nem ünnepel szentmisét. A hívőknek csak Krisztus szenvedésének és halálának ünneplése folyamán nyújtjuk a szentáldozást; a betegeknek azonban, akik nem tudnak részt venni ezen az ünnepen, a nap bármelyik szakában elvihetjük.

66. Teljes egészében olvassuk fel az előírt olvasmányokat. A válaszos zoltárt és az evangélium előtti éneket énekeljük a megszokott módon. A szenvedéstörténetet János szerint olvassuk fel, vagy énekeljük, mint virágvasárnapján. A szenvedéstörténetre következzen egy homília, amelynek végén a pap fölszólíthatja a híveket rövid imádságos csendre.

67. A nagy egyetemes könyörgéseket imádkozzuk átfogó erejük teljességében, ahogy elő vannak írva, és ahogy az ősi hagyomány ránk származtatta, mivel utalnak Krisztus szenvedésének egyetemes megváltó erejére, aki az egész világ üdvösségéért függött a kereszten. Súlyos és általános szükség esetében a helyi ordinárius engedélyezhet vagy előírhat saját szándékot is.

A misekönyvben található általános könyörgésekből a pap kiválaszthatja azokat, amelyek a helyi körülményeknek jobban megfelelnek. Azonban őrizze meg a könyörgések sorrendjét és általános jellegüket.

VI. Nagyszombat

74. Fölállíthatunk a templomban egy képet, amely Krisztust a kereszten, a sírban pihenve vagy a halottak országába leszállva ábrázolja, s ezzel nagyszombat titkát szemlélteti, avagy a fájdalmas Szűzanya képét, hogy a hívek kifejezhessék tiszteletüket.

75. Az egyház ezen a napon szigorúan tartózkodik a szentmise ünneplésétől. A szentáldozást is csak mint útravalót nyújthatjuk a haldoklóknak. A szentgyónást és a betegek kenetét kivéve nem szolgáltatjuk ki a többi szentséget sem.

77. Tanítsuk meg a híveknek nagyszombat sajátos jellegét. A mai nappal esetleg egybekötött szokásokat – mivel régebben elővételeztük nagyszombatra a húsvéti ünnepet – helyezzük át az éjszakára vagy húsvét napjára.

VII. Urunk feltámadásának főünnep

77. A legrégebb hagyományok szerint a húsvéti vigília "az Úr ért átvirrasztott éjszaka" (Kiv 12,42). Az éjszakai virrasztás, amit ekkor tartunk, megemlékezik arról a szent éjéről, amelyiken az Úr föltámadt, és amelyet ennél fogva "minden virrasztás anyjának" tekinthetünk (Szt. Ágoston Sermo 219). Ezen az éjszakán az egyház imádkozva várja az Úr feltá-

madását, és megünnepli a keresztség, a bérálás és az eukarisztia szent-segiben.

78. "A húsvéti vigilia egész ünnepe éjjel történik, ne kezdődjék a sötétség beállta előtt és ne végződjék a vasárnapi pirkadat után" (Püspöki szertartáskönyv, 332). Ezt az előírást szigorúan be kell tartani. Az ellenkező és itt-ott meghonosodott visszaéléseket és szokásokat, amelyek szerint a húsvéti vigiliát a vasárnapi előmise órájában ünneplik, el kell vetni. Néha azzal okolják meg ezt az eljárást, hogy nincs elég éjszakai közbiztonság. Ezt azonban nem alkalmazzák karácsony éjszakájára vagy más természetű rendezvényekre.

80. A húsvéti vigilia az Úr második eljövételének várását is ünnepli.

84. A diákónus meghirdeti a húsvéti örömhírt, amely költői szavakkal éneklí a húsvéti titkot, beleágazva az egész üdvtörténetbe. Ha nincs diákónus és a pap nem tud énekelni, átruházhatja azt egy énekesre.

85-86. A Szentírásból vett olvasmányok alkotják a húsvéti vigilia második részét. Az ószövetségi szövegek tipológiai értelme az Újszövetségen alapul és azokban az imákban jut kifejezésre, amelyeket a pap minden egyes olvasmány után mond. Hasznos lehet, ha a híveknek rövid bevezetéssel föl tárjuk ezt a tipológiai értelmezést.

A nemzeti vagy egyházmegyei liturgikus bizottságok gondoskodjanak arról, hogy a lelkipásztorok rendelkezésére álljanak a szükséges segédeszközök.

90. Az eukarisztikus ünnep a húsvéti vigilia negyedik és csúcspontja, mert az alkotja a húsvéti titkot, Krisztus kereszthalálának megemlékezését, a feltámadott jelenlétét, az egyházba való beépülés teljességét, az örök húsvét elővételezését.

91. Ügyelni kell, hogy ezt az eukarisztikus ünnepet ne siessük el. Ellenkezőleg az egész szertartás és annak minden szava nyerjen a lehető legnagyobb kifejező erőt: a hívek könyörgése, amellyel az újonnan megkereszteltek először gyakorolják mint hívők a királyi papságot; a följánlási körmenet, amelyben együttműködnek az újonnan megkereszteltek; a kánon – betoldásával –, amelyet lehetőség szerint énekeljünk; s végül az áldozás, mint a titokban való részvétel legmélyebb pillanata.

92. Üdvös, ha húsvét éjszakáján a szentáldozást az eukarisztikus jelek teljességében, a kenyér és a bor színében szolgáltatjuk ki. A helyi ordináriusok dönthetik el, vajon megfelelő-e ez.

95. Amikor kihirdetjük a húsvéti vigiliát, ne olyan kifejezéseket használjunk, amelyek azt a benyomást keltenék, hogy nagyszombat estéjét ünnepeleánk. Ellenkezőleg hangsúlyozzuk, hogy a vigilia húsvét éjszakájának ünnepe, mint az egyetlen istentisztelet. Sürgessék a lelkipásztorok a híveknél, hogy vegyenek részt az egész húsvét éjszakai ünnepen.

ESZMÉK ÉS ESEMÉNYEK

IGENT MONDANI A HITRE – IGENT AZ ÉLETRE

II. János Pál pápa ausztriai útjáról

"Boldogok vagyunk, hogy részt vehettünk a pápai szentmisén". "Nagy lelki megújulást jelentett számomra ez a találkozás a „világegyházzal”. "Bárcsak hozzánk is eljöhetne a pápa". Ilyen s hasonló, lelkes megjegyzéseket lehetett hallani június 24-én du. 2 óra körül Darázsfalván (Trausdorfban), a kissé talán már fáradt, de kocsijukat, autóbuszukat vidám sürgés-forgással kereső magyar zarándokok ajkáról. Öröm töltött el mindannyiunkat, mivel Krisztus látható földi helytartójával együtt dicsérhettük a láthatatlan, de köztünk jelenlevő Urat; hallhattuk – anyanyelvünkön is – Péter utódjának buzdító szavait, érezhettük szerető, lelkipásztori gondoskodását velünk, magyarokkal szemben is.

Sokáig fülünkben csengenek még érthető magyarsággal mondott beszédrészletei: "Testvéri köszöntésem különösen a magyar püspököknek szól, élükön Paskai László esztergomi érsekkel, Magyarország prímásával, aki hamarosan bíborosi rangot kap. Köszöntöm a nagy számban összesereglett magyar nyelvű híveket, akik az eisenstadti egyházmegyéből és Magyarországról vagy máshonnan jöttek – köztük az erdélyi menekülteket ... Krisztus és Anyja, Mária iránti szeretet mélyen elődeitek szívében gyökerezett. Ez a szeretet mozgat benneteket is. ... Úturalóul, otthoni hétköznapijaitok számára, azokat a szavakat adom, amelyeket Mária a kánai menyegzőn Fiára utalva mondott: „Tegyetek meg mindent, amit csak mond” (Jn 2,5).

Német nyelvű szentbeszédében – amelynek magyar fordítását mindenki ott találta az ünnepség végén kocsija szélvédőjén – szintén sok megfontolandó hangzott el számunkra is: "A mai ünnep liturgikus szövegei nyomán ilyen kérdésekre kell választ adnunk: kicsoda az ember, honnan ered, mi a rendeltetése? ... Hogyan válaszolunk mi, emberek, isteni hivatásunkra? ... Tény és való, hogy gyökerével, vagyis Istennel való kapcsolata nélkül az emberben elsatnyulnak a belső értékek, és hovatovább azamos veszélynek teszi ki magát. A történelem arra tanít minket, hogy azok az emberek és népek, amelyek azt hitték, Isten nélkül is boldogulnak, mindig tragikusan tönkrementek. ... (Isten) mindannyiunkat külön-külön meghívott, midnyájunkra meghatározott feladatot bízott."

Ausztria sajátos földrajzi helyzete és történelmi múltja valamint a Szentatya s az osztrák egyházi vezetők lelkipásztori figyelmissége kidomborította ennek a látogatásnak egyik fontos szempontját: Előmozdítani, hogy az osztrák határokon túlról is számosan találkozhassanak a pápával. Így érthető, hogy a darázsfalvi találkozón kívül – amilyen több mint

50.000 magyar (köztük kb. 10.000 fiatal), 15.000 horvát s néhány szlovák is részt vehetett – a határokon túlról gyűjtötte egybe az ünneplők jó részét a Gurk-Klagenfurt-i rendezvény is (80.000 résztvevőjéből kb. 20.000 szlovén és több ezer friauli olasz volt). Ez az egyetemesség megnyilvánult pl. abban is, hogy az osztrák tömegtájékoztató eszközök igen meleg hangon emlékeztek meg a pápát köszöntő "magyar zászlóerdőről"; dicsérettel adóztak Czifra János, salzburgi karmesternek, aki nemcsak az ottani hatalmas kórust vezette, hanem a darázsfalvi, három nyelven énekelhető kántot is szerzette.

A pápa ausztriai látogatásának központjában azonban mindenképp az osztrák egyházat belülről érintő kérdések álltak, mert – amint Groer bécsi bíboros érsek írta: "II. János Pál – tekintet nélkül arra, hogy örömmel egyetértenek-e vele avagy visszautasítják illetve kétségbe vonják üzenetét – ,eleget akar tenni a kontinenseken a Krisztustól Simon Péterhez intézett megbízatásnak: Te pedig erősítsd testvéreidet". Ahogy Dr. Karl Berg, salzburgi érsek, az Osztrák Püspöki Kar elnöke, június 21-én az újságíróknak adott nyilatkozatában mondotta: Ne akarjuk eltakarni a pápa látogatásával problémáinkat, hanem helyezzük a reményt a találkozás középpontjába. "Az Ausztriában tapasztalható problémák nem kizárólagosan minálunk merülnek fel, hanem másutt is: Elidegenedés az Egyháztól, az Egyház messzemenő visszaszorítása a közéletből és az Egyház lényegét érintő belső viták."

Az osztrák katolikus egyházban vannak igen mély hitű csoportok és személyek. Elég megemlíteni, hogy az ország több mint 10 lelkigyakorlatos házában ritkán van "üres nap", az ún. megújulási mozgalmak (pl. a karizmatikusok, cursillisták) sok plébánia életébe vittek lendületet; jelentős a katolikus sajtótermékek száma és befolyása. Ugyanakkor évente több ezren "lépnek ki" az Egyházból, főleg hogy ne kelljen nekik adót fizetni; egy Salzburgban végzett reprezentatív felmérés szerint a fiatalság több mint 80 százaléka hisz Istenben és rendszeresen imádkozik, de csak kb. egyharmada talál erőt és támaszt az Egyházban; a lakosai többségében magát katolikusnak valló országban megdöbbentően magas a művi vetélések száma. A pápa látogatására választott mottó: "Igen a hitre, igen az életre" éppen a hit és az élet egységét akarta mind az egyének, mind pedig az egész társadalom emlékezetébe idézni, szívébe vésní.

A pápa nemcsak dicsérettel adózott az osztrák katolikusoknak a missziók érdekében, az emberi méltóság védelmében kifejtett erőfeszítéseikért. Ismételten visszatért a "kényes témákra" is. Érkezése után, a bécsi Stephansdombon mindjárt hangoztatta: A keresztények nem elégedhetnek meg csupán avval, hogy "panaszkodnak amiatt, mert Istent távol tartják vagy kifelejtik a közéletből." Teremtse nek olyan körülményeket, amelyek "megkönnyítik a hit újjáéledését". "Demokratikus államban éltek, amely mindenkinek lehetőséget nyújt arra, hogy erőteljesen részt vegyen a társadalom felépítésében; sőt ezt el is várja.

Mint keresztények tegyének fel tehát a kérdést: Az Istentől és evangéliumától rátok bízott küldetés szerint jártok el ezen a téren? Milyen társadalom az, amelyben az öreget nem egyszer betegnek tekintik, a beteget pedig békerontónak; amelyben könnyelműen kötik meg a házasságot, s még könnyelműbben bontják fel; amelyben évente több tízezer gyermeket ölnék meg, mielőtt napvilágot láthattak volna." – Tartózkodása utolsó napján, a tiroli Bergisel stadionban, – ahol 45.000 embernek kellett helyet szorítani a várt 30.000 helyett – éppen a látogatás mottójából kiindulva állapította meg, hogy Ausztriában, "mint Európa jó néhány egyéb országában" komoly veszély fenyegeti a hitet. "A nemzedékek egyre kevesebbet beszélnek egymással, növekszik a válások, az öngyilkosok száma a fiatalkorúak között is, a politikai pártok és a politikusok között kiméretlen harc folyik, s elkeseredett konfrontációk tapasztalhatunk a keresztények között, cinikus kritikák hangzanak el az Egyház ellen saját kiadványaiban is."

Az utóbbi megjegyzés elsősorban utalás azokra az egyházi alkalmazásban levő személyekre, akik nemtetszésüket nyilvánították ki a három utolsó püspöki kinevezéssel kapcsolatban. Úgy tűnt nekik, hogy a pápa, az új püspökök révén irányváltoztatást óhajt az osztrák egyházi életben. A Szentsek kifogásolta volna az osztrák püspöki kar nyilatkozatát a Humanae vitae enciklikával kapcsolatban, mivel túlságosan az egyén lelkiismereti döntését hangsúlyozta a születésszabályozás kérdésében. Erre vonatkozóan így nyilatkozott a pápa a püspökökhöz intézett – s egész ausztriai látogatásának legjelentősebb – beszédében, Salzburgban:

"A lelkiismeret, amint ezt a Zsinat mondja, „az egyén legréjtettebb magva, és szentély” (GS,16). Az ember benső méltóságának és Istenhez való kapcsolatának alapja. Azonban elhomályosodhat benne Isten valósága, elferdülhet lelkiismerete; tagadja a bűnt, tagadni fogja Istent is. – Ma sokan csupán viszonylagosnak tartják a lelkiismeretet, amit pusztán az ember alkot: az Isten nélküli humanizmus szabályának. „Kövessd a lelkiismeretedet” kiáltják feléje, anélkül, hogy segítséget nyújtanának neki az eligazodásban. ... A lelkiismeretnek elidegeníthetetlen joga van az igazságra, s alapjaiban érinti az ember méltóságát. ... Ez utóbbi azonban csak a helyesen képzett lelkiismeretben domborodik ki, amely az igazságra irányul s eszerint hozza meg döntéseit. ... Az embernek tehát keresnie kell a Krisztustól kinyilatkoztatott igazságot és az Egyház tanítását irányelveként kell beépítenie döntéseibe. ... „Ezt az akarati és értelmi engedelmisséget különösképp meg kell adni a római püspök hivatalos tanítói tisztének még akkor is, ha nem „ex cathedra” beszél” (LG,25). ... Ti magatok rávilágítottatok nyilatkozatotokban (amelyet a püspöki kar legutóbbi „ad limina” látogatása után tett közzé; fordító megjegyzése) a lelkiismeretre való hivatkozás téves formáira, s hogy mit jelent ez pl. a gyakorlati keresztény életben a „Humanae vitae” enciklikára és a „Familiaris consortio” apostoli iratra vonatkozólag."

Mindenekelőtt azonban egyéniségével, magatartásával igazolta a pápa, hogy nem ítélkezni jött Ausztriába, hanem hirdetni Péter utódjának szavát, hogy püspök- és paptestvérei, valamint a hívek megújult lélekkel szolgálhassák Krisztust. Mindenkit megdöbbenetett a Szentatyának Mauthausenben, a volt náci koncentrációs és megsemmisítő táborban mondott szavai, amelyeket azokhoz intézett, akik annak borzalmait megtapasztalták, valamint hozzánk is: "Ti, akik túléltek a Jeremiás sirató énekeihez hasonló szenvedéseket, mit mondotok nekünk az utolsó szó jogán? A tegnapi és a ma emberei – ha még valahol a földkerekségén létezik is a megsemmisítő légerek rendszere – mondjátok: Mit hagyományozhat át századunk a következőkre? Túl hamar elfelejtettük poklotokat? Nem töröljük ki emlékezetünkől és lelkiismeretünkől a régi büntények nyomait? Mondjátok meg nekünk, milyenek kell lennie nemzedékünknek, amelyik az emberiség nagy veszteségeinek nyomain él? Milyenek kell lennie-e az embernek? Mennyit kellene megkövetelnie magától? ... Mondjátok meg, mert jogotok van hozzá; akik szenvedtetek és életeteket elvesztettétek. Nekünk pedig oda kell figyelniük tanúsgátéletekre!"

Felejthetetlen marad az is, hogy mily közvetlen kapcsolatot tudott teremteni a Szentatya – főleg amikor a protokolltól előírt kereteket áttörte – a munkásokkal, fiatalokkal és a gyermekekkel. Lorchban, ahol igazi dialógust folytatott a munkanélküliek, gyári dolgozók és munkásnők képviselőivel maga mondotta a találkozás végén, hogy már nem is "igeistentisztelet" (Wortgottesdienst), hanem "beszélgetőistentisztelet" (Gesprächsgottesdienst) vett részt, "s ez nagyon is helyén való volt". A szeretetet, a másik megbecsülését elsősorban a viselkedés sugározza. S ezt az osztrákok többsége is megértette.

(R)

Msgr. LEFEBVRE SKIZMÁJA

Gföhl kis osztrák falucska plébánosa július elején fekete zászlót tűzött ki a templom tornyára. Az ajtóra kitett gyászjelentésen pedig a következő szöveg állt: "Gyászoljuk hitünk egységének szakadását". A plébánia területén ugyanis Msgr. Lefebvre követőinek egyik csoportja működik: kurzusokat, megbeszéléseket tartanak. A hívek egy része nem értette meg, hogy plébánosuk miért nem szereti, ha ezeket a rendezvényeket látogatják. Nem pusztán papok közötti féltékenységről van szó? Hiszen a vendégek csak a régi latin miseszövegeket használják, valamint a gyermekkorban tanult igazságokat hirdetik. – Most, hogy szakadás jött létre a római katolikus egyház és Lefebvre követői között, a plébános különösen fontosnak tartja, hogy hívei helyes képet kapjanak a fejleményekről.

Olvásóinknak bizonyára nem ismeretlen Msgr. Lefebvre, 83 éves, nyugalmazott érsek neve. 1968-ban Fribourgnban (Svájc) megalapította a X. Szent Pius Papi Testvériséget. Mivel többször kinyilvánította, hogy ellentétben áll a II. Vatikáni Zsinattal, 1975-ben megvonták az egyházi elismerést a Papi Testvériségtől, és mivel engedély nélkül szentelt papokat, felfüggesztették püspöki méltóságának gyakorlásától. Mivel minden megegyezési törekvés és intelem ellenére ez év július 30-án engedély nélkül négy papot püspökké szentelt, a kiközösítés cenzúráját vonta magára.

Jóllehet Msgr. Lefebvre szorosan vett követőinek száma csupán pár tízezer személyre tehető, a tőle ezidáig szentelt papok száma kb. 200, a püspökszentelésen pedig csak Msgr. Castro Mayer ny. camposi (Brazília) püspök volt a társszentelő, mégis alkalmasnak találtuk a fejleményekre vonatkozó legfontosabb dokumentumok közlését. Mind a szélsőséges "haladó irány", mind pedig a görösös ragaszkodás a múlt szép, de a hit szempontjából másodrendű hagyományaihoz szakadáshoz vezethet. Az iratokból láthatjuk, hogy Msgr. Lefebvre nemcsak a "latin misét" akarta (ami a hivatalos misszálék szerint ajánlatos), nem is pusztán a régi liturgikus szövegek használata mellett tört lándzsát (ez egyes esetekben a Szentsek engedélyével lehetséges). A szakadás végső gyökere a II. Vatikáni Zsinat döntéseiben keresendő: Msgr. Lefebvre nem fogadja el ezt az általános zsinatot, és azt vallja, hogy az egész egyház – őt és közvetlen követőit kivéve – letért a helyes útról. Ezért nem engedelmeskedik a pápának, mint az egyházi egység képviselőjének.

Msgr. Lefebvre 1987. augusztus 29-én keltezett és 1988. június 15-én közzétett levele Richard Williamsonnak, Bernard Tissier-nek, Bernard Lellay-nek és Alfonso de Gallaretanak.

Kedves Barátaim!

Mivel Péter székét és a római felelősségteljes hivatalokat antikrisztusok foglalják el, gyorsan halad a mi Urunk országának lerombolása az ő misztikus testén belül is. Különösképpen a szentmise megromlása által, amely pedig a mi Urunk kereszten aratott győzelmének dicsőséges kifejezése: "Regnavit a ligno Deus", és a lelkekre, valamint a társadalomra kiterjedő uralmának forrása.

Feltétlen szükségesnek látszik tehát, hogy fennmaradjon és folytatódjék a mi Urunk imádoandó áldozata, amíg "országá el nem jön".

A szentmise megromlása magával hozta a papságét is, és a mi Urunk, Jézus Krisztus istenségébe vetett hit általános dekadenciáját.

Isten életre hívta a X. Szent Pius Papi Testvériséget, hogy megőrizze és megörökítse egyházában a dicsőítő és engesztelő áldozatot. Ezért kiválasztott igazi és jól képzett papokat, akik meg vannak győződve erről a misztériumról. Nekem adta meg a kegyelmet, hogy felkészítsem ezeket a levítákat, és felruházzam őket a papság kegyelmével, az igazi szentmise áldozat fennmaradására, a Trentói Zsinat meghatározása szerint.

Evvél magunkra vontuk az antikrisztus Róma üldözését. Mivel ez a modernista és liberális Róma folytatja a mi Urunk országának lerombolását – amint ezt igazolja az assisi-i találkozó és a II. Vatikáni Zsinat vallásszabadságról szóló liberális téziseinek megerősítése – az isteni Gondviseléstől kényszerítve érzem magamat arra, hogy másokra is átruházzam a katolikus püspöki méltóság kegyelmét, amelyet kaptam. Ilyen módon továbbra is fennmaradhat az egyház és a katolikus papság az Isten dicsőségére és a lelkek javára.

Ezért, meggyőződve arról, hogy eljárásommal egyedül Isten akaratát teljesítem, e levéllel felkérlek titeket arra, fogadjátok el a katolikus püspöki méltóság kegyelmét, amelyet már más alkalmakkor is kiszolgáltam papoknak.

Abban a reményben adom át ezt a kegyelmet, hogy mihelyt Szent Péter székét egy teljesen katolikus utód foglalja el, eléje terjeszthetitek püspökségeitek kegyelmét, hogy megerősítse.

Elsősorban azért közlöm veletek ezt a kegyelmet, hogy kiszolgálhassátok a papság szentségét, és így folytatódjék a szentmise igazi áldozata, valamint megbérmálhassátok azokat a gyermekeket és híveket, akik ezt kérik tőletek.

Isten szerelmére kérlek, maradjatok hívek Péter székéhez, a római egyházhoz, minden egyház anyjához és nevelőjéhez, a katolikus hit teljességében, amelyet kifejeznek a hitvallások és a Trentói Zsinat katekizmusa, amint ezt szemínáriumotokban tanították nektek. Legyetek hívek ennek a tanításnak a továbbadásában, hogy elérkezessék Urunk országa.

Isten szerelmére kérlek, maradjatok kapcsolatban a X. Szent Pius Papi Testvériséggel; maradjatok egyek – a legfőbb előjárótoknak alárendelve – az örök katolikus hitben. Emlékezzetek Szent Pál szavára: "De ha akármilyen, akár egy mennyei angyal más evangéliumot hirdetne nektek, mint amit mi hirdetünk: átkozott legyen! Amint már kijelentettük, most újra megismételjük: ha valaki más evangéliumot hirdetne nektek, mint amit tőlünk hallottatok, átkozott legyen!" (Gal 1,8-9)

Kedves Barátaim! Legyetek vigaszaim Jézus Krisztusban, erősek a hitben; hűségesek a szentmise áldozatához, Urunk igazi és szent papságához; az Ő győzelméért és dicsőségéért az égben és a földön, a lelkek és az én lelkem üdvösségéért.

*Jézus és Mária szívében öllek és áldlak titeket,
atyátok Jézus Krisztusban*

1987. augusztus 29-én, Szent Ágoston ünnepén

+ Marcel Lefebvre

A Szentszék tájékoztatója Msgr. Marcel Lefebvre-ről

Marcel Lefebvre érsek-püspök a X. Szent Pius Testvériség alapítója 1988. június 15-én hozta nyilvánosságra, hogy ez év június 30-án négy, általa kiválasztott személyt fog püspökké szentelni, a szükséges pápai megbízatás nélkül.

Mély fájdalommal konstatálva ezt a skizmatikus jellegű gesztust, a Szentszék kötelességének tartja, hogy a püspökök és a hívek tudomására hozza a következőket:

1. Gagnon bíboros 1987 novemberében és decemberében apostoli vizitációt végzett a X. Szent Pius Testvériségnél. A Szentatya ennek alapján 1988. április 8-án levelet intézett Ratzinger bíboroshoz, a Hittani Kongregáció prefektusához. Világosan kifejezte óhaját, tegyenek meg minden lehetőt, hogy megfeleljenek a Msgr. Marcel Lefebvre-től mutatott készség jeleinek, és találjanak olyan megoldást, amely lehetővé teszi, hogy a Testvériség rendezett helyet foglaljon el az egyházban, teljes közösségben a Szentszékkel. Ennek érdekében 1988. április 12-15-ig megbeszélés folyt a Hittani Kongregáció és a Testvériség szakértői, teológusai s egyházjogászai között. Ennek kielégítő lefolyása új, személyes találkozást tett lehetővé Ratzinger bíboros és Lefebvre között. Ennek végén

jegyzőkönyvet készítettek, amelyet mindkét fél május 5-én aláírt. Ezt a dokumentumot, amely közös megegyezésből született, és a kiengesztelődés alapjául szolgált, a Szentatya vizsgálatának és végső döntésének kellett volna alávetni.

2. Az 1988. május 5-i jegyzőkönyv tartalmazott egy tanító jellegű kijelentést és olyan jogi rendelkezések s intézkedések tervezetét, amelyek szabályozzák a Testvériség valamint a hozzátartozó személyek kanonikus helyzetét.

A szöveg első részében Msgr. Lefebvre saját és a X. Szent Pius Testvériség nevében kijelentette:

1) Hűséget ígér a katolikus egyháznak és a pápának, a püspöki testület fejének;

2) Elfogadja a II. Vatikáni Zsinat *Lumen gentium* dogmatikus konstitúciójának 25. pontjában tartalmazott, a Tanítóhivatalra vonatkozó tanítást és evvel egyetért;

3) Törekedni fog arra, hogy az apostoli Szentszékkal szemben tanulékony magatartást és jó kapcsolatot tanúsít, kerülve minden polémiát a II. Vatikáni Zsinat által tanított pontokra és az ezekből következő reformokra nézve, s amelyeket nehezen tartott összeegyeztethetőknek a Hagyománnyal;

4) Elismeri a megkívánt szándékkal és a VI. Pál valamint II. János Pál által közzétett hivatalos kiadványok rítusa szerint ünnepelt szentmise és szentségek érvényességét;

5) Megígéri, hogy tiszteletben tartja az egyház és az egyházi törvények általános fegyelmét, kifejezetten pedig azokat, amelyeket az 1983-as egyházi törvénykönyv tartalmaz; evvel nem áll ellentétben az, hogy sajátos törvények szabályozzák a Testvériség életét.

A szöveg második fejezete, a személyek kanonikus kiengesztelődésén túl, lényegében a következőket tartalmazza:

1) A X. Szent Pius Papi Testvériség pápai jogú, apostoli életű társulat lesz, megfelelő szabályzattal, a 731-746. kánonok értelmében; bizonyos kiváltságokat fog élvezni a nyilvános istentisztelet, a lelkek gondozása és az apostoli tevékenység terén, figyelembe véve a 679-683-as kánonokat;

2) Engedélyezik a Testvériségnek a Zsinat reformja előtt érvényben lévő liturgikus könyvek használatát;

3) A Szentatya megfelelő hatókörrel ellátott római bizottságot hoz létre, amelynek két tagja a Testvériséghez tartozik, hogy rendezze a Testvériség viszonyát a különböző római dikasztériumokkal és az egyházmegyéik püspökeivel, valamint megoldja az esetleges és vitatott kérdéseket;

4) Tekintetbe véve a Testvériség sajátos helyzetét, a dokumentum ajánlja a Szentatyanak, hogy nevezzen ki tagjai közül egy püspököt, aki – rendszerint – különbözzék az általános előljárótól.

3. Ennek ellenére Msrg. Lefebvre május 6-án levelet írt Ratzinger bíborosnak, és amellet foglalt állást, hogy a Testvériség egy tagjának, a szövegben előre látott szentelése – a Szentatyának a jegyzőkönyvben elismert teljhatalmának tekintetbe vétele nélkül – június 30-án legyen. Hozzáfűzte: ha a válasz negatív lenne, lelkiismeretében kényszerítve érezné magát arra, hogy mindennek ellenére végrehajtsa a szentelést. Ratzinger bíboros azonnal válaszolt neki és fölszólította, hogy fontolja meg szándékát, amely ellentétben áll az előző napon aláírt jegyzőkönyvvel.

4. Végül a két prelátus találkozott másodszer, Rómában, kedden, május 24-én. Ez alkalommal Ratzinger bíboros közölte Msrg. Lefebvre-rel, hogy a Szentatya kész – az egyházban szokásos kritériumok és eljárás szerint – kinevezni egy püspököt a Testvériség tagjai közül, és odahatni, hogy szentelés megtörténhessék 1988. augusztus 15-én, a Mária-év be zárásakor. Feltétele az volt, hogy a Testvériség alapítója a már aláírt meg egyezés alapján egy valós kérést terjesszen a pápa elé a kiengesztelődésre vonatkozóan és fogadja el döntését a püspök szentelését illetően. Lefebvre érsek a maga részéről két levelet nyújtott át, az egyiket a Szentatyához, a másikat Ratzinger bíboroshoz címezve. Ezekben ragaszkodott ahhoz, hogy a szentelés június 30-án legyen, és sürgette, mint már megelőzően is, három püspök kinevezését a Testvériség életének és tevékenységének biztosítására. Kívánta ezen felül, hogy a jövődő bizottságban a tagok többsége a Testvériségből kerüljön ki. A tárgyalások ezen pontján közösen megegyeztek, hogy szünetet iktatnak be megfontolásra.

5. A Szentatya utasítására Ratzinger bíboros május 30-án felelt Msrg. Lefebvre-nek. Levele a következő megjegyzéseket tartalmazta:

a) A római bizottság a Szentszék szerve, a Testvériség szolgálatára – tanácsadó jelleggel – jött létre, s mivel a végleges döntések a Szentatya hatáskörébe tartoznak, a többség kérdése nem merült fel, és továbbra is azokat az alapelveket kell betartani, amelyeket a május 5-i jegyzőkönyv lefektetett;

b) A püspök szentelését illetően pedig szükséges, hogy Msrg. Lefebvre lemondjon arról, hogy valakit június 30-án szenteljen, "engedélyezze Róma, vagy sem", és teljes engedelmességgel vesse alá magát a Szentatyának, akinek készségét egyébként is jól ismeri.

6. Msrg. Lefebvre június 2-án a következő levelet küldte a Szentatyának:

Ecôn, 1988. június 2.

Szentatya,

jöllehet, a Ratzinger bíborossal és munkatársaival folytatott megbeszélések és tárgyalások udvarias és szeretetteljes légkörben történtek,

meggyőztek arról, hogy nem érkezett még el a szabad és tevékeny együttműködés pillanata.

Ha minden keresztény valóban kérheti az illetékes egyházi hatóságoktól, hogy azok megőrizték keresztisége hitében, mit mondjunk a papokról, a szerzetesekről és szerzetes nőkről?

Hogy keresztiségi hitünket sértetlenül megőrizhessük, ellentétbe kellett helyezkednünk a II. Vatikáni Zsinat szellemével és az ettől sugallt reformokkal.

A téves ökumenizmus, amelyből a Zsinat minden megújulása ered, az egyházat romlásába és a katolikusokat hitüktől való elszakadásra (aposztáziára) vezeti a liturgiában, a világhoz való új viszonyában és saját magáról alkotott felfogásában.

Mivel hitünk ilyen lerombolásával elszántan szembehelyezkedünk, elhátároztuk, hogy megmaradunk az egyház hagyományos tanítása és fegyelme mellett, főleg ami a papok kiképzését és a szerzetesi életet illeti, s abszolút szükségét érezzük annak, legyen egyházi hatalom, amely osztozik gondjainkban, és segít minket a II. Vatikáni Zsinat és Assisi szelleme elleni védekezésben.

Azért kértünk több, a Hagymány hívei közül kiválasztott püspököt, valamint többséget a római bizottságban, hogy védhessük magunkat minden kompromisszummal szemben.

Mivel beadványainkat elutasítják, és nyilvánvaló, hogy a Szentszék nem ugyanazt célozza a kiengesztelődéssel, mint mi, tanácsosnak tartjuk jobb időkre vámi, amikor Róma visszatér a Hagymányhoz.

Ennélfogva mi magunk teremtjük meg a szükséges eszközöket annak a műnek a folytatására, amelyet a Gonviselés ránk bízott. Ezeket az eszközöket biztosította számunkra Ratzinger bíboros május 30-án keltezett levele, miszerint a püspökszentelés nincs a Szentszék akarata ellen, hiszen augusztus 15-re engedélyezte.

Továbbra is imádkozunk, hogy a modern és a modernizmustól megfertőzött Róma legyen újból a katolikus Róma és visszataláljon 2000 éves hagyományához. Ekkor nem lesz szükség kiengesztelődésre és az Egyház megifjodik.

Fogadja, Szentatya, mély s fiúi tiszteletemet Jézusban és Máriaiban

Msgr. Marcel Lefebvre

Nyug. tulle-i érsek-püspök

A X. Szent Pius Testvériség alapítója

Evel a levéllel kapcsolatban szükséges kiemelni, hogy Msgr. Lefebvre okfejtése teljesen alaptalan, amikor – a május 5-i jegyzőkönyvvel ellentétben – ismét polemizálni kezd s azt állítja, hogy az említett püspökszentelés nincs ellentétben a Szentszék akaratával. A megegyezésből ugyanis világosan kitűnik, hogy a szándékolt püspökszentelés csak a kiengesztelődés tényleges megtörténte és az átfogó jogi rendezés után jöhetett volna létre. Mind a jelölt kiválasztásának, mind pedig kinevezésének a Szentatya szabad döntéséből kellett volna erednie. Mindezt

figyelembe véve tűzték ki időpontul 1988. augusztus 15-ét. Mivel Msgr. Lefebvre levele kifejezetten megszakította ezt a kiengesztelődési folyamatot, világos, hogy a tőle egyoldalúan meghatározott püspökszentelés ellentétben fog állni a Szentszék akaratával.

A pápa levele Msgr. Lefebvre-nek

7. A Szentatya május 9-én a következő levelet intézte Msgr. Lefebvre-hez:

*Méltóságos
Msgr. Marcel Lefebvre
ny. tulle-i érsek-püspöknek*

Mély és nagy fájdalommal vettem tudomásul június 2-án keltezett levelét.

Az elmúlt évben, csupán az Egyház egységére vonatkozó kinyilatkoztatott igazságtól vezetve – amely súlyos parancs Péter apostol utódjának –, apostoli vizitációt rendeltem el a X. Szent Pius Testvériségnél és munkáinál. Ezt Eduard Gagnon bíboros végre is hajtotta. Ezt követően megbeszélések folytak, először a Hittani Kongregáció szakértőivel, utána pedig Ön és Ratzinger bíboros között. A tárgyalások folyamán sikerült megoldásokat kidolgozni, amelyeket Ön is elfogadott és 1988. május 5-én aláírt. Ezek értelmében továbbra is fennmaradhat és működhet az Egyházban a X. Szent Pius Testvériség – teljes egységben a pápával, az igazságban gyökerezett egység örével. Az apostoli Szentszék csupán egyet célzott ezekkel a megbeszélésekkel: előmozdítani és megőrizni ezt az egységet, engedelmeskedve az isteni kinyilatkoztatásnak, amelyet az Egyház Tanítóhivatala fejt ki és magyaráz, főként a huszonegy általános zsinaton, kezdve a niceaitól a II. Vatikániig.

Hozzám intézett leveléből az tűnik ki, hogy Ön elveti a megelőző megbeszélések minden eredményét, mivel nyíltan vallja, hogy maguk teremtik meg az intézményük fennmaradásához szükséges eszközöket. Kifejezetten is állítja, hogy hamarosan és apostoli megbízatás nélkül egy vagy több személyt püspökké fog szentelni. Mindezt nemcsak határozott ellentétben az egyházjog rendelkezéseivel, hanem a május 5-én aláírt jegyzőkönyvvel valamint az ezzel a kérdéssel kapcsolatos pontokkal is, amelyekről Ratzinger bíboros május 30-án írt Önnek levelet novemberen.

Atyai szívvel, de a körülményeknek megfelelő nyomatékkal intem Önt, Tisztelendő Testvérem, hagyjon fel tervével. Ez ugyanis, ha megvalósul, csak szakadár tettek bizonyulhat, amelyek elkerülhetetlen teológiai és kánonjogi következményei nem ismeretlenek az Ön számára. Egetően sürgetem: alázatosan térjen vissza a Krisztus helytartóját illető teljes engedelmességhez.

Nemcsak intem erre, hanem Megváltónk, Jézus Krisztus sebeire hivatkozva kérem; annak a Krisztusnak a nevében, aki szenvedése előestéjén imádkozott tanítványaiért: "Legyenek mindnyájan egy" (Jn 17,21).

Ehhez a kéréshez, ehhez a felszólításhoz csatolom a Máriához, Krisztus anyjához intézett mindennapi imámat.

Kedves Testvér, ne engedje, hogy a különösképpen is az Isten anyjának szentelt év új sebet ejtsen az ő anyai szívéen!

Vatikán, 1988. június 9-én.

II. János Pál pápa

8. Befejezésként nem fölösleges kiemelni, hogy az itt leírt fejlemények minden lépéséről tájékoztatták a Szentatyát, és ő maga határozta meg a Szentszék álláspontjának alapvető irányait. Ezenfelül, s az ő intézkedésére mind a dikasztériumok bíboros vezetőit mind pedig a X. Szent Pius Testvériség kiengesztelődésében közlelről érdekel püspökkari konferenciák elnökeit pontosan tájékoztatta a Hittani Kongregáció prefek-tusa.

Ha Msgr. Lefebvre tényleg végrehajtaná a püspökszenteléseket, amelyeket meghirdetett, s így megpecsételné a Szentszéktől való elszakadását, súlyos következményeket vonna magára. Erre vonatkozóan, s az egyházi törvényeknek megfelelően, "monitum"-ot kézbesítettek az érdekelteknek.

A Szentszék azzal, hogy közzéteszi ezt a tájékoztatót, egyszermind sürgető felhívást intéz a Testvériség tagjaihoz s a köréje csoportosult hívekhez: változtassák meg felfogásukat s maradjanak egységben Krisztus helytartójával; biztosítjuk őket, hogy életbe lépnek a szükséges intézkedések, amelyek megőrzik a Testvériség sajátos jellegét a katolikus egyházzal való teljes közösségben.

"IL EST VIVANT!" – JÉZUS ÉL!

"Feltámadott! / Feltámadott! / Ki meghalt értünk.

Az anyjával a sírnál, / Emmausból boldogan / Visszatérve az úton, / Apostolok körében, / Kiket ájtárt a Lélek / Igazságát harsogom világga.

Feltámadott! / Feltámadott! / Ki meghalt értünk."

Az Isten halálának embert is megsemmisítő üzenetével szemben a karizmatikus megújulás egyik gyümölcsének ez az örömhíre: "Il est vivant! – Jézus él!" Az Emmanuel-közösség pedig nevében egy másik reményteli üzenetet hordoz: Velünk az Isten.

A közösség 1973-ban jött létre Párizs nagyvárosi rengetegében, s jelenleg is Franciaországban van legjobban elterjedve: 3000 tagból 2500 francia. 1982. december 8-án Lustiger bíboros, Párizs érseke a közösséget mint "Hívők Egyesületét" elismerte. Azóta további tíz püspök járult hozzá, hogy egyházmegyéje területén működjének.

A maroknyi alapítócsoport radikális módon kívánta az evangéliumi életideált megvalósítani és a világban a szentségre szóló egyetemes meg-

hívás jézusi üzenetét hirdetni. A közösség így fogalmazta meg önazonosságát és célkitűzéseit: "Az Emmanuel-közösség azokat a különféle korú és társadalmi helyzetű keresztényeket gyűjti egybe, akik a katolikus egyházon belül olyan életre törekszenek, amelyik egyszerre szemlélődő és apostolkodó." A napi szentmiséből és egy órás szentségimádásból erőt merítve végzik a tagok hivatásuknak megfelelő tevékenységüket, mert a világban, de nem a világból valókként kívánnak élni. A Szentségi Jézus imádásából erednek lelkiségük további sajátosságai: tevékeny együttérés (compassio) a szegényekkel, a Mária közbenjárására végzett evangelizáció, azaz Isten irtalmának hirdetése s Isten dicsérete (elsősorban imacsoportokban).

A közösség apostolkodó tevékenysége sokrétű. Az evangélium hirdetését különféleképpen végzik: utcai evangelizációval, saját sajtótermékek révén és a hírközlő eszközök: televízió, rádió, video igénybevételével. A társadalom különböző rétegeivel szakosított csoportok foglalkoznak. A fiatalok számára hétvégi és vakációs programokat szerveznek; ezeket az alkalmakat használják fel az evangélium hirdetésére, imádságra, elmélkedésre. A "Szeretet és Igazság" alapítvány jegyesekkel és családokkal foglalkozik. Segítséget nyújt nekik, hogy a házasság szentségének kegyelmét felfedezzék és aszerint éljenek. A nemiség és a házasság keresztény értékelését, valamint a természetes családtervezés módját ismertetik. – A FIDESCO alapítvány a közösség missziós ága. A harmadik világ országaiban nyújt segítséget azoknak az egyházmegyéknél, ahol a püspök kéri. Egyéb tevékenységük még: a hitoktatás, lelki telefon-segélyszolgálat (1986-ban 37000 hívás) és lelkipásztori kisegítés végzésére terjed ki.

A közösségre van bízva a paray-le-monial-i szentélyek irányítása, gondozása is. Ebben a közép-franciaországi kisvárosban kapta Szt. Margit a Jézus szerető Szívéről szóló kinyilatkoztatást és lett a Jézus Szíve tisztelet apostola. "Ha hiszel – mondta Jézus Margitnak – megtapasztalod Szívem hatalmát." Paray-le-Monialba menni annyit jelent, mondja a közösség ismertető füzeté, mint válaszolni Isten Szívének hívására, amely minden embert a szentségre szólít Szentlelkének erejében. Erre a meghívásra elsősorban a nyári találkozókat adnak alkalmat, amelyek tulajdonképpen több ezer ember lelkigyakorlatát jelentik. A találkozók előkészítését és lebonyolítását vállalják az Emmanuel-közösség tagjai, amelyekben 1975 és 86 között mintegy százezren vettek részt. Minden nyáron négy, egyet ként öt napos program működik: a "Magnificat" névre keresztelt Keresztény Művészeti Fesztivál, a Családok Találkozója, a Nemzetközi Konferencia és a Nemzetközi Ifjúsági Fórum.

Az Emmanuel-közösséghez – alapvető célkitűzésének megfelelően – a legkülönbélebb korú és társadalmi helyzetű keresztények tartoznak. A sajátos életállapotot vállalók közül említést érdemelnek a házaspárok (1986-ban 500), a szüzességet vállaló fogadalmasok (1986-ban 60 nő és 8

férfi), valamint a papok (1986-ban 30), akik azokban az egyházmegyékben vannak inkardinálva, amelyeknek püspöke kánonilag elismerte a közösséget (1986-ban 11 egyházmegye). "Az Emmanuel-közösség kezdettől fogva egyesítette a különféle életállapotú keresztyéneket. E kezdeti kegyelemhez való hűségben a közösséget jelenleg is családok, a szüzességben megszentelt hívek és papok alkotják. A karizmák egymást kiegészítő jellege mind a személyes és közösségi megszentelődés, mind az apostoli munka számára különleges gazdagságot jelent és összhangban áll a II.Vatikáni Zsinat által hangsúlyozott, a szentségre szóló egyetemes meghívással" – hangzik a közösség önvallomása.

Ezek után kérdezhetné valaki: Ugyan mi különleges van egy ilyen közösségben? Hiszen amit mondanak, az mind benne van a Szentírásban és kétezer év óta az Egyház tanítja. Ez igaz, de csak részben. Hiba lenne ugyanis valami rendkívülit keresni a Szentlélek indítására az Egyház kebelén született lelkiségi mozgalomban. Az ilyen és hasonló közösségeknek az a céljuk, hogy az evangéliumi tanítás és az Egyházban jelenlévő karizmák hihetetlen gazdagságából külön hangsúlyt helyezzenek néhány alapvető szempontra. Magatartásuk egyes esetekben, főleg a lanyhák számára "botránykővé" válik, és így sok embert visszavezethetnek az Egyházba. Az Emmanuel-közösség a "leghatásosabb fegyvereket" veti be: szentmise, szentségimádás, közösségi ima, Jézus Szíve tisztelete és Mária közbenjárásának kérése.

Szabó Tamás

(Az "Il est vivant!" Emmanuel-dal P. Szabó Ferenc S.J. szíves fordítása.)

JÉZUS KRISZTUS GAZDAGSÁGA

Korunk lázasan keresi a meggazdagodás lehetőségét, Uram! Magam ia gyakran tapasztalom, hogy gondolataim – akaratlanul – a "hőn szeretett pénzen" járnak. Valahogyan a levegőben lóg a fogyasztás igénye, amiként autóink és gyáraink sava. Míg azonban a tönkretett természet már helyelközzel idegesít, a féktelen vásárlás ragálya a társadalmi szint és életszínvonal feltételének tűnik, s költekezünk erőnkön felül. Keresetünket kölcsöncink fedezésére fordítjuk. Talán részben érthető is, hisz a hirdetések zavartalan kényelmet és szüntelen "új óhajokat" sugallnak. Minden áru "a legjobb" és "elkerülhetetlenül szükséges"! Nemritkán ilyen hangot ütnek meg: Nem vagyok teljes értékű ember, igazi férfi vagy nő, ha nem utazgatom a bemutatott autóval, nem viselem éppen azt a ruhát vagy nem használom ugyanazon mosóport. Mi történik akkor, ha a hívek és papjaink "egyedüli" óhaja is a "pénzkereset" lesz? Már szenved néhány egyházközség, és még több család emiatt. Hova jut a közösség és az élet minősége, ha így folytatjuk? Eltörpül teljesen az ember? – Uram, szeretném hallani a véleményedet.

"Aki közületek nem mond le mindenéről, amije csak van, nem lehet a tanítványom" (Lk 14,33)!

Elgondolkodom. Mit jelentsen szavad? Osztjunk szét, ajándékozzunk el mindent? Semmit sem tarthatunk meg? Jól értelek? – Mindig csodáltam határozottságodat. Meggyőződtem, hogy tanításod tökéletesen egyezik életeddel. Annyira nincstelen voltál, hogy kijelentted: "A rókáknak van vackuk, az ég madarainak fészük, de az Emberfiának nincs hova fejét lehajtania" (Mt 8,20). Tőled azonban nem vártak eledelet éhes gyermekszájak. Bár – igaz – ott voltak tanítványaid. Különösen megzavar és elbizonytalanít az a tény, hogy nem szíttál osztályellentétet, Uram! A gazdagokat nem tartottad ellenségeidnek. Bár vádoltak, hogy a szegényekkel barátkozol. A jómódú asszonyok "vagyonukból gondoskodtak" rólad (Lk 8,3). Erős barátság fűzött a betániai testvérekhez (Lk 10,38-42; Jn 12,1-3). Lázár fölött könnyekre fakadtál, úgy, hogy "a zsidók megjegyzték: Nézzétek, mennyire szerette!" (Jn 11,36) De az előkelő tanácsnokokhoz: Nikodémushoz (Jn 19,39) és Arimatei Józsefhez (Mk 15,43) is baráti szálak fűztek. És talán még meglepőbb: a vámos Zakeus társaságát is élvezted, eljárását kiemelve megdicsérted, pedig csak vagyona felét ajánlotta fel a szegényeknek (Lk 19,8), nem mondott le tehát mindenéről. Mit követelsz tőlem tulajdonképpen, Uram? Aszkézist, amellyel elérhetem önmegvalósításomat? Lemondást, aminőt az élsportolók alkalmaznak? Vagy ájtatossági gyakorlatot, amellyel megszerzem lelkem üdvösségét? – Nem hiszem, hogy a keleten ma is divatos elkiséget ajánlanád: mondjunk le mindenről, üresítsük ki magunkat a pusztá lemondás és kiüresedés (nirvána) kedvéért! Helyesen gondolom, Uram? Szólj, mert nélküled nem juthatok tovább!

"Mi haszna van belőle az embernek, ha megszerzi akár az egész világot is, de maga elpusztul vagy súlyos sérelmet szenved" (Lk 9,25)!

Köszönöm, Uram. Úgy érzem, fény dereng előttem. Álláspontod világos: ne váljunk a szerzés ösztönének és divatjának rabjaivá! Nem az a fontos, mim van, hanem az, ami vagyok! A tulajdon, a vagyon önmagában nem erkölcstelen, mint ahogyan a nincstelenség sem erkölcsi erény. Szegénység, lemondás, önmegtagadás – szóhasználatodban – szabadságot jelent: szabadságot az Isten és az ember szolgálatára. Minden lemondásnak az alapja és mértéke – szerinted – a szeretet. "Minderről lemondani" tehát azt jelentené, hogy ahol gyűlölködnek s engem is ugyan-az csábít, igyekszem szeretetet tanúsítani; ahol embertestvéreim "nem tudnak megélni" bizonyos árucikk nélkül, hiánya ellenére is próbálok boldogulni. – Remélem, Uram, egyazon hullámhosszon vagyunk!?

"Egy szolga sem szolgálhat két úrnak... Nem szolgálhatok az Istennek és a mammonnak" (Lk 16,13)!

Pontosan ezt akartam én is mondani, csak nem tudtam megfogalmazni ilyen szépen. A gazdagság és vagyon a "mammon". Nem ülhet Isten

helyébe. Nem szolgálhat neki sem életünk, sem gondolkodásunk. Különb-
ben istentelenekké és szeretetlenekké válnánk. Anyagi javaink nem
maradhatnak a nyers élvezetek és a szívtelen hatalmaskodás eszközei.
Egyszerűbben: mind a gazdagság, mind a szegénység állapotában őriz-
nem kell istengyermeki és emberi méltóságomat. Vagyonthalmozással ne
váljak felelőssé mások nincstelenségéért! Bár erre – őszintén megvallom
– igen nagy kísértést érzek, Uram. Segítséged nélkül nem hiszem, hogy a
helyes egyensúlyt megtarthatom manapság. – Mire ügyeljek hát? Mire
intsem testvéreimet?

"Azt mondom nektek: Ne aggódjatok életetek miatt, hogy mit esztek
vagy mit isztok, sem testetek miatt, hogy mibe öltöztök... Elsősorban Isten
országát és annak igazságát keressétek, s ezeket mind megkapjátok" Mt
6,25-33)!

Nagyon igazad van, Uram! Bőrömon tapasztaltam. Szeretnélek Téged
első helyre helyezni életemben. Melléd a szellemieket, a lelkieket: az emb-
ert, a testvérek javát. Törekedni fogok inkább az igazság, mint a pénz
birtoklására. Segíts, hogy igazságos lehessen az anyagiak használatában.
Közeledhessem az ókeresztények szellemi színvonalához: "A hívek mind
összetartottak és közös volt mindenük. Birtokaikat és javaikat eladták s az
árát szétosztották azok közt, akik szükségét szenvedtek... Dicsőítették Is-
tent, és az egész nép szerette őket" (ApCsel 2,44k.47). Bármeddig is
jussak ezen az úton, Uram, vezessen szereteted ereje. Hisz a böjt, az ala-
mizsnálkodás, a testvérek támogatása... nem más, mint a szabadság gya-
korlása. Erre viszont csak Jézus Krisztus gazdagsága képesít. Jól odafigy-
yelek tehát, amikor a szentmisében mondjuk: "Óáltala, Óvele és
Obenne!"

Adalbertus

SZENT ISTVÁN KIRÁLY EMLÉKEI AUSZTRIÁBAN – II.

Tanulmányunk első részében (l. 78. Szolgálat) a kismartoni egyház-
megye területén (Burgenland) végzett gyűjtő munkánkról számoltunk be.
A második rész Ausztria egyéb területeire vezet el bennünket, anélkül,
hogy teljességre törekednénk.

Németóvár (Deutsch-Altenburg)

A község északkeleti határában, a dévényi kapu szomszédságában
fekvő emelkedés ormán, közel ezer éve áll Alsó-Ausztriának a Mária
tiszteletére emelt egyik legszebb temploma. A történeti hagyomány és a
legenda egyaránt első királyunk alapításának tartja, és a magyarországi
Műemlékek Orsz. Bizottsága is mindenkor mint magyar vonatkozású em-
léket könyvelte el. A templomot az oklevelek már 1020 előtt említik; épí-
tésének befejezését pedig a plébánia története 1028-ra teszi. A mostani

háromhajós román pillér-bazilika épületet a XIII. század elején, szabályos kváderkövekből emelték. A csúcsíves tornyot pedig a XIV. században. A szentélyt ugyanennek a századnak két utolsó évtizedében, a bécsi Szent István székesegyház építómesterének, a klosterneuburgi Knab Mihálynak a tervei szerint készítették. – Az 1896-1906 között végzett általános megújítás sok újgótikus díszítőelemmel gazdagította az épületet.

A templomnak Szent István Mária képet ajándékozott, amelyről az 1700-as években a következő feljegyzés készült: Teutsch-Altenburg, ein uraltes, gross, wundertätiges Gnadenbildnis, welches vor 700 Jahren von dem heiligen Stephan, ersten christlichen König in Hungarn, in dasigen von ihm erbauten Kirche zur Verehrung aufgestellt worden (Németóvár; ősrégi, nagy, csodatevő kegykép, amelyet 700 évvel ezelőtt Szent István, az első keresztény magyar király tisztelet céljából állított fel a tőle épített templomban). Ezt a jelentést Kollonich Zsigmond volt váci püspök, első bécsi érsek 1735. szept. 17-én kapta B. Gudenus dómkanonoktól, aki a németóvári templomban végzett hivatalos látogatást. Az érseki biztos szerint a templomban tisztelt Mária képet a hívek nagy sokasága kereste föl.

A kegyképet az egyik háborús veszélyben a lajtahídi bencések kolostorában rejtették el, de ennek feloszlátásakor, II. József idejében, nyoma veszett. A mai kegyképet az eredetinek 1586-ban készült másolata alapján festették. A trónon ülő Szűz – fején a szentistváni koronával, kezében a jogarral – felénk nyújtja az ölében álló Kisdedet.

A baloldali mellékhajó oltárképét a mélyen vallásos országbíró, gr. Koháry István 1726-ban ajándékozta. A festmény Szent Istvánt ábrázolja, amint koronázó palástban, térdenállva a németóvári templom modelljét felajánlja Máriának. Jobbra fia, Imre herceg áll a magyar címerrel, bíborpárnán pedig a magyar szentkorona.

A második török hadjárat után főleg a pozsonyi magyarok buzgósága élesztette föl a régi hagyományt. Ők aug. 20-án, a nyugatmagyarországi horvátok pedig aug. 15-én keresték fel a zarándokhelyet. Hozzájuk csatlakozik a bécsi magyar egyházközség is. – 1956-ban sor került az I. világháborúban elpusztult színes üvegablakok pótlására. A műemlékvédő bizottság Deéd Ferenc magyar származású festőt kérte fel erre a munkára. A román és gót ablakok változatos sorában az északi oldal középső festménye vonja magára figyelmünket: Szent István országfelajánlásának jelenete. 1957-ben készült el, és a bécsi magyar katolikusok ajándéka.

Néhány osztrák kolostori emlék

Szent István külföldi összeköttetéseiben nem szorítkozott csupán a vele rokonságban álló bajor hercegség területére. Személyes útjai során eljutott Salzburgba is, ahol – feleségével együtt – felvették a megújult szellemű Szent Péter bencés apátság rendi imaközösségébe. Az apátság könyvtárában őrzött kéziratos könyv 1004-ben kezdett újabb részének

első oldalán, a német-római császárok és a bajor hercegek neve után a következő bejegyzés áll: Stephanus rex Ungarorum, Kysela regina eiusdem uxor (István a magyarok királya; Gizella királyné, a felesége).

Osztrák kolostor őrizte meg Szent István életrajzának két legrégebb kéziratát: a Nagylegendát 1077-ből, és a Kislegendát, amely 1109 után keletkezett. A stájerországi Admont apátság évszázadokig birtokolta István királyunk II. Törvénykönyvének legkorábbi átiratát. A Szent Király legrégebb festett ábrázolása pedig a Bécsi Képes Krónikában található, amely 1360 körül készült. Szent István vértanú koronát nyújt a leendő király édesanyjának, aki ölében tartja gloriólás gyermekét. A mű illusztrátora még 3 egyes képet festett Szent Istvánról, valamint 8 jelenetet életéből.

Emlékek Szent István királyról Bécsben

Szent István életében egybeolvadnak uralkodói képességei és keresztény erényei. Megtapasztalta ezt II. Konrád német-római császár, amikor erős sereggel tört hazánkra, hogy hűbéri hódolatra kényszerítse a magyarokat. A császár szégyenletes kudarcot vallott és az üldözött magyar csapatok Bécs várába hatoltak: a mai Szent Ruppert templom környékén ejtették foglyul az utolsó ellenállókat. A Bécsset is legyőző Szent Király emléke ugyan Budán látható, a Halászbástya déli udvarán. A Strobl Alajostól emelt lovasszobor márványtalapzatának egyik oldalán a dombormű a Bécs meghódolását fogadó Szent Királyt ábrázolja. De az osztrák történészek véleménye szerint nem maradt teljesen nyom nélkül Szent István bécsi uralma (1031-1038). Az egykori római vártól délkeletre eső területen szálláshelyet teremtett a magyar kereskedőknek, amely később a "magyar előváros" nevet kapta. A várfalakon kívül, a mai dóm helyén fatemplomot építtetett védőszentje, Szent István vértanú tiszteletére és a letelepült vagy átutazó magyar kereskedők lelkipásztori gondozására. Feltehető, hogy a befolyása alá eső egyéb területeken is szervezett plébániákat és emeltetett templomokat, de ezek azonosítása, pontos adatok hiányában, ezideig még nem lehetséges.

Az első vértanúról elnevezett bécsi Szent István domban őrzik – árpádházi Szent Erzsébet és Szent László király ereklyéin kívül – Szent István királynak külföldre került legbecsesebb ereklyéjét. A művészi kivitelű ereklyetartóba foglalt karcsont-ereklye ajándékozási évét nem ismerjük. Lehet, hogy Nagy Lajos adományozta, de valószínűbb, hogy Albert magyar király özvegye, Erzsébet, Zsigmond császár és király leánya hozta ide magával kalandos úton. V. (Posthumus) László meghagyta az ereklyét a bécsi káptalan birtokában.

Az ereklyetartót többször cserélték a háborús ezüst-beszolgáltatások miatt. A dóm kincseiről először készített nyomtatott és illusztrált leltár, 1502-ben, toronyszerű monstranciában mutatja az ereklyét. 1847-ben Dr. Salzbacher dómkanonok, kincstárőr – a többi ereklyével együtt – a vizitá-

ciós apácák bécsi kolostorába vitette Szent István karcsontját, hogy gondoskodjanak méltó foglalatról. Françoise Berchet, francia származású novíciusmesternő piros bársonypárnára erősítette az ereklyét és gyöngyökből összeállított koronával, karddal és jogarral díszítve ovális kristályüvegbe illesztette. Maga a tartó diófából készült szekrény formájú volt.

A csontereklye mai tartója az 1890-es évek elejéről származik, amelyet Dr. Hermann Zschokke, az ereklyekápolna őre s későbbi segédpüspök kérésére Julius Hermann tervezett s Franz Pawlas ötvösművész kivitelezett. Az aranyozott bronzból készült szekrény tetején a magyar szent koronának stilizált mása látható. A kb. 25 kilós reliquiárium befelé ívelt lábakon nyugszik, hullámos cirádák és kagylómotívumok díszítik, amelyek közepében kisebb-nagyobb színes üveggolyók vannak; a lesímított szegélyeken pedig virágfüzerek. Magán a csontereklyén megőrizték az 1848-ból származó díszeket, a felírással együtt: De brachio S. Stephani Hungariae Regis (Szent Istvánnak, Magyarország királyának karjából).

Az ereklyék emeleti kápolnája alatti, Szent Kereszt kápolnában őrizték az ismeretlen osztrák festőtől származó olajfestményt Szent Királyunkról. A dóm északi mellékhajójában áll az ún. bécsújhelyi (Wiener Neustadt-i) szárnyas oltár, amely III. Frigyes császár ajándékeként készült a karintiai Viktring cisztercita kolostorának. A 370x137 cm nagy, kétszeresen behajtható szárnyakon 72 szent képét láthatjuk. A baloldali tábla külső felületén a három magyar szent: István és László királyok, valamint Imre herceg, díszes ruhákban.

Bécs másik jelentős egyházi épülete a múlt században emelt Fogadalmi templom. A francia gótika szerint kidolgozott homlokzat egész szélességében vonuló keskeny oszlopcsarnok baldachinjai alatt a Duna-monarchia 45 milliós népközösség védőszentjei. A 9. helyen áll Szent István királynak, a 16-on Szent Lászlónak, Erdély védőszentjének szobra; a szentély külső falán épített bejáró baloldalán pedig Boldog Gizelláé. – Az utolsó világháború csaknem teljesen megsemmisítette a valamikor díszes 78 üvegtáblát. A jobb oldali torony alatt volt látható a Monarchia népeinek megtérését ábrázoló kép: a nagy alsó mezőben szerepelt Vajk, a későbbi Szent István király megkeresztelése. A legdíszesebb festményt Haynald Lajos kalocsai érsek állíttatta. Az ablak közepén, trónja előtt állt – bizánci szabású ruhában – Szent István, amint a jobbról térdelő Asztrik érsek kezéből átveszi a Rómából hozott királyi koronát. Az üvegfestmény felső részén nemzeti szentjeink: Szent Adalbert és Gellért, Szent Imre és László, valamint Boldog Gizella és Szent Erzsébet. – A templom főoltára köré épült ún. kápolna-koszorú falfestményei között figyelmet érdemel a Mariabrunn kegyhelyre utaló kép.

Boldog Gizella bécsi tartózkodásával függ össze, aki férje halála után, útban Passau felé, Mariabrunnban (ma Bécs XIV. ker.) pihent meg. Séta közben kísérői az egyik forrás mélyén Mária szobrot fedeztek fel.

Kiemelték, a királyné kápolnát emeltetett föléje. A szobor később átkerült az ágostonrendiek templomába, amelyet III. Ferdinánd császár és magyar király építtetett újjá. A főoltárt díszítő 140 cm magas szobor szakszerű helyreállítása 1975-ben történt. A templomtéren áll a történelmi jelentőségű kút, a kegyszobor kicsinyített másával, s a következő felírással (németül): Ebben a kútban találta meg 1042-ben Gizella királyné Miasszonyunk szobrát, amelyet most a főoltáron tisztelnek; 1490-ben Maximilian, Ausztria nagyhercege.

A bécsi Történelmi Múzeum 1985-ben rendezett kiállításán volt látható Szent Erzsébet alamizsnaosztó, 1730-ból való képe. Eredetileg a Bécs-Dornbach városrész templomának szószékét díszítette. Ugyanonnét származott Szent Istvánnak, 1780-ból keltezett 90x50 cm-es későbarokk ábrázolása.

A Pázmány Péter alapítására visszamenő Pazmaneum papnevelő-intézetben szemlélhetjük Szent István király és a magyar szentek együttes tiszteletének újkori kifejezését. A hatalmas oltárképet Antalffy Erzsébet festette, két munkatársával: Széchenyi Emíliaval és Széchenyi Jenővel. A kisebb, de dekoratív felső rész ábrázolja szentjeinket, amint a trónuson ülő és Gyermekeit tartó Magyarok Nagyasszonya körül térdelnek.

A Steindlgasse 6. számú barokk épület (Bécs I. kerület) lépcsőházában nagyméretű olajfestmény ábrázolja Szent Királyunkat. A háttérben reneszánsz palota látszik. Ismeretlen festő műve a 18. századból. Annak emlékeit őrzi, hogy Albert magyar király (1437-1439) özvegye, Erzsébet utószülött fia, V. László királyá koronázását akarta biztosítani, s ezért udvarhölgyével, Kottaner Jánosnéval ellopatta a szent koronát. A vánkossa rejtett kincessel 1440. febr. 21-én, a befagyott Dunán, életveszélyes kalandok után érkezett Komáromba, majd – a már megkoronázott csecsemővel – Bécsbe. Itt ajándékozta udvarhölgyének a fenti házat.

A Szent Király bécsi emlékei közé kell sorolnunk azokat a műkinceseket is, amelyek – a hagyomány szerint – valamikor tulajdonát képezték. Az udvari kincstár egyházi részlegének kiállítási anyagához tartozik Szent István erszénye és házisapkája. Ugyanis mindkét tárgy egykor a kapucinus atyák temploma alatti kriptával kapcsolatos kincstár tulajdona volt. A Szent István erszényének tartott tárgy XI-XII. századbéli bolgár munka, amely a bizánci hímzőművészet hatását viseli. A sötétpiros selyemből készült sapka pedig a XI. századból, illetve tartója a XIV-ből származik. – Az udvari kincstár világi részlegében látható a Szent István lovagrend díszruhája. Ezt a lovagrendet 1764-ben alapította Mária Terézia. – A bécsi Művészettörténelmi Múzeumban pedig Szent István ezüst pénzeiből találunk néhányat. Sógóranak, II. Henrik császárnak régensburgi pénzei szolgáltak mintául. Az egyik érme előlapján egyszerű kereszt van, körülötte a felírás: Stephanus Rex (István király); a hátlapon pedig: Civitas regia (Királyi város).

A legjelentősebb ausztriai búcsújáráshely, Máriazell számos magyar emlékekkel büszkélkedhet. Az 1157-ben, a bencésektől épített zarándokkápolnát Nagy Lajos királyunk bővítette nagyméretű gótikus templommá. A barokk átalakítás során hozzáépített magyar kápolnákat főúri családaink adományozták. Szent László és Szent Imre kápolnája mellett nem hiányozhatott Szent Istváné, amelyet, 1662-ben, gr. Nádasdy Ferenc országbíró és neje, Esterházy Julianna építtettek. A Szent Imre kápolna otlárképe felett is láthatjuk Szent István márványszobrát. – A kincstárban helyezték el azt a díszes, Szent István képét viselő miseruhát, amelyet 1858-ban ajándékozott a bazilikának Erzsébet királyné.

Az innsbrucki Hofkirchében (1563) van I. Miksa császár síremléke, amelyet 28 ősenek és rokonának nagyméretű szobra övez. A templomból nyíló, ún. ezüst-kápolna orgonakarzatának mellvédjén 23 kisebb szobor áll; a második ábrázolja Szent Istvánt, pompás brokát ruhában. 1508 és 1528 között öntötték, Jörg Kölberer és Stefan Godl tervei szerint. – A nemzetközi papnevelő intézet, Canisianum újbarokk kápolnájában látható Szent István király, amint országát felajánlja a Gyermekeit tartó Magyarok Nagyasszonyának. Az üvegfestményt Dr. Várkonyi Fidél cisztercita teológiai tanár adományaként 1911-ben helyezték el a kápolnában.

Cser-Palkovits István

LEVELESLÁDÁNKBÓL

Reklamálás – hibaigazítás

Kissé szomorúan küszködöm gondolataimmal. Végre mégis arra az elhatározásra jutottam, hogy főtisztelendő atyához fordulok problémámmal. Évek óta rendszeresen kapom a Szolgálat sokat nyújtó számaait. Volt, amikor kicsit késett, de mégis csak megkaptam. De ez évben még semmi sem jött. (A levelet április 24-én keltezte olvasónk. – Szerk.) Ugyanez a helyzet egyik ismerősömnél és plébános atyánknál is. Az ő tanácsára írok: mi történt, miért nem érkezett hozzánk a Szolgálat?

Húsvét után számos levelet kaptunk hasonló tartalommal. Részben jól esett az aggódó sürgetés, a lap hiánya. Másrészt elnézést kérünk a késésért. Számítógépes szedésre tértünk át. Meg kellett fizetnünk a "tandíjat". 78. számunk már a szokásos időben jelent meg, de a 93. oldalon becsúszott egy vaskos hiba. Az első bekezdés megismétli a 83. oldal utolsó sorait. Ehelyett a "Kövek az oltáron" című elmélkedés vége a 93. oldalon helyesen a következő:

"A rózsza új élet kezdetét jelzi – mondotta az egyik. Ezután sok rózsát akarunk mi is ajándékozni: mosolyt, egy-egy jó szót, kis gesztusokat. Rózsák nélkül nem élhetünk."

A bűnbánati szertartás után a fiatalok a négyszáz kövecskét egy lemezre ragasztották föl: egy templom körvonalait rajzolták ki. Ismét a megtérés örömét mutatták: A kövekkel nemcsak árthatunk a másiknak; építhetünk velük!

Nagycsütörtök estéjén a kövekből kirajzolt kép az oltár mellett állt, mint az egyházközség tükre: "Isten különböző színű kövekből, kicsikből és nagyokból épít magának élő házat; eggyé forrasztja és élő forrássá teszi őket."

Itt ünnepelték, s nemcsak elszenvedték a kiengesztelődést!

Hans Albert Höntges

(Forrás: Christ in der Gegenwart 1988/23)

Néhány visszhang a Szolgálat 77. számára: A nők az Egyházban

– Nagyon-nagyon megköszönöm a számomra küldött "Szolgálat"-okat, különösen a hűsvétit, amelyben igen hasznos és régen várt írásokat olvashattam a nők egyházban betöltött szerepéről. Bizonyára sokan örömmel olvasták. Ezért hadd köszönjem meg kedves mindnyájuk közreműködését. (Vidéki nő olvasónk)

– Április 27-én érkezett meg az idei első Szolgálat a könyv-melléklettel együtt. Nagyon boldog voltam, mert attól féltém, hogy a postán veszett el. Először a Szolgálatot kezdtem el olvasni, mert a vatikáni rádió már előzőleg nagy elismeréssel méltatta. Mindazt, amire felhívta a figyelmet, soronkívül elolvastam, de persze a többit sem hagytam el. (Vidéki nő olvasónk)

– A nők maradjanak meg... csendes részvételükkel a liturgikus cselekmények folyamán, de ne vegyenek részt a liturgiában. Így kívánja ezt a szertartások komolysága... Tény azonban, hogy a nőkben sok fogékonyság van a lelki dolgokhoz. Nézzük a templomok közönségét, a szentáldozásban résztvevők számát: nagy részük mindig és mindenhol nő... Nagy Szent Teréz, Szienai Szent Katalin és más női szentek hatása nagy lett az Egyházban, anélkül, hogy kiléptek volna a csendességéből.

Az asszony nagy munkaterülete az Egyházban: a keresztény tanítás megvalósítása életében, családjában, a családi liturgia megteremtése... Jó volna, ha az asszony már gyermeke megszületése előtt gondolna arra, hogy a gyermekét Istennek ajánlja, eszerint élne maga is... A megszületett gyermekkel való foglalkozás legyen telített szeretettel. Már a legkisebbeket úgy nevelje, hogy azok állandóan érezzék Isten jelenlétét... Életük folyamán mindig érezzék a gyermekek a családban a szeretet megnyilvánulásait. Ez lenne a családi élet liturgiája, amelynek "papnője" legyen az édesanya. Ezért nagyon kívánatos volna, hogy jól felkészítsék az anyákat leendő fontos feladataikra. Ez legjobban kis létszámú, egyszerű, olcsó lelki gyakorlatos házakban történhetne, ahol 10-20 fős csoportokban, kizárólag csak hétéveseken vehetnének részt a tanításban. Sok ilyen kis házra volna szükségünk, a legegyszerűbb berendezéssel, valamint étkezéssel. A ház templomközelben legyen.

Ha a családi körülményei megengedik, vegyen részt a nő az egyházközség életében, de ne csak mint takarítónő, oltárdíszítő stb., hanem legfőképpen az emberek iránti szeretet gyakorlásában. (Budapesti nő olvasónk)

– Nagyon tartalmas a nőkről szóló szám. Főként Dr. Boór Márta orvosnő tanulmánya volt számomra vigasztaló: megrázó, szép példákat hoz orvosi praxisából. Jól szemlélteti, milyen nehéz problémákkal találkozhatunk a nők életében. Örültem annak, hogy egy munkásnőt is megszólaltattak. Nagyszerű a Puskely Mária cikke is! Érdekesen fejti ki a lelkivezető tulajdonságait valamint a nők tevékenységét ezen a téren. (Női olvasónk az NSzK-ból)

– A nők helyzetéről az Egyházban c. számnak nagyon örültem. Én soha nem éreztem, hogy hátrányban vagyok. A nő szerepe csodálatos, csak fel kell ismerni méltóságunkat és a jó Isten terveit velünk. Milyen bátrak a nők Jézus keresztútján! Veronikára gondolok és a síró asszonyokra. Nem szégyelltek színt vallani a kereszt alatt sem. Ők részesülnek az első találkozás örömeiben Jézus feltámadása után. Velük üzennek az angyalok és az édes Jézus is a tanítványoknak, hogy menjenek Galileába és ott látni fogják őt. Úgy gondolom, hogy a drága Szűzanyát szentelte volna először pappá az Úr, ha terve lett volna a nők pappá szentelése. Viszont legtöbbször nőknek nyilatkoztatta ki magát a 2. évezred folyamán. Gondolok itt pl. Szt. Brigittára, Mechtildre, Gertrudra, Avilai Szt. Terézre, Szienai Szt.

Katalinra és a jelen század kiválasztottjaira. ... És a szent édesanyák neveltek szent papokat, apácákat és nagy embereket... Bár én is érzem a sekrestyében, hogy senkinek néz a plébános úr, mégis ezt felajánlva a lelke üdvéért, vagy az ő apostoli fáradásaiért, bízom, hogy világokat mozgathatók meg. Hiszen a megaláztatott az Isten felemeli. Valahol...valaki új kegyelmet kap. Ezért vagyok megelégedett, és áldom az Urat minden időben. (Szerzetes nővér, vidékről)

- A Szolgálat 77-es száma kitűnő! Puskely Mária cikke kívánczok első helyre, amennyiben egy régóta ápolat gondolatomat fejt ki. A paphiány miatt a lelkipozíció munkáját meg lehet osztani, hiszen az ortodoxiában is a szüzek - nem papok - végzik, bizonyára ma is szép eredménnyel. Sőt: a munkát nemcsak lehet, de meg kell osztani, ha azt akarjuk, hogy a nagy paphiány ellenére is fellendüljön a gyakori gyónás: nemcsak a papok végznek majd lelkipozíciókat.

A Dr. Solti cikk is igen hívós, érdekes, jól próbál rendet vágni a sokféle vélekedés sűrűjében. A többi írás is igen jó. Nagyszerű a nők pappászintézésével kapcsolatos magas szintű dialógus közlése. Roppant tanulságos a téma remek kifejtése és annak bemutatása miatt. Így meg végbe egy magas hívójú dialógus. Követendő, nagyszerű példa! (Vidéki pap olvasónk)

- Pár sorommal hálás köszönetet szeretnék mondani a Szolgálat legújabb számának és mellékletének megküldéséért. Köszönetemen kívül örömet is ki akarom fejezni, hogy egy valóban nagyon aktuális kérdést tárgyal. Az "idők jelei" közül az egyik legfontosabb: a nők szerepe az evangélizálásban. Az egyes cikkek nagy szakértelemmel és meggyőző erővel világítják meg a témákat. Bárcsak hazánkban is tartanának a tanulmányok alapján lelkipozícióvizsgálatot azok a paptestvérek is, akiknek ugyan teológiát végzett nők felajánlják odaadó szolgálataikat, de mintha nem is hallották volna, miről is van szó. Továbbra is egyedül erőlködnek nagyon is kifogásolható katekétikai módszerekkel, ahelyett, hogy igénybe vennék a nők pszichológiailag sokkal alkalmasabb valláspedagógiai közreműködését. (Budapesti paptestvér)

Kezdeményezések egyházközösségeinkben

- Sikeresen elvégeztem a Pázmány Péter Hittudományi Akadémia Levelező Tagozatát, valamint megszereztem a hitoktatási képesítést. Mivel egyházközösségeinkben kiegészítő munkát végzek, igen nagy szükségem lenne továbbfejlődésemhez az önök által kiadott művekre. Kiegészítő munkáimat térítésmentesen, egyházam iránti hűségéből végzem. (Vidéki városból)

- Bemutatkozásképpen talán elég annyi, hogy Budapesttől nem messze lakó házaspár vagyunk. Római katolikusok, kapcsolatban egy pesti karizmatikus csoporttal. Jelenlegi nagy gondunk az, hogy plébánosunkat elhelyezték. Igaz, nem teljesen maradtunk pap nélkül, de ritkábban van mise, mert mostani lelkipásztorunknak két plébániája van. Így ránk kevesebb ideje jut. Nem keseredtünk el, de tudjuk, hogy nekünk most aktívabban részt kell venni a munkában. Működik egyházközösségeinkben egy fiatalokból (16-20 évesek) álló csoport (mi 40 évesek vagyunk). Azelőtt plébánosunk minden héten részt vett összejövetelünkön. Az új atya csak két hetenként tud közénk jönni. A másik 2 hétvégének a szervezése ránk hárul.

Ugyanebből a közösségből a következő levél is érkezett - s minden jel szerint az előbbi levélről függetlenül:

- Mivel a mai egyháznak egyik problémája a paphiány, s nagy közösségeinkben most már csak egy pap van, egyik kedves ismerősöm jelentkezett a Budapesti Hittudományi Főiskolára, hogy a megfelelő képesítés megszerzése után segíthessen az egyházközösségi munkákban: hitoktatásban és a kisközösségek hitbéli nevelésében. Szeretném megérteni jóakarataikat kérni: kiadványaikkal támogassák az illető tanulmányait.

A FATIMAI KÖZLÖNY JUBILEUMI ÉVE

A Marto Ferenc és Jácinta, fatimai látnokok boldoggáavatási perét szorgalmazó és ismertető Közlöny most töltötte be 25. évét. Ez alkalommal a következő levelet intézte szerkesztőjéhez, Kondor Lajos S.V.D. atyához a fatimai püspök:

Tisztelettel gondolok a nagyméltóságú püspök úrra, Joao Pereira Venanciora, aki ezt alapította és célját kijelölte. Köszönetemet fejezem ki Kondor Lajos S.V.D. atyának is, aki 25 éven keresztül, nagy odaadással, rendeltetéséhez híven, elkészítéséről és terjesztéséről gondoskodott. A Közlöny azon fáradozott és tovább is ezt teszi, hogy 85.000 példányával, hét nyelven, ne csak a Szűzanya üzenetét ismertesse, hanem azt az üzenetet is, amelyet a látnokok hősies élete sugároz, az egész világ püspökei, Portugália papjai, az Ima- és Áldozati Liga minden tagja számára a látnokok, Ferenc és Jácinta boldoggáavatása érdekében, minden égtáj felé.

Igen! Ferenc és Jácinta példája, akik a Szent Szűz kívánságait hősies módon megvalósították, felszólítás és serkentés!

A Közlöny tovább viszi azt a gazdag tanítást, amely a világnak ettől az oltártól, Fatimából kiárad. Hallatja a pápák, a bíborosok és a püspökök hangját Fatimából, akik az öt világrészlől a szentélyt meglátogatják.

Beszámol a legfontosabb eseményekről is, amelyek a jelenési hely életével kapcsolatosak, és végül hivatalos hangja mindannak, ami a boldoggáavatási perekkel történik.

Egyedül Isten tudja, hogy 25 éven keresztül a kegyelem milyen sok jó magja hullott ezen az úton az emberek szívébe!

Mindezért köszönetet mondok az Úrnak, és mindnyájuknak a fatimai Szűzanya áldását küldöm ebben a Mária-évben.

+ Alberto
fatimai-leirai püspök

LEVELEK A MISSZIÓKBÓL

Csak három hónapja vagyok itt Yangoruban. Hirtelen jött, "mentő" féle kinevezés illetve áthelyezés volt, hogy a viharban valami irány alakuljon ki. – Yangoru kerületi központ és a múlt év októberében minden adminisztráció megszűnt. Kormányalkalmazottak, kórházi személyzet, rendőrség mind kivonult. Igazán minden hivatal szünetelt, s a páter is átment a szomszéd állomásra, miután a betörők és a gengszterek lehetetlenné tették a helyzetét. Csak a két bennszülött nővér maradt itt egy "nyugdíjba vonult" öreg páterrel. A nagy zűrzavarban a plébánia épülete is leégett, mindazzal együtt, ami benne volt. Egy kis házikó maradt, ahol most lakom, az állomások legsarkában, a templomtól (1968-ban épült) vagy 150 méterre. Öt méterre a háztól van egy szép kávéültetvény, így amikor virágzik, mintha csak liliomot tartana az ember a házában. Nem túlságosan erős, így nem kábító, és itt van éjjel-nappal. Lassan a nép is lehült egy kicsit és megkezdte a munkát. Lévéen Mária-év, no, meg itt vagyunk a három pünkösdista szekta kellős közepén, akik igen sokat kiabálnak a Szűz Mária ellen, elkezdünk egy Mária szemináriumot. Gondoltam, Máriával vissza az Úrhoz. Ahogy látszik, jó kezdet lett belőle.

Bár a résztvevők kétharmada fiatal lány és asszony volt, a 10 hétvégi előadás és imádság közben volt idő átgondolni, mit is akarunk mint katolikusok, és hogyan is mehetünk előre a zűrzavarban. Jó apostolok lettek, mert bevitték a gondolatot a falukba is, és komoly "diskusszió" után tervet is csináltak, hogyan javítsák a helyzetet. Három héttel ezelőtt a kormány is visszatért, fél erővel ugyan. Pénteken ide értek, vasárnap éjjel a banditák megkezdték munkájukat. Engem is meglátogattak, amikor a templomban voltam, bejöttek a házba, elvitték a miseboromat és a lepedőimet. Pénzt nem találtak, ahelyett elvitték a dokumentos tárcát, de amikor látták, hogy valóban nincsen benne pénz, leették az egyetlen üzlet bejárata elé. Reggel a nép megtalálta és visszahozta, látván a fényképet, tudták, kihez tartozik. Nem mérgesített fel egyáltalán, igazán számítottam rá. Éjjel két óra körül vissza is jöttek, hogy még több bor kellene nekik. De mondtam, hogy nincs több, és ha be akarnak jönni, az ablaküveg nyitva van. Szépen elmentek. Másnap reggel a nép meghallotta, és mindjárt nyomozták, s kiadták őket a rendőröknek. Persze bizonyíték nincsen, szabad mindegyik. De félnek kijönni a faluból, mert a nép várja, hogy bennszülött módon intézzék el a dolgot, – egy jó elhupázással.

Húsvét elég szép volt. De meglepett, hogy mennyire a pünkösdisták szekta befolyása alatt van az egész nép. Ez is új meglátás számomra. Itt a plébánia területén van a Cargo Kultusz központja is, de éppen mostan börtönben van a prófétájuk. Feláldozott egy pár fiatal lányt, hogy jöjjön a cargo, ígérve, hogy feltámadnak. De sem feltámadás, sem cargo, a szülők jóvátételt követeltek, de nem volt pénz, így bíróság lett belőle. Egy jó harmada a plébániának benne volt, és úgy ahogy, benne is van a cargo mozgalomban, de az elhalt őseik sem reagálnak és nem küldenek semmit. Imádkozni kell sokat, hogy a kegyelem, amit az Úr Jézus felajánl nekik, elfogadott legyen.

S. Toth
Yangoru
P.O. Box 107
WEWAK, ESP
Papua New Guinea

+

Ami engem illet, hál'Istennek meg vagyok jól. Az iskolaévet 1988. március 26-án fejeztük be, nagy pompával és diplomakiosztással. Be kell vallanom, hogy a főlőpszigetiek értenek az ünnepségszervezéshez: díszes felvonulás, egyenruhák, zene stb. Az iskolaév befejeztével rögtön másnap elhajóztam Surigao del Norte disztriktus egyik szigetére, melyet Siargaonak neveznek. E sziget az ország délkeleti részén fekszik, a Csendes-óceán partján.

Nagysága kb. 25 km széles és 50 km hosszú. Eredetét illetően korall sziget, nagyon kevés termőfölddel, annál több banánfával és kókuszdiópálmával. A sziget lakosai nagyon szegények. Ahogy említettem, termőföld majdnem nincs egyáltalán, és ami még rosszabb: mivel a sziget az első nagyobb földrész az ország délkeleti részén a Csendes-óceán felől (húztam is a cukrát a plébánosnak, hogy jó idő esetén egész a Hawaii Szigetekig elláthat), így minden tájfűn először Siargaon söpör végig. Minden évben legalább egy tájfűn pusztít arrafelé.

A szigeten 6 plébánia van, mind a hat SVD kezekben (az Isteni Ige Társaságának tagjai a plébánosok). Őt közülük idevalósi, míg a hatodik lengyel nemzetiségű. Én pont a lengyelt látogattam meg, ugyanis vala-mikor együtt tanultunk Lengyelországban, a rendi főiskolákon. Őt év után először találkoztunk, meghozta ily távol a mi öreg Európánktól.

A nagyheti és húsvéti szertartások alatt jómagam a főállomáson voltam, míg a plébános a mellékállomásokat látogatta (7 ilyen kápolnája van). Az ok a nyelvtudásban rejlik. Mivel én csak angolul tudok, ezért én voltam a "városban" (2.000 lakos), ahol az emberek nagy része beszéli az angolt, míg a sziget belsejében nem nagyon, ott csak a helyi nyelvet lehet használni.

A szertartások legfontosabb része a nagypénteki keresztút volt. Azon részt vett a falu apraja-nagya, katolikus és nem katolikus (elég erős a szekták befolyása), habár az időjárás esős volt. A többi szertartásokon kb. fele annyian voltak jelen, mint ezen a keresztúton.

Érdeklődtem az oka iránt, ott is meg Cebu Cityben is. Két magyarázatot kaptam. Az első szerint az itteni néphit a szenvedő Krisztust tiszteli legjobban, ez áll legközelebb az itteni emberek élettapasztalatához (szegénység, betegségek, földrengés, tájfun, spanyol és amerikai kolonizáció). A másik magyarázat szerint nagypénteken az Úr Jézus mindenkinek megbocsát, aki részt vesz az ő szenvedésében, vagyis keresztútján. Példa: a jobb lator esete. Tehát fontos ott lenni a keresztúton, minden meg van bocsátva. Sajnos, némelyek ezt szósz szerint veszik, különösen a férfiak, és hát utána nem nagyon mennek győzni. Sikertől néhány jó fényképet (diafelvételeit) készítenem, kár, hogy a "Szolgálat" nem közöl képeket. De majd jó hasznát veszem otthon, ha haza térek.

A következő iskolai évet június 13-án kezdjük. Addig is le vagyok foglalva lelkigyakorlatokkal, beszédekkel, más lelkipásztori tevékenységekkel. Nagy a paphiány, tényleg sokat kell imádkoznunk hivatásokért.

Németh László SVD
University of San Carlos
Cebu City
Fülöp-szigetek

+

Most talán visszatérek 1986 szeptemberére, amikor egy kicsúszás alkalmával eltörtém a jobb csuklóm. Nem sikerült a gipszelés, s így kb. 9 hónapig vagy a bal kezemmel gépeltem, vagy nem írtam. Még az utolsó percben megmentették kezemet a bénulástól egy operációval Bécsben, a mi csontkórházunkban. De a sok fájdalom és kellemetlenség mellett volt egy nagy áldás is. Részt vehettem a mi szerzetesrendünk nemzetközi angol terciátusán, ami lelkileg s szakmailag sok jót tett részemre. Róma mellett, Nemi-ben voltam három hónapig, s utána május 15-én operálták meg jobb csuklóm. Hála a jó Istennek, még éppen időben s jól is sikerült. Persze most meg nem győzők mindent pótolni, s csak lemaradok sok mindennel.

Július 3-án repültem vissza Ghanába. Két társnőm folytatta munkámat az iskolában, de mielőtt visszaértem, átnyújtották nekem az évvégi írásbeli vizsgákat, s persze, hogy kellett javítanom s bizonyítványokat írni. Én kilenc osztályban kb. 370-380 diákot tanítok. Itt vannak gyerekek és fiatalok! Ezek a diákok mind 15 éven felüliek. Titkárnőket, varrónőket, üzleti alkalmazottakat képezünk ki. Hat tárgyból érettségiznek. A délelőttiök, kik 8 óraker reggel kezdik az iskolát, délután 2 óráig, ők három év alatt fejezik be a tanfolyamot, s ők ötszázan vannak. A délutánosok, kik egy évvel tovább tanulnak, 13,30-kor kezdik az iskolát, s 17 óraker fejezik be. Ők is 500-an vannak. Nekem a délelőtti, heti 27 óra mellett, a délutánosokra is gondot kell viselnem. Hetenként két óra vallástant tanítunk. Ezeket néhány lelkésszel osztjuk, de nekem kell a lelkészek után futni, s ha nem jönnek, nekem kell az órát megtartani.

Augusztus végén Ghana legészakibb városába mentem, a keresztény diákmozgalom nemzeti gyűlésére, mert én vezetem az Accraiakat. Őt gimnáziumban vannak csoportok, s az egyetemen úgyszintén. Persze, megkértek, hogy állítsam össze a mi képzőtanfolyamunkat, hogy tudják a más vidéken lévő vezetők is ezt használni. Nem mondhattam nemet, s ez is csak szaporította a munkámat. Mint minden évben úgy december 12-én a mi iskolánk csoportja adott 30 nagyon szegény hadirokkantnak egy ebédet. A pénzt ehhez a tagok gyűjtötték, jegyek eladásával. Az ebéd után mindegyik hadirokkant egy-egy kenyeret vihetett még haza. Úgy szorongatták ezek a szegény öregek a kilós kenyeret, persze nekik nem jut erre, mert egy kilós kenyér egy napi fizetésbe kerül. Jó volt a hangulat a fiatalok és idősek között.

Most húsvét előtt is elég lesz amit csinálni. Ez az idő sokkal többet ígér erkölcsi szempontból. Tegnap jött az első ghanai ujjoncunk, hogy ezt a félévét a központi házban töltsse. Egy másik múlt évi tanítványom is belépett rendünkbe. Most egyelőre két első ujjoncunk van, s két jelölt. Nekik le kell tenni az érettségit, mert itt olyan sokféle nyelv van, hogy angolul kell a lelki élet fundamentumát felépíteni. Ma volt itt hat más lány, kik szeretnének belépni.

Most már lassan befejezem leveletem. Az írógép nem magyar, hanem angol. Így az ékezetek sokszor lemaradnak, mert elfelejték visszamenni, a pontokkal s vesszőkkel külön játszani. Ezer bocsánat a sok hibáért s a zűrzavaros mondatokért. Ma éppen nem találtam a szavakat, mert először angolul, majd németül, utoljára magyarul gépelek. De talán valahogy csak ráismernek a gondolatok folyamatára. Köszönöm elnézésüket!

Sr. Magdalen, S.Sp.S.
P.O. Box 2763
Accra, Ghana, West Africa

+

Mindenekelőtt szívélyes üdvözet a szemináriumból és a lelkiyakorlatos házból. Köszönöm a segítyt is. Ennek nagy részét még mindig a mangyanoknak juttatom. Alig pár hete járt itt főkatekétájuk, Quintin Ilao és vitt magával egy nagyobb összeget, hogy rizst vehessenek a négy mangáan katekétának valamint az iskolás gyermekeknek.

Két egykori ministránsom itt tanul a szemináriumban. Természetesen őket is kell támogatnom. Egyikük még csak a filozófiát végzi, de a másik már a teológián van. Imádkozzanak, hogy elérjék céljukat és jó papok, misszionáriusok legyenek.

A mangyanok fent, a hegyekben sokat sínylődnek. Az elmúlt évben három táifun söpörte végig a vidéket. A partizánok is a hegyek közé húzódtak vissza; a síkabb részeken pedig a hadsereg parancsol. A mangyanokat mindkettő nyomja; nem egy ártatlan életével fizet.

Két hónapon keresztül csend volt a szemináriumban, mert kispapjaink vakáción voltak. Csak a lelkiyakorlatos házban folyt a munka. Annyi jelentkező volt, hogy 48-ról 80-ra kellett felemlenünk a férőhelyeket. A kápolnánk pedig száz személyt is képes most befogadni. – A tanítást június 6-án kezdtük meg. Tavaly 78 rendi teológusunk volt (az Isteni Ige Társaságból, S.V.D.), az idén pedig 97. A többi szerzetessel és egyházmegyes kispappal együtt jelenleg 298 seminaristánk van. Mondják is, hogy mi vagyunk Távol-Kelet legnagyobb szemináriuma. Június közepén 12 rendi seminaristánkat szentelik diakónussá. Reméljük tehát, hogy karácsonyra 12 újmiséünk lesz. 1987-ben 14 új papot adott az Úr itteni rendi provinciánknak. Közülük 3 Dél-Amerikába, 3 Afrikába, 1 pedig Koreába ment: egyik missziós ország kezd segíteni a másikat!

Osztrák provinciálisom már 1986-ban azt kívánta, hogy menjek vissza Döblingbe (Ausztria), a St. Gabriel kollégiumba. De az itteni előjárók úgy döntöttek, hogy ne hagyjam el a Fülöp-szigeteket. Tehát továbbra is itt dolgozom. 75 évesen persze már nem megy minden úgy mint azelőtt. A lelkiyakorlatos ház és a gazdaság munkái azonban még mindig sok örömet jelentenek számomra.

P. Tunkel Viktor S.V.D.
Divine Word Seminary
Tagaytay City 4120
Fülöp-szigetek

+

Ez év eleje óta negyedik missziós állomást is rám bízott püspökünk, D. Alberto. Ennek a plébániának a neve: Malhada de pedra, magyarul: Tarkakő. Szomszédom, aki 72 éves, negyven évig gondozta ezt a plébániát is, de évente csak 1-2-szer jutott el ebbe a kis faluba, hogy alkalmat nyújtson egyházi házasságkötésre, megkeresztelte a gyermekeket, gyónásra adott alkalmat s esetleg meglátogatott néhány beteget. Új híveim nagy szeretettel fogadtak. A polgármester meg is mutatta a telket, ahová a missziós nővérek házat építhetnek majd maguknak. A nép kívánja, hogy havonta legalább egy napot töltsék körükben, hiszen csak az iskolában több mint száz osztály hittanost kell gondozni!

A három missziós nővér jan. 6-án jött háztűznézőbe. Tanulmányozták a helyzetet, fellelkesítették a híveket. Rendjükben sok a hivatás, s Szent Ferenc szellemének megfelelően – mert ő a példaképük és pártfogójuk – a szegények között akamak dolgozni. Este kilenckor nagy tömeg üdvözölte központunkban, a Jánio Quadros plébánia

befejezetlen temploma előtt a nővéreket. A fiatalok gitáros miseénekeket énekeltek a liturgia folyamán. A szentmise után énekszóval vonultunk a lourdes-i kápolnához s kértük a Szűzanyát, még a Mária-év befejezése előtt, vagyis ez év aug. 15-ig küldjön nekünk missziós nővéreket. Bízunk, hogy a rend párizsi központja igen jó választ ad kérelmünkre és a nővérek beszámolójára. Lehet, hogy előtte egész hónapot tölt majd körünkben három nővér: ki szeretnék próbálni, hogy bírják-e a klímát. Egyik tanítónő, a másikuk, aki Portugáliában született, betegápoló.

Május 9-től június 20-ig hat redemptorista 42 napon át missziózta, 5 központi helyről, plébániáinkat. Szinte csodával határos, hogy megvalósíthattuk ezt a tervet. Brazíliának több mint 125 millió lakosa van, de csak 13.000 papja. A paphiány következtében sok püspöknek évekig kell vámia, hogy valamelyik rend képes legyen vállalni a népmisziókat egyházmegyéjében. Úgy látszik, hogy értünk a Szentszűz külön is közbenjárta.

A legidősebb atya, P. Clovis 60 éves. Elvégezte az újságíró-főiskolát, de inkább a szegényeknek szereti hirdetni az Isten igéjét. S még ma is átússza lelkipásztori útjain a rettegett piranha halakkal teli folyókat. (A piranha halak rövid idő alatt a csontig lerágják a vérző ember vagy állat húsát a folyóban.) P. Zuliani kiváló növényszakértő. P. Costa éveken keresztül Brazília legnagyobb katolikus rádióállomásánál volt bemondó és munkatárs. Találó és vidám mondásaival azonnal lebilincseli hallgatóit. P. Strehl pedig a Dél-Brazíliában élő német telepések leszármazottja. Antonio és Aquino, fiatal redemptorista teológusok pedig főleg a katekézisben voltak az atyák segítségére.

Februárban, 20 napon keresztül készítettük fel híveinket a népmiszióra. A misziós atyák pedig mindenütt bázisközösségeket vagy imacsoportokat szerveztek. A világi apostolok készítik elő s díszítik fel a Mária szobrot, amely minden este más és más családhoz látogat el. A szobrot férfiak viszik vállukon a kijelölt családhoz, a többiek pedig gyertyákkal és lámpásokkal kísérik. Vidékünkön legtöbb házban még nincs villanyvilágítás.

Kléner László
46.250 Pres. Jânio Quadros
Bahia
Brazília

PÜSPÖKI KINEVEZÉS – PAPI JUBILEUMOK

1988. június 30-án a Szentatya **Dr. Keresztes Szilárd** címzetes püspököt nevezte ki a hajdúdorogi Egyházmegye püspökévé és a miskolci Apostoli Exarchátus apostoli kormányzójává. Jelmondata: "Velünk az Isten!"

(Életrajzi adatait l. a Szolgálat 25. számában).

Aranymisék: **Dr. Csáti Vilmos** júniusban Miskolc-Görömbölyön, júliusban pedig Innsbruckban (pappá szentelése helyén).

Bartusz József július 4-én Zentán.

Szívből gratulálunk!

KÖNYVSZEMLE

Két könyv a szenvedélybetegségekről

Diether Wolf v. Goddenthow: *Alles fängt so harmlos an*. Kursbuch zur Suchtprävention und erfolgreichen Behandlung Abhängiger. (Olyan ártatlanul kezdődik az egész. Útmutató a szenvedélybetegségek megelőzésére és a függőségbe jutottak sikeres kezelésére). Herder, Freiburg-Basel-Wien 1988. 223 o.

A rendkívüilen aktuális és gyakorlati könyvhöz Dr. Rita Süßmuth, az NSzK ifjúsági, családi, női és egészségügyi minisztere írt előszót: a szerkesztő és főmunkatárs újságíró; az írógárdában kiváló szakemberek szerepelnek. Vagyis, színvonalas, de a nagyközönség számára készült könyv, amelyben hasznos információt találhatnak a szülők, a nevelők, a lelkesek, az orvosok és mindazok, akik kapcsolatban állnak illetve kapcsolatba kerülhetnek a szenvedélybetegekkel. Tehát mindenkit érint ez a kiadvány.

Hat részből áll. Az első megadja az alaphangot: Tulajdonképpen az emberen, nem pedig a kábítószereken fordul meg minden. "Nem a kábítószert a döntő, hanem benső vágyunk, hogy megtaláljuk az utat, a célt, életünk teljességét és értelmét" (20.o.). Mindaz, ami legbensőbb vágyunk kielégítésének hamis látszatát keltheti, az "Sucht"-tá, szenvedélybetegséggé válhat. A német Sucht szóra nehéz megfelelő magyar kifejezést találni. Eredetileg betegséget jelent (l. "sick" az angolban). A német nyelvhasználat rengeteg "Suchtot" ismer, s használja is összetett szóként: Nikotin-Sucht, Fress-Sucht, Sex-Sucht, Arbeits-Sucht, Eifer-Sucht, Erfolgs-Sucht, Profit-Sucht, Genuss-Sucht, Fernseh-Sucht stb. (26.0.) – Benső vágyaink kifejlődésében és kielégítésében viszont nagy szerepet kap a közösség, a társadalom, amelyben élünk. Ezért hangsúlyozzák a szerzők már az első oldalaktól a Co-Süchtige jelentőségét: azokét, akik mint szülők, gyermekek, élettársak, nevelők, munkaadók stb. magatartásukkal – legtöbbször öntudatlanul – hozzájárulnak ahhoz, hogy a szenvedélybeteg még jobban beegabalyodjék az alkoholba, a kábítószerbe stb.; annak a használatába, amibe csalfa reményét helyezi. (29-41.o.)

A második rész a megelőzés fontosságát emeli ki. A harmadik pedig röviden vázolja, hogy mik az okai annak, hogy valaki szenvedélybeteggé válik. A negyedik fejezet elég részletesen tárgyalja a szenvedélybetegségek nyolc fajtáját: illegális kábítószerek, az alkoholizmus, a legális orvosságok használatából eredő betegség, a nikotin használata, étkezési zavarok (bulemia és anorexia nervosa), játékszenvedély, munkaszenvedély és tévészenvedély. Utal hatásukra és az absztinencia szükségére azoknál, akik már rabjai lettek valamelyik szenvedélynek. (74-135.o.)

Külön részt szentel az AIDS és a kábítószerek kapcsolatának, a különböző terápiás módszereknek, az öngyógyító csoportoknak és a környezet hatásának.

A könyv egyik legfontosabb mondanivalója a "Co-Süchtigeknek" szól. Amikor észreveszik, hogy hozzátartozójuk, munkatársuk, plébániájuk híve stb. kábítószereket (alkoholt, orvosságokat stb.) kezd használni, helytelen jóindulatból vagy álszeméremből ne próbálják kendőzni állapotát. Eljárásukkal csak cinkosai lesznek, hogy maga se igyekezzék megszabadulni kezdő bilincsei fogságából. Nyugodt, de világos állásfoglalásukkal hassanak oda, hogy azonnal keresse fel a megfelelő terápiás lehetőséget.

Helmut Harsch: *Alkoholismus*. Schritte zur Hilfe für Abhängige, Angerhörige und Freude. (Alkoholizmus. Lépések, amelyek segíthetnek az alkoholistáknak, hozzátartozóiknak és barátaiknak). Kaiser, München, 3. kiadás 1987. 161 o.

A szerző általánosságban is tárgyal a szenvedélybetegségekről, kifejlődésük mechanizmusairól. Könyvének kétharmadát azonban az ún. AA-csoportok, az Anonim Alkoholisták, a Névtelen Alkoholisták működésének szenteli. A világ minden részén (Magyarországon is) tevékeny mozgalom, amelyet a 30-as években két, "elvesztett ügynek" tekintett amerikai alkoholista kezdeményezett, hogy kivekeregessenek nyomorult

helyzetükből. Sikeres törekvésükből születtek meg ezek az önszegélyező csoportok. Ma is egyik legjelentősebb kezdeményezés az alkoholizmus legyőzésére.

Harsch éveken át gyűjtött gazdag tapasztalata alapján fejti ki a "Névtelen Alkoholisták 12 lépését". Ime néhány lépés: 1) Beismertük, hogy az alkohollal szemben minden uralmunkat elveszítettük, s önmagunk képtelenek vagyunk ezen változtatni. 3) Elhatároztuk, hogy akaratunkat és életünket az Isten gondviselésébe bizzuk. (Bármilyen legyen a felfogásunk róla). 8) Leltárt készítettünk mindazon személyekről, akiknek kárt okoztunk, s készen voltunk a jóvátételre. 11) Elmélkedés által igyekeztünk fejleszteni tudatos kapcsolatunkat Istennel – bármilyen legyen a felfogásunk róla –, kérve, hogy az akaratát felismerhessük és adjon erőt célunk eléréséhez.

Ebből a pár sorból talán nem tűnik ki az egyes állítások és állásfoglalások jelentősége. Harsch azonban szemléltetően érzékelteti mindegyik fontosságát. Lassú és mélyre ható munkáról van szó. A volt alkoholistának nemcsak fel kell hagynia az ivással, hanem társai segítségével szembe kell néznie önmagával, öncsalásaival. Ahhoz, hogy igazán segítséget kérjen, be kell ismernie, hogy önerejéből nem képes helyzetén változtatni. Felsőbb Erőhöz kell fordulnia, Istenhez - bármilyen legyen is Isten-képe. Nincs tehát semmiféle szektáság a mozgalomban. Egymás felfogását tiszteletben tartva keresik az egyetlen szilárd pont, Isten erejét, támogatását. A hibák beismerésénél is ki-ki követheti saját vallási felfogását: pl. szoros értelemben vett gyónást akar-e végezni vagy inkább csak egy pszichikai támaszt vár attól, aki meghallgatja élete történetét (128-133.o.). Harsch finomann figyelmezteti azonban a gyóntatót arra, tekintetbe kell vennie gyónója sajátos helyzetét.

Az alkoholizmust kiváltó okok felszámolásának tárgyalásával a szerző arra is megtanít, hogy hogyan szabadulhatunk meg egyéb lelki koloncainktól. – Ezért reméljük, hogy hamarosan magyarul is megjelenik Harsch kitűnő munkája.

Benkő Antal

H. Schwan – W. Filmer (Hrsg.), *V e r z i c h t e n l e r n e n* (Tanuljunk lemondani). Ulstein, Frankfurt/M-Berlin-Wien 1984. 232 o.

A szerkesztők 68 politikusnak, egyházi személyiségnek, gazdasági és tudományos szakembernek tették fel a kérdést: Tanulnunk kell-e a lemondást, hogy általa megoldhassuk a jövő problémáit? S ha igen, miben álljon az önmegtagadás?

Ötvenketten nagyon alaposan fontolgatták a problémát. Kifejtett nézeteiket igyekszünk visszatükrözni.

A lemondás három bántóan negatív formája van gyakorlatban:

1. A féktelen fegyverkezés. "Ismersz valami értelmes okot, amiért felfegyverkezésre százmilliárdokat költenek a világon, míg naponta éhenhal 40.000 gyermek?" – kérdezi G. Schröder, a szövetségi rendőrség főnöke (184.o.).

2. Az önző érdekek. "Elterjedt a lemondás, mint gyakori követelmény egyéni célok /karcosság/ elérésére vagy az igen szűk érdeklődés (sportteljesítmény, üzemi eredmények...) megvalósítására... Nem tudatosultak bennünk eljárásmodunk anarhista következményei? Vagy nehezünkre esik levonni a belátott és felismert következményeket?" – teszi fel a kérdést A. Koschel, a nemzetközi Pax Christi általános titkára (107.o.).

3. Az értékek elhanyagolása. "Mi már most lemondunk azon értékekről, amelyek elkerülhetetlenül szükségesek a ténylegesen teljes élethez. Nevezetesen a támogató bizottságról, amit a család nyújt (minden harmadik ember magára marad, csak háztartásaink 9 %-ában él több mint öt személy)... A fogalmak, mint a szeretet, hűség, fegyelem vagy a rend és a takarékoság túlzottan 'régimódi' szavakká váltak" – állapítja meg A. Schimke, a háziasszonyok szövetségének elnöknője (175.o.).

A pozitív lemondás három főútját emelhetjük ki:

1. Szembenézni a korszellellemmel. "Ha fenn akarjuk tartani sűrűn lakott és forrászegény országunk jólétét, rendkívüli erőfeszítésbe: tárgyismeretbe, alkotókészségbe, szorgalomba és aszkézisbe kerül... Egy meghatározott lemondást különösen a lelkedre könték: Mondj le arról, hogy a korszellellem őrzi!" – kéri K. Steinbuch, a hírközlés-feldolgozástan professzora (192.o.).

2. Másokért lemondani érdekeinkről. "Lemondás számomra annyit jelent, mint önként háttérbe helyezni saját lehetőségeimet, hogy mások életben maradhassanak, a jövő nemzedékek is boldogulhassanak, és mi is másképp élhessünk" – hangsúlyozza A. Müller, a Német Parlament tagja (135.o.).

3. Megosztani javainkat. "Magával ragadott a 'megosztás' gondolata. Ezt az elvet helyeztem magamnak a lemondás és önmegtágadás helyébe... Szoros kapcsolatban áll ezzel az igazságosabb világ: a szeretetben, igazságban, igazságosságban és békében eltöltött élet vágya" – szögezi le J. Homburg, a Német Katolikus Ifjúság Szövetségének volt elnöke (96.o.).

Kétségtelen, hogy van, amiről lemondhatunk, de mindenről mégsem:

1. A szerzők megneveznek dolgokat, amiről lemondhatnánk. A következő tíz fordul elő leggyakrabban: az autó (30 személy), a táplálkozás bősége (21), a tévé (18), drága ruhák (15), költséges utazások (14), luxus-lakás (13), alkoholfogyasztás (12) dohányzás (11), videóberendezés (11) és az elektromos készülékek a lakásban (10).

2. Semmiképpen sem mondhatunk viszont le szabadságunkról. "Isten szabadságra teremtette az embert!" – hirdeti II. János Pál pápa (195.0.).

Hogyan tanulhatjuk a lemondást és önmegtágadást? – Szerzőink nagyon gyakorlatias és követhető tanácsokkal szolgálnak:

1. Fékezzük az anyagiasságot. "Az igazi lemondás tulajdonképpen önkéntes áldozathozatal... Lemondást tanulni eszerint: elsősorban a korlátozás készségét, majd ezután a társadalmilag értelmes áldozat méltányolását, egyszerűen az áldozatkészség gyakorlását jelenti. Mindennek színtem a 'vasalt materializmus' leküzdéséhez kell vezetnie, illetve az idealizmus bizonyos formájához" – tanácsolja J. Müllemann a külügy-minisztériumból (131.o.).

2. Ne hamarkodjunk el a vásárlást. "A következő eljárást dolgoztam ki magamnak: Miután meggyőződtem egy bizonyos dolog szükségességéről, várok egy évet a vásárlással. Ezzel nemcsak sok pénzt takarítottam meg és mentesültem számos bosszúságtól, a tárgyak egész sorozatát nem szereztem be. Egy év után már egyáltalán nem hiányoztak... Nem lábatlankodnak neked is olyan dolgok, amelyek jóval kevesebb mint egy évig voltak csak 'hasznosak' vagy szereztek neked örömet?" – kérdezi A. Mechttersheimer, a Békekutató-intézet vezetője (124.o.).

3. Gyakoroljunk minden nap. "Engedelmmükkel megkísérlem elmondani önöknek, milyen apró lépésekre szántam el magam: – A városi közlekedéssel utazom, amikor csak ez lehetséges, és nem autómmal. – Ha a füst zavarja valakit a társaságban, lemondok a dohányzásról. – Megpróbálok minden költséges reprezentációt kerülni, hivatalos és privát körömben. – Fizetésem egy részét már előre jó célokra fordítom, pl. a fejlődő országok (Kenyeret a világnak!) vagy a keleti országokban élő családok javára, akik nehezen szerzik meg az élet szükséges eszközeit... – Nagyvárosi lakásomból kiköltöztem kisebbbe, mert a tágas lakásokra sürgősen szükségem van a gyermekekben bővelkedő családoknak a városban... – Tiszteletbeli munkákat vállallok, amiért nem jár fizetés, s másokat is buzdítok erre..." – tudósít T. Schober, az ev. egyház diakónusi szolgálatának elnöke (176.o.).

Könyvünk nagyon alaposan dolgozta fel a lemondás égető kérdését. Az olvasó sokat nyer vele.

Baranyi Imre

Heidi és Jörg Zink: És lesz a kutyáknak szárnyuk a mennyországban? Bécs 1988.151o.

A szerzőpár a hitvesek és a szülők szemszögéből nyúl a vallásos nevelés gyakorlati kérdéseire. Érzékkel mutat rá a keresztény nevelés emberi alapjaira, amelyek ismerete hasznos a nem vallásos családban is. Senki sem vitathatja ugyanis a szeretet szükségességét vagy a személyi szabadság tiszteletét a gyermekek fejlődésénél. Nem abban segítenek tehát szerzőink, hogy hogyan szoktassuk gyermekeinket különböző vallási cselekedetekre. Az alapok lerakását szorgalmazzák, amelyre minden értékes emberi, és így keresztény magatartás is épülhet. Ezért könyvünket nem csak a vallásukat gyakorló szülők fogathatják haszonnal, a vallástalanok is sokat tanulhatnak belőle.

A gyermekek kérdései alkalmat adnak a szülők ismereteinek bővítésére és tisztulására. Ki előtt világos teljesen: ki az Isten, mi a mennyország? A kérdező gyerekek gondolkodásra készítenek. Kérdéseikkel szinte bombázzák szüleiket az 1-6 évesek. Néha bizony kifakad egyik-másik szülő: Ugyan, kérlek, hagyd már abba! – Talán éppen azért, mert a gyerek sarokba szorította őt. Nem szívesen ismerjük be: Ezt nem tudom. Ugyanakkor csodálkozhatunk gyermekeink éles "logikáján" és beláthatatlan nyitottságán: előttük nincs különbség vallási vagy egyéb életbevágó kérdések között. Minden dolog létfontosságú az első 5 életév folyamán. Inna a vallási nevelés célkitűzése, hogy a "gyermek emberré váljék, aki képes szeretni és odaadni magát másokért. Az a fontos, hogy szabaddá és önállóvá váljék" (13.o.). Nem ez lenne a célja mindennemű nevelésnek? Vagy nem lenne szüksége minden szülőnek arra a tapasztalatra, amit pl. a keresztelés érzékeltet? "Itt van ez a gyermek. Nem önmagunkat ajándékoztuk meg vele... Nem a mi tulajdonunk. Mi csak gondviselői vagyunk" (15.o.). Nem játszadozhatnak vele, mint hajasbabával, nem zavarhatják őt össze kapkodó következtelenségükkel, nem hanyagolhatják őt el azzal sem, hogy mindent ráhagynak: "Kialakul-e a lelkiismeret, vagyis önálló, szabad emberré válik-e gyermekünk, aki képes önmagát ellenőrizni és saját vereségeit nem a világ rossz mivoltára hárítja át" (39.o.) – ez bizony elválik az első évektől.

Könyvünk címszavai sokatmondóak: Engedelmességre nevelni túl kevés, szabadságra nevelni jobb. A büntetések csak ritkán használnak. A bűn nemcsak erkölcsi hiányosság, hanem énközpontúság. Hogyan imádkozhatunk a két- vagy háromévesekkel? A gyermekeknek egyenes válaszokra van szükségük. A Biblia elbeszélései felhasználhatók stb.

Szerzőink szembenéznek olyan kérdésekkel is, mint a fogyatékos gyermek nevelése, az apa elhanyagolt szerepe a családban, a szexuális felvilágosítás és a szülők házasságától való távolodás kapcsolata, honnan ered a tekintély, a halál a családban stb.

Könyvünk még abban a korban született, amikor még hajnalát élte az "engedékeny" nevelés. Úttörőként szinte hadakoznak szerzőink a "tekintélyi" nevelés tényleges vagy feltételezett hibáival. Bizonyos, hogy az élet már azóta sokmindent helyére billentett. Valószínű tehát, hogy ma már a szerző-házaspár is árnyaltabban fogalmazna. Amikor a templomlátogatásról, imádságról, a gyermekek engedelmességéről, a lelkiismeretről stb. fejtik ki véleményüket, ne feledjük, hogy a mai gyermek más környezetben és más nevelőhatás alatt él, mint tizenöt évvel ezelőtt.

Ugyanakkor vitathatatlan, hogy szülőnek, gyermeknek egyaránt mindig szüksége van Isten oltalmára és áldására éppúgy, mint erőre és nyugalomra (vö. 149.o.). Mindennek eléréséhez segíthet könyvünk.

Telesi Béla

K Ü L D E T É S B E N. Tanulmánykötet a "Teológia" folyóirat húszéves jubileumára. Összeállította: Korzenszky Richárd OSB. Teológia, (Idő és hely nélkül). 304 o.

Szennay András OSB, főpát, a Teológia felelős szerkesztője és Magyar Ferenc, a felelős kiadó megbízásából készült a kötet. Az első rész tőlük, valamint Radó Polikárp volt főszerkesztőtől és Gál Ferenc főmunkatárstól közöl egy-egy, a Teológiában már megjelent cikket. A második részben külföldi szerzők rövid szemelvényeit olvashatjuk. A harmadik, s egyúttal a legterjedelmesebb részben 16 eredeti tanulmányt találunk, amelyeknek zöme a teológia és egyéb tudományok határterületét érintő kérdésekről tárgyal.

Cserháti József a béke és az igazságosság fogalmainak biblikus jelentését vizsgálja, Sulyok Elemér a "Meghívás és küldetés a Bibliában" problémáját. Nyíri Tamás bölcséleti oldalról közelíti meg az ember társas viselkedésének természeti alapjait, míg Fila Béla teológiaiailag értelmezi a tudományos felfogások helyét a világ vége és az eszkatológia kérdésében. Vasadi Péter a "Szűz Máriáról szeretnék beszélni" mondattal kezdte fejtegetéseit, Tamay Brúnó a szimbólumok jelentőségére mutat rá, Szél Margit pedig az emberi humor fontosságára. Igen korszerű határhátréteget fejteget Lukács László és Endreffy Zoltán. Az előbbi a "Kultúra és kereszténység" kölcsönhatását taglalja, az utóbbi pedig az ökológia válságát a kereszténység szempontjából.

Két tanulmány kifejezetten erkölcsi kérdésekkel foglalkozik. Tarjányi Zoltán "A krisztusi 'bőséges élet'" címen az erkölcsi teológia körvonalait rajzolja meg. Bán Endre "Az erlőcs és a mai világ" viszonyát kutatja. Nem találja kielégítőnek "a bevett társadalmi és egyházi útbaigazításokat" (120.o.). Kritizálja a természettörvényről eddig vallott felfogásokat (118.o.), ugyanakkor hangoztatja, hogy az "erkölcsi alapvetően be van írva természetünkbe" (128.o.). A gyakorló lelkipásztor, aki elírányítást keres erkölcsi nevelő munkájához, valószínűleg hálás lenne, ha több pozitív elv kifejtését is megtalálná ezen, a ma oly mostohán kezelt területen.

Tomka Miklósnak az Egyházzal mint társadalmi intézménnyel szembeni szervezettársadalmi megközelítéssel írt tanulmánya nagyon meggyőzően megfogalmazza a témát. Különösen értékesnek tartjuk Kamarás István írását: Izlelteti, hogy mennyiben segítheti a vallás és a művészet kapcsolatának megértését a szociológiai módszer alkalmazása. A pszichológia oldaláról szintén két cikket találunk a kötetben. Belényi Angéla a személyiség életfolyamának vizsgálata alapján kínál föl egy sajátos "lelkigyakorlatos módszert" (265.o.). Tringer László nagyon találóan sürgeti, mennyire nélkülözhetetlen a segítő kapcsolatok hatékonyságához, hogy túllépjük a "spontán munkamódot" veszélyeit (243.o.). Példáit – munkaterületének megfelelően – elsősorban a pszichiátriából veszi. Fejtegetéseiből azonban megsejthetjük azt is, hogy lelkipásztorilag és pszichológiaiailag képzett személyek még gazdagabb távlatokat nyithatnának meg.

Talán a legeredtebb és leglendületesebb írás Solya Miklós tollából származik. A cigányok apostolának beszámolója nem hiába zárja a kötetet. Reményt ébreszt: a magyar lelkipásztorokdás is képes új utakat találni Krisztus örömhírének hirdetésében.

Péteri András

Szebeni András – Lukács László: **B o l d o g o k, a k i k h á z a d b a n l a k n a k ... Szerzetesrendek Magyarországon.** Corvina, Budapest 1988. 21 + 148 o.

Szenyay András, Várszegi Asztrik, Korzenszky Richárd, Reisz Péter, Medvigy Mihály és Locker Margit közreműködésével készült ez a szemnyitogató, ugyanakkor szívet dobogató tömör összefoglaló a Magyarországon 1950 után is működő szerzetesrendekről. Nagy hiányt is pótol, hiszen a középkorú illetve fiatalabb magyar katolikus nemzedék eddig nem könnyen tudott magának összképet alkotni a magyarországi szerzetesek életéről.

A jelen kötet rövid bepillantást enged a nyugati szerzetesség lelkiességébe és az 1950 előtt hazánkban is működő rendek tevékenységébe. Természetesen a legtöbb anyag a ma engedélyezett 8 katolikus középiskolát fenntartó rend életével foglalkozik.

A könyv erőssége a képek. Felcsigázzák az érdeklődést a szerzetesi élet után. Végigvezetnek a rendi élet fontosabb állomásain: Növendékévek, Papszentelés, Csendes órák, Hétköznapok a kolostorban... Érzékeltetik a katolikus iskolai élet gazdag dinamikáját: Diák-otthon avatás, Diákmisszió ... Tanulás-tanítás, Ballagás, Vakáció. Betekintést nyújtanak az iskolák liturgikus életébe is "Karácsony-húsvét" címmel. Találók a képekhez fűzött magyarázatok. Pl. az egyik vakációs képnél olvashatjuk: "A csónakok nagy része házi gyártmányú: a diákok maguk építették őket, tanáraik vezették őket. A tisztultabb, nemesebb emberi életre nevelődnek ezekben a munkákban is. Megtanulják: a boldogság legfontosabb feltétele nem a pénz, hanem a leleményesség, az ötletesség, a kitartó munka és az emberi összetartás."

A gazdag képanyag, diaposzítíven, hatékony hivatásgerjesztő eszköz is lehet.

Hegy György

HALOTTAINK

- Bodnár István Sándor O.F.M.** tem. márc. 31-én Nagykárolyban (72,53,47)
- Both Pál** ny. lelkész máj. 12-én Koppenhágában (63)
- Körtvéjesi Emánuel C.M.** máj. 26-án Csákváron (76,59,19)
- Zsellér Gábor** máj. 18-án Budapesten; tem. Székesfehérváron (81,55)
- Stökl János Hermenegild** máj. 24-én Umlingenben (NSzK) (80,59,55)
- Nádosi Sándor** c. apát, ny. pléb. máj. 25-én; tem. jún. 1-én Pécssett (85,60)
- Angyal Vendel** kanonok, prépost máj. 21-en Várpalotán (73,48)
- Szalay János** c. esp., zicsi-nágocsi pléb. jún. 7-én (74,37)
- Bárka János** tb. esp., v. bárri pléb. jún. 10-én Székesfehérváron (75,50)
- Valkó Arisztid** jún. 7-én; tem Solymáron (83)
- Szentimrei Dömötör O.C.D.** jún 23-án Sao Roque-ban (Brazília)
- Esztergomy Antal** tb. esp., ny. völceseji pléb. jún. 22-én Tatán (83,60)
- Horváth Ferenc Zsigmond O.F.M.** Budapesten; tem. jú. 29-én Kisdobszán (86,64)
- Dr. Gyetvai Péter** tb. kanonok júl. 15-én Kalocsán (77,51)
- Rábai András** ny. lelkész júl. 15-én Kalocsán; tem. Madarason (78,53)
- Süle Géza S.J.** júl. 20-án Budapesten (75,55,46)
- Dr Lőrincz Imre Sch.P.** csornai pléb. Csornán (66,41)
- Turzán Dezső** v. nyírkátai parókus jún. 16-án Budapesten; tem. Rákospalotán (66,41)
- Drozdy Gyula** esp., ny. pléb. jún. 20-án Érsekújváron; tem. Párkányon (75,49)
- Bozsóky Sándor Lehel O.F.M.** c. esp., segesdi pléb. aug. 4-én Nagyatádon (62,39)
- Dr. Szabó Zoltán** kanonok, főesp., Budapesten; tem. aug. 6-án (65,42)
- Dr. Nagy Sándor Anzelm O.Cist.** v. dallas-i apát aug. 5-én Dallasban (U.S.A.) (74,54,47)
- Dr. Cselényi István** tb. kanonok, ny. teol. tanár Nyíregyházán (73,47)
- Karner Károly** ny. lelkész aug. 19-én Székesfehérváron (50,19)

Elhunyt paptestvéreinket foglaljuk mementóinkba!

Dr. TIMKÓ IMRE

(1920-1988)

Budapesten született 1920. augusztus 13-án. A budapesti Bencés Gimnáziumban szerzett érettségi után belépett Szent Benedek rendjébe. Teológiai tanulmányainak egy részét a római Szent Anzelm Egyetemen végezte. Visszatérve a Hajdúdorogi Egyházmegyébe, a Budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Hittudományi Karán folytatta tanulmányait, ahol 1948-ban teológiai doktorátust szerzett. Dudás Miklós megyéspüspök szentelte pappá 1945. december 9-én.

Pappászentelése után mint egyetemi lelkész kezdte működését Budapesten. Egyre elmélyültebben foglalkozott az ókeresztény egyház irodalmával és történetével, de bőven talált időt a lelkipásztori munkára is. Tanítványai ma is hálással emlékeznek a hajdani

kollégiumi lelkészre, aki a háború utáni nehéz évek anyagi gondjaiban is mindig támogatni akarta a fiatalokat.

A Budapesti Hittudományi Akadémián 1952-ben magántanár, 1969-ben pedig az ökeresztyén egyház- és dogmatörténet nyilvános rendes tanára lett.

Mint a magyar püspökök kísérője résztvevett a II. Vatikáni Zsinat első és második ülészakán. A zsinati üléseken szerzett ismeretei és élményei sok tekintetben élete végéig meghatározták gondolkodását.

Tanulmányainak anyagából 1971-ben jelent meg igen jelentős könyve Keleti kereszténység, keleti egyházak címmel.

Dudás Miklós megyéspüspök 1972-ben bekövetkezett halála után káptalani helynökké történt megválasztása, majd 1975. január 10-én megyéspüspöki és apostoli kormányzói kinevezése és az ezekkel járó főpásztori feladatok és gondok megakadályozták a tudományos eredmények feldolgozását.

Főpásztori programját 1975. február 8-án, a püspök-szentelési liturgián így vázolta fel: "Fogadom az Úr színe előtt, hogy ezt a népet hitében megtartom, a kinyilatkoztatás fénye mellett vezetem, hitét elmélyíteni és hitvallását az élet minden napján, a szürke hétköznapokon is alkalmazni tanítom. ... Papestvéreimmel és híveimmel együtt szent szertartásunkat, apáink és atyáink évezredes hitgyakorlatát, a magyar nyelv fejlődésének igényei szerint, dallamaink számyalása alá simulóbbá tenni, keleti hagyományaink szerint megigazítani és megjavítani, az imádkozó nép számára, az idő kívánalmai szerint megújítva korszerűbbé formálni szándékozom. ..."

Első gondja a Papnevelő Intézet volt. Kápolnát épített a szeminárium részére, rendeztette és még életében saját magánkönyvtárával gazdagította az intézet könyvtárát.

Különös főpásztori szeretettel és aggodással viselte szívéen a Miskolci Exarchátus intézményeinek gondjait.

Sok külföldi vendég fordult meg Nyíregyházán és Máriapócsan, akiket mindig szívesen vitt magával egyházközségi ünnepekre is. A legjelentősebb ünnepség 1987. szept. 6-án volt Máriapócsan, a Hajdúdorogi Egyházmegye alapításának 75. évfordulója alkalmából.

Évtizedek óta kereste a kapcsolatot a testvér-egyházakkal. Igen sok hazai és nemzetközi ökumenikus megbeszélésen vett részt.

A kívülálló távrolról kevésbé érzékeli, hogy mennyi gond, küzdelem, probléma, próbatétel, sőt meg nem értés kíséri a főpásztor életét. Ebből neki is bőven kijutott, talán több, mint másnak. Természeténél fogva érzékeny lelkületű volt; a problémák és a meg nem értés nagyon mélyen érintették. Baráti beszélgetésekben sokszor tárta fel belső keresztjeit. De tiszteletreméltó vonása volt, hogy amikor az ügyet kellett szolgálnia, félre tudta tenni egyéni érzéseit vagy sérelmeit, hogy feladatát, küldetését teljesítse. Bármilyen feladatban kollegiális magatartására, segítőkészségére mindig lehetett számítani. Egyben meg lehetett tapasztalni széleskörű tudását, tapasztalatát és igen nagy munkabíráását.

TÜLL ALAJOS S.J.

(1894-1987)

Tárgyilagosan meg kell állapítani, hogy P.Tüll Alajos több mint kilenc évtizedét nem fecsérelte el, hanem méltó tagja volt a Jézus Társaságának. A szentignáci lelkigyakorlatok szelleméből táplálkozva élte és éltette a Társaság iránti feltétlen elkötelezettség, a szolgáló szeretet és a minden körülmények közötti hűség lelkületét.

Nem véletlen, hogy hosszú jezsuita élete folyamán többször bízták rá a pécsi és kalocsai jezsuita kollégium – sőt egy esetben s igen nehéz időkben – az egész rendtartomány irányítását.

Budapesten született 1894. november 13-án. Budán, a Margit kórház melletti iskolában végezte elemi tanulmányait. Szülei az akkor igen jónevű Stephaneumba adták Kalocsára,

hogy az intézménnyel kapcsolatos gimnáziumban végezze el középiskolai tanulmányait. Itt is érettségizik 1912-ben s még ez év szeptember 7-én kezdi meg az ujjoncévet a nagyszombati noviciátusban.

Mind a bölcséleti, mind a hittudományi tanulmányait Innsbruckban végzi, de közben az első világháború alatt 1917-től 1920-ig tanulmányi felügyelő és óraadó tanár a pécsi Pius gimnáziumban. 1923. júl. 29-én Innsbruckban szentelik pappá. A budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen tanári diplomát szerez magyar-angol szakból. 1928-ban kezdi meg Pécssett tanári működését, eleinte mint gyakorló, majd rendes tanár, osztályfőnök és konviktsusi prefektus. Megszervezi a gimnáziumba a cserkészetet, több éven át irányítja az ifjúsági Mária Kongregációt. 1933-ban a pécsi Kollégium rektora és nagy erővel fog hozzá a gimnázium és konvikts modernizálásához. A létesítmények egész sorát alkotja meg, és az ő munkálkodása folytán lesz a tanintézet az ország egyik legmodernebb intézményévé. Hivatali idejének lejártával 1941-ben a kalocsai Kollégium rektora lesz. Közben egy évre érski megbízásból a kalocsai Érseki Tanítóképzőnek is az igazgatója. Előljárói kvalitásai töretlenek, azért kerül – az iskolák államosítása után – ismét Pécsre rektorként, és ott a püspök felhívására megszervezi a Jézus Szíve lelkeszséget. 1949. január 1-től tartományfőnök. Január közepén minden indok nélkül kiutasítják Budapestről, és kényszerintézkedési helyül Mezőkövesdet jelölik ki számára. Innen nagy erővel, okossággal és hivatástudattal irányítja az egyre jobban feltornyosuló problémákkal küszködő rendtartomány életét. Közben szorgosan készül a kilátásba helyezett elfogatására. Nem hiába. Sejtve sorsát, P. Csávossy Elemért jelöli ki utódjának. Elfogói aug. 29-én délután, miközben ő a kövesdi kistemplomban a keresztúti ájtatosságot végzi, meg is érkeznek, és a budapesti Andrassy út 60-ba szállítják. Elég hamar, már szept. 15-én, a Fájdalmas Szűz ünnepén tiltott határátlépés elősegítése vádjával elítélik 2 és fél évi fegyházra. Büntetése letöltése után nem helyezték szabadlábra, hanem rövid eljárással a kistarcsai internáló tábor lakója lett. Ennek feloszlata után P. Tüll számára újból vizsgálati fogság következett, majd 1954. júniusában, zárt tárgyaláson, mint egy kémszervezet tagját, 7 évi börtönrre ítélték. A Gyűjtőfogházban súlyosan megbetegedett, úgyhogy az 1956. nov. 1-én történt szabadulás után mentőkocsi vitte a Péterffy Sándor utcai kórházba. Innen a Széher-úti kórházba került, majd Hévízen keresett és nyert gyógyulást súlyos reumatikus betegségére... A kúra sikerrel járt, de "állami tanácsra" be kell vonulnia a pannonhalmi Szociális Otthonba 1957. október 1-én és ott tölti hátralévő életének másfél hónap híján 30 esztendejét. Egyáltalán nem passzív módon. Hiszen nem egészen négy év múlva megválasztják az Otthon vezetőjének, és ezt a tisztelet majdnem haláláig viseli nagy lelkiismeretességgel és buzgósággal. Közben nagyon kiterjedt levelezést folytat a világon szétszóródott rendtársaival és volt tanítványaival.

Éltető lelke és szervezője volt a jezsuita diákok találkozóinak, volt cserkészzeinek és kongreganistáinak. Elpusztíthatatlannak tűnő energiájának jele, hogy – amikor ez már lehetséges lett –, tanítványainak meghívására délamériai útra is vállalkozott, és közben felkereste az Egyesült Államokban és Kanadában élő rendtársait... Szelleme nyitott, érdeklődő és élete nagy élményei közül a rend általános főnökeivel, P. Arrupével és P. Hans Peter Kolvenbachal való magyarországi találkozásait.

Alakja lassan jelképpé vált: a törhetetlen hűségé. Személye, kormányzási módszere sokak szemében nem volt vonzó, de senki, aki közülünk közelebb ismerhette, nem tagadhatta meg tőle az abszolút becsületet, a szenvedésben hőiesen viselkedőt, az Isten érdekeit mindenkiféle értékelt embernek kijáró őszinte tiszteletet.

Temetése Pannonhalmán volt 1987. aug. 31-én, számos volt diákja jelenlétében.

BOROSTYÁN JÓZSEF

(Rendtársa)

(1912-1987)

Rövid újsághír jelentette, hogy a ny. győrszentiváni esperes plébános, lazarista tartományfőnök, életének 76., hivatásának 53., pappaszentelésének 47. évében augusztus 28-án elhunyt.

Az újságban természetesen nem jut keret bővebb ismertetésre, de akik ismerték, akivel éveket tölthettünk együtt, megjelenik lelki szemeink előtt egy sokoldalú, komoly és egyben derűs személyiség, aki onnan, a túlpartról is mintha nevetve intene búcsút nekünk: ne búsuljatok, csak egy rövid idő és találkoznak. Gondolom, sokszor van ez így számos pap életével, hogy a rövid híradás, ahol a két dátum – az érkezés és a távozás napja – nem sejteti, milyen érdemekben gazdag, dús élet bontakozott ki a kettő között. Felső Cikolapuztát iskolás korunkban mindenkinek ismernie kellett, mert Jóska, mint a világ közepét emlegette. László-major, Seregélyes fontos helye az Adonyi plébánia területén: Ott élt apja, Borostyán Ferenc számadó juhász, Gróf Zichy Livia birtokán. Itt született Jóska, a zsellér gyerek, mint ő maga nevezte magát, 1912. március 17-én.

Elemi iskolái után a kemény parasztlelet várta; kocsisként dolgozott. Szaladtak az évek és már úgy látszott, hogy az értelmes jólelkű kisfiú a mostoha körülményeknél fogva megmarad paraszti sorban. Az isteni gondviselés azonban kísérte őt: egyelőre csak azzal, hogy – ha késve is – beadták a székesfehérvári cisztercita gimnáziumba, 1927 szeptemberében. A grófnő nem vallott vele szegényt. Kitűnő tanulónak bizonyult. Szent István-út 2 alatt lakott Viszota Alajos kanonok-apát, aki szociális lekövetéssel összegyűjtötte a soványpénzű szorgalmas tanulókat. Ebbe a második otthonba csöppent Józsi fiúnk is. Emlékszünk az általa mesélt "esetekre". Pl. szép urasan akartak enni: Késsel-villával mentek neki a kemény pogácsának. Egyet roppant és repült jobbra-balra a székek és más bútorok alá, ahonnan nekihasalva kihalászták. Viszota kanonok úr a hasát fogta, úgy nevetett. 1930 júniusában a Lazarista Misszióspapok apostoli iskolájába kért és kapott felvételt, s így került a budai cisztercita gimnáziumba. A Lazaristák tulajdonképpen nem Föld a szó szoros értelmében, hanem csak papi kongregáció, melyet Paulai Szent Vince Párizsba alapított 1625-ben, akárcsak az Irgalmas Nővéreket is. Mivel az elnéptelenedett középkori kolostorban, Szt. Lázár épületében laktak, a nép a Szt. Lázár kolostorban lakók (Les Lazaristes) nevet adta nekik.

A rendi ruhába való beöltöztetése 1935. V. 28-án végleg elkötelezte őt a szegények szolgálatára Szt. Vince családjában.

Filozófiai és teológiai tanulmányait Szobon, a rend főiskoláján végezte. Ifjú életét a komoly életszentségre való törekvés jellemezte. De nehogy valami savanyú szentre gondoljunk. A derű, a vidámság mindig jellemének velejárói. A felmerülő közös munkákban mindig oroszlánrészt vett ki. Igaz szakértelemmel kezelte a szerszámokat. Közben hitoktatást is vállal, de nem mint a többiek. András bácsi volt a főtanítvány, aki olyan elmaradott elméjű szolga lévén náluk élt Szobon, s iskolát nem nagyon ismert. Ébből adódott aztán a tréfás esetek vég nélküli sora. Az örökkévalóságról lévén szó, Feri biztatja őt, hogy ha jó lesz, az égben találkozik az édesanyjával. Erre a kisöreg összeráncolja a homlokát, mint akinek nagy gondja van: Az nem lesz jó, Tisztelendő bácsi! No, és miért nem akarsz találkozni a mamával? Hát nem nagyon, mert igen szekánt volt.

1940. VI. 23-án elérkezett a papszentelés ideje. Szülei oly korán indultak otthonról, hogy elérték az előző vonatot éjfél után. Szentelése után Nagyváradra kerül. A szegényotthon lelkésze, valamint a Szt. József Intézeté, amelyik a nagyváradi kisköznevelőintézményként működött. Aztán Nagyszalonta következik, majd Erdélyből kitoloncolják. Ott is és a határon innen is börtönt visel. 1945-ben Szobon házgondnok, onnét Csepelre kerül egy fél évre, s majd Pásztoriba, Csorna mellé házfőnöknek. Itt éri a szerzetesrendek feloszlata és kezdődik a még hányatottabb élet bizonytalansága. 1950 óta a győri egyházmegye szolgálatában Naszályon működött, ahol megépítette a lelkészlakást. 1962 táján került Balfra, 1966-ban pedig Győrszentivánba plébánosnak. Mint esperes és hitoktatási felügyelő működik nyugdíjazásáig, 1979-ig. 1974-ben a Misszióspapok tartományfőnöke lesz; jóllehet a rend hivatalosan nem létezik, F.Kapusciak generális asszisztens átadja neki a megbízást, hogy a szerzetesrendről gondoskodik.

Hívei még ma is lelkesen emlegetik, hogy milyen igazi lelkipásztor volt: együttérző szeretet sugárzott belőle, főleg az inséges időkben. Készséggel vállalt – sokszor erején felül is – lelkigyakorlatokat hívei körében és szerte az országban. A kimerültség nem volt akadály számára. Nagy gondja volt Isten házának ékesítésére, mindennek ragyognia kellett. Nyugalomba vonulása után sokat fáradt rendi testvéreiért. A szívroham hirtelen érte, bár

nem váratlanul. Istenben bizakodó lélekkel fogadta a halált. Kívánságára Pusztaszabolcson, szülei mellé helyezték testét nyugalomra.

Ruzsik Vilmos C.M.

KŰHÁR JÁNOS

(1901 – 1987)

Felsőszőlőnőkön volt plébános a szombathelyi egyházmegyében. Magyarországon az egyetlen vend (szlovén) pap volt. Idős kora létere mindig közénk, a fiatalok közé jött tanulni az új idők szavát, üzenetét. Kivételes, nagy egyéniség volt. Ez év augusztus végén ismét együtt voltunk – immár 20 év óta – a pannonhalmi lelkigyakorlaton. Vidám volt, kedves, friss. 87 éve nem látszott meg rajta. Fegyelmezett életet élhetett. A lelkigyakorlaton az utolsó estén egy filmet mutattak be nekünk a bencés atyák: Én is jártam Isonzónál. Nem volt ott János bátyánk. Másnap, már hazafelé menet kérdeztem: János bácsi, nem láttalak a vetítésen. Ezt felelte: Csütörtökön nekem 8-9-ig szentségimádási órám van, ott voltam. Elszégyelltem magam. Ő, a 87 éves pap engesztel, vagy talán papi hivatásokért könyörög. Szept. 6-án, elsővasárnap kivonult az oltárhoz: meghajtotta magát és összeesett. Esés közben a homlokát is beverte. Úgy látszik, az oltárnak esett. A templomban, hívei szemlélattára halt meg. Az utolsó leheletig Urát szolgálta. Igazi szép, papi halál.

Bíró Mihály

P. SZEDÁK GYULA S.V.D.

(1924 – 1987)

Monokon született és tizenkét éves korában, mint kis diák került kapcsolatba az Isteni Ige Társasággal. 1944-ben tette le első fogadalmait, 1950-ben pedá pappá szentelték. Teológiai tanulmányainak utolsó évét már St. Gabrielben, az osztrák rendtartomány mödlingi központjában végezte. 1952-ben Argentínába küldték misszióba. Hat éven keresztül középiskolában tanít, majd közvetlen lelkipásztori munkában tevékenykedik. 1972 és 1982 között Jugoszláviában, főként Újvidéken működik. Mivel nem kapja meg a végleges letelepedési engedélyt, visszatér Argentínába, illetve Uruguayba. 1987 augusztusában csak pár napra ment át Buenos Airesba, hogy magával vigye holmijait új munkahelyére. Montevideóban bízta rá egy plébániát. Nehéz terület volt, mivel elődje a "tupumarók" (uruguayi gerilla csoport) papjaként működött. Az érsek egyúttal kinevezte P. Gyulát (az argentinok legtöbbször keresztnevükön szólítják papjaikat) magyar "nemzeti káplánnak" is.

Mivel lengyel rendtársa hivatás-toborzással is foglalkozott, legtöbbször P. Gyula maradt egyedül a plébánián. Augusztus 15-én, amikor társa visszatért nagyon rossz állapotban találta. Gyula mondta neki: úgy érzi, valami daganat van gyomra bal-felén. Először egy ottani kis kórházba vitték, ahonnan azonnal Buenos Airesbe utalták át, mivel ott jobb a kórházi felszerelés. Augusztus 28-án este érkezett az argentinai kórházba. Másnap már fel is kerestem, a rózsafüzért imádkozta. A hátralévő részt együtt mondtuk, de ő csak pihegve. – Lép rákja volt. Sem betegsége alatt, sem azelőtt soha nem panaszkodott. Tudta, hogy betegsége halálos, csak azt hajtogatta, hogy jobb lesz odaát.

Vasárnap újra bementem hozzá, nagyon gyengén volt. Kérdeztem, írjak-e az édesanyjának? Azt válaszolta, hogy már megírta neki, milyen beteg. Kedden este, amikor hazatértem lelkipásztori munkámról, jött Gyula atya halálának híre. Temetési miséjén harminc koncelebráltunk. Én végeztem a temetési szertartást a tartományfőnök kérésére. Hangom meg-meg csuklott: több, mint ötven esztendeje ismertük egymást.

Gyula atya számára az előljáró szava mindig Isten szavát jelentette. Láttam, amint templomépítés közben hordta a cementes zsákokat. Vele együtt örültem, amikor megmutatta a befejezés előtt álló macachíni gyönyörű templomot. Élete imádság és munka volt.

Domonkos László S.V.D.

id. SEDON LÁSZLÓ

(1907 – 1987)

Jászkárhalmán született 1907 február 12-én. Egerben szentelték pappá 1932-ben. Több helyen segédlelkész és hitoktató. 1939-ben Halmajon plébános, 1960-tól kezdve pedig haláláig Jászboldogházán. Temetése Jászkárhalmán volt, mivel ősei között akart pihenni.

Sedon Laci-bácsit nagyon szerették hívei. Az ottani nép istenhívő, istenszerető, paptisztelő. Hitének építésében nagy szerep jutott Laci-bácsi elődjének, Bató Józsefnek. A nép hallgatott a két kiváló pap tanítására és nagyrabecsülte lelkipásztorait. A hívek nagy többsége most is részt vesz a szentmisén. Szép számmal vannak ministránsok, még hétköznapokon is. Ezek a fiúk II. és III. díjat nyertek a székesegyház 150. évfordulója alkalmából rendezett ministráns-találkozón.

Laci-bácsi szerény körülmények között élt. Senkinek nem vétett. Törtetlenül haladt a lelkek vezetésében.

Sindel Ferenc

FELNÉMETI FERENC

(1920-1987)

"Ez a nap is úgy kezdődött, mint a többi", mondta az ünnepezt, védőszentje, Xavéri Szent Ferenc ünnepén az őt köszöntőknek. 5 nap múlva, dec. 6-án ismét úgy indult a nap, mint a többi: Hajnali mise, imádság, napi teendők után este 6 órakor Erd-Újvárosban elmondta a Szepőtelen Fogantatás ünnepének szentmiséjét, szentbeszédében gyermeki hódolattal köszöntötte a Szent Szűzet, és elindult haza. De ez az út már nem a diósi plébániára vezetett, hanem az Örök Hazába. Úton halt meg egy pillanat alatt, szívroham következtében. Útról hívta magához hűséges szolgáját a Mester, aki az ő számára valóban az Út, Igazság és az Élet volt.

1920-ban született Budakeszin, 1944-ben szentelték Székesfehérváron. Büszke volt arra, hogy a magyar püspök-előd – Prohászka Ottokár – egyházmegyéjének papja. Szellemét igyekezett is mindenben magáévá tenni. Derűs lelkülettel vallja a papi hivatás boldogító voltát a három ifjú hálaénekét saját szavaival kiegészítő néhány sorában: "Magányosan élő, küszködő papok / Hivatástokban mégis oly boldogok / Szünet nélkül, éjjel-nappal / Dicsérjétek az urat: örökön örökök."

Szentelése után az alábbi helyeken teljesített szolgálatot: Budafok-Belváros, Szigetbecse, Pilisvörösvár, Rácalmás, Csepel II., Szigetszentmárton, Kálóz, Besnyő, Étyek. 1962-ben az engedelmesség szellemében higgadt türelemmel és gerinces lélekkel vállalta félreállítását. Hogy hasznosíthassa magát, jelentkezett a Szeretet Szolgálatnál, s kérte, hogy a bagolyirtási papi üdülőben végezhesen fizikai munkát. Harmonikus, derűs egyéniségével itt csakhamar a vendégek és a háziak szeretett Ferenc-atyja lett, akihez mindig bizalommal fordulhattak bármilyen problémával. Vidám lényével bearanyozta az ott üdülő gyermekek és felnőttek napjait, a pihenni vágyó paptársak pedig minden témában jártas, bölcs barátja találhattak benne. A Mátrában töltött négy év alatt is "mindenkinek mindene" volt.

1966-ban nagy örömmel tért vissza az egyházmegyei szolgálatba. Ettől kezdve Bicskén, Kőszárhegyen, Polgárdi Ipartelepen, Diósdon és Erd-Újvárosban működött. Félt minden rangtól, címtől. Talán ezért engedte meg neki a jó Isten, hogy egy nappal az etyeki plébánosi kinevezése előtt "megfutamodhatott" ez elől a számára teljes rehabilitást jelentő – volt hívei kívánságát méltányoló – püspöki döntés elől.

Türelemmel, panasz nélkül viselte a lábán elhatalmasodó súlyos érbetegséget és az ezzel járó szenvedések ellenére nemcsak saját plébániáját látta el az őt jellemző hallatlan precizitással, hanem szívesen, fáradhatatlanul vállalt helyettesítést, kiegészítést is. Hosszú éveken át készséggel és örömmel mondott a pilisszentiváni egyházmegyei szentségimádás alkalmával az éjszakai adorálók részére a német nyelvű homíliát, hajnali szentmisét és segített a németajkú lakosság gyóntatásában. Állomáshelyét csak az éves lelkigyakorlatok

alkalmával hagyta el néhány napra, a "nyaralás" fogalma ismeretlen volt számára. Szent pállal még azt is elmondhatta, hogy "... nem voltam senkinek terhére" (vö. 2Kor 11,9).

Szeretetteljes segítőkészsége a szegények, küszködők iránt mindig megnyilvánult, nemcsak jó szóban, együttérzésben, hanem áldozatos cselekedetekben is. Nagylelkűen, de személytelenül tudta enyhíteni mások gondjait, úgy, hogy az Úr elmondhatta róla: Nekem tetted.

Hívei felismerték és értékelték igaz papi voltát. Jól tükrözi ezt az a meleghangú búcsúztató, amelyben az egyházközség képviselőtestületének egyik tagja többek között így méltatta ravatalánál: "Nála a gazdagságot az Istenbe vetett hit jelentette. Saját jó példájával hatott, nemcsak a szó erejével. Példás papi életével kivívta magának a megbecsülést. Kis közösségén kívül rendületlenül szerette hazáját, nemzetét. Panaszt tőle sohasem hallottunk. Ha sérelem érte is, erről soha nem beszélt. Egyházi feletteseinek, püspökeinek minden óhaja, kívánsága, utasítása parancs volt számára. Sokat olvasott, hogy utána minél többet adhasson. Szónoki erejének egyik titka: nem kereste a külső hatást. Formában, szóhasználatban egyaránt természetes volt. Minden szaván érződött, hogy mondanivalója meggyőződéssé válik. Aki olyan elmélyült lelkiéletet élt, mint ő, arról biztosak lehetünk, hogy hirtelen halála ugyan váratlanul, de nem készületlenül érte."

A djódsi templomban több mint negyven paptestvére mutatta be az engesztelő szentmisét. Hívei megrendült lélekkel hallgatták, miként emlékezett meg róluk lelki végrendeletében: "...Szívetekbe plántáltam a hitet, ő ne vesztésétek el azt. Kivettem tőletek a keresztes esküt, ő ne törjétek meg azt. Prédikáltam nektek a törvényeket, ő ne szegjétek meg azokat. Feloldoztalak benneteket, ő ne kövessetek el súlyos bűnöket. Megkötöttem házasságokat, ő ne legyetek hűtlenek egymáshoz. Szerettem gyermekeiteket, ő ne hanyagoljátok el nevelésüket. Megáldottam halottaitok sírját, ő ne feledjétek el őket..."

Temetése napján az év legmostohább időjárása köszöntött ránk. Életveszélyesen síkos utakon jöttek autóbusszal, autóval, gyalog a paptestvérek, hívek, rokonok, jóbarátok. Ennek ellenére baleset nem történt. Ő, aki szeretettel gondozta a rábízottak lelkét, testi épségüket is vigyázta azoknak, akik százával kísérték el utolsó földi útjára.

M.M.

PATONYI RUDOLF O.F.M.Cap.

(1904-1987)

Évekkel ezelőtt egy papi temetésén, félig tréfásan, megígértette velem, aki földije vagyok, hogy majd az ő temetésén is résztveszek. Félig tréfásan én ezt meg is ígértem. Legutolsó hozzám intézett levelében, de most már komolyan, meghívott a január 24-én esedékes gyémántmiséjére. A két kegyeletes meghívásnak csak olyan módon lehetett eleget tennem, hogy – a már minden tekintetben pontosan előkészített gyémántmise dátuma előtt 5 nappal – rendtársai, a vármegye papsága és a hívők hatalmas seregében kikísértem a tóvárosi, Almássy-úti temetőbe, ahol a kortól és sokféle betegségtől meggyötört holttestét, a feltámadás reményében nyugalomra helyeztük a kapucinusok parcellájában.

Életpályája külsőségeiben nem volt látványos. Egyszerű iparos családból származott. Iskoláit szülővárosában, a tóvárosi elemi iskolában és a tatai piaristáknál végezte, a teológiát a budapesti egyetemen. Egészen rövid periódust leszámítva, vezető állást nem töltött be. Fiatal páterként több, mint 20 évig a Szerafikum prefekta, a Rend megszűnte után pedig tóvárosi káplán lett, majd 65 éves korában gyengélkedései miatt haláláig visszavonultan élte nyugdíjas éveit ottani rokonságának otthonában, akiknek gyengéd szeretetéről, gondos ápolásáról nem szűnt meg hálával megemlékezni. Mint nyugdíjas is állandó kisegítője volt a helyi plébániának. Elmondhatjuk, hogy a gyóntatószéknek annyira szeretett szolgálatából lépett a hídra, mely a "túlso oldalra" vitte át.

Egész életét jellemezte az a csodálatos karizma, melynek magam is köszönhetem papi hivatásomat: a fiúknak gyorsan felismerte és ápolta a papi hivatás csíráját. Mint kapucinus, természetesen elsődleges feladatának érezte, hogy a hivatások saját Rendjében találják

meg céljukat. Amikor például látta nálam, hogy magam inkább szemináriumba lépnék, tréfásan elszütötte a közismert érvet: "A kapucinus el sem kárhozhat, mert a pokol kapujában leég a szakállja és franciskánus lesz belőle." Komolyra fordítva a szót, vérbeli kapucinus léteére sem volt rámenős "toborzó", amit az is bizonyít, hogy lelkigyermekai közül többen lettünk más szerzetesi közösségek, vagy egyházmegyéik papjai.

Céltudatos karizmája nyugalmi éveiben sem veszített lendületéből, sőt a korral járó bölcsesség és élettapasztalat tovább színezték és élesztették. Akiiket a papságra vezetett, azokkal a kapcsolatot többé nem szakította meg. Ők viszont, még ősz fejjel is, megajándékozták bizalmukkal, ha ihletett tanácsra volt szükségük. Széleskörű érdeklődése és áldásos aktivitása gyönyörűen szemléltette Jézus ama szándékát, hogy a gyengéket, a kicsinyeket, a világ szemében ismeretleneket küldje, mert úgy is győzni fog, hiszen a "kicsinyek"-ben nyilvánul meg az Ő isteni ereje.

Január 19-én délelőtt volt a temetése. Az Úr kegyes volt hozzánk és a temetés idejére csendes, enyhe, csapadéktelen időjárást küldött. Mielőtt lezárták volna a koporsóját, még egyszer búcsút vettem tőle: arcán még holtában is tükröződött a szelid béke és a finom mosoly, mely egész életét olyan széppé tette.

A temetést végző megyéspüspök atya improvizált imádsága és a világi elnök búcsúztató beszéde, valamint a gyászoló tömeg fegyelmezett, áhítatos magatartása annak a keresztény reménynek volt ünnepélyes kifejezése, hogy a jó "Rudi Atyá"-ban a Kapucinus Rend, a tóvárosi egyházközség és nem utolsósorban azok, akiket az oltárhoz vezetett – húsz egynehányan vagyunk – égi pártfogót kaptak, a magyar klérus pedig bízgó közbenjárót újabb papi hivatásokért.

Lelkigyermeké.

NAGY GYÖRGY

(1898 – 1987)

Pakson született iparos családból. Apja hajóács, csónakkészítő volt. 1921-ben szentelték pappá. Több helyen volt káplán, míg 1931-ben gyenge egészsége miatt, Pécsre helyezték prefektusnak az Émerikánumba, az egyházmegye fiúnevelő intézetébe. Csendes és szelid, de határozott egyéniségével a diákok tiszteletét érdemelte ki.

1934-ben Királyegyházán plébános. Mély és imádságos lelkiségével átformálta az egész egyházközséget. Híveit, főként a képviselőtestület tagjait rendszeresen vitte a Manrézába, zárt lelkigyakorlatokra. A község felajánlta magát Jézus Szent Szívének; napját kötelező ünnepként ülték meg. 1948-ban kerületi tanfelügyelő, 1951-ben pedig esperes lett.

1952-ben azonban távoznia kellett szeretett hívei köréből. Krisztus hú szolgájaként kapott szenvedését krisztusi, engesztelő lelkülettel viselte. Fekedre helyezték helyettes plébánosnak. 1961-ben nagyobb községbe, Mőzsre külték, ahol felújította a templomot és a plébánia épületét. Itt is céltudatosan és lendülettel dolgozott. Paptestvérei megéreztek lelkének gazdagságát, s többen választották gyóntatójuknak, tanácsadójuknak.

1971-ben, most már egészségi állapota miatt mentették fel a plébánia vezetésétől. Mosdósrá, testvéréhez vonult vissza, aki – főként utolsó éveiben – nagy szeretettel ápolta ezt az igazán Jézus Szíve szerinti papot.

Ny. Á.